

Praktická příručka k vyhledávání rodinných příslušníků

2. vydání

Praktická příručka k vyhledávání rodinných příslušníků

2. vydání

Duben 2025

Dne 19. ledna 2022 se z Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) stala Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA). Veškeré odkazy na úřad EASO a produkty a subjekty úřadu EASO by měly být chápány jako odkazy na agenturu EUAA.

Prohlášení o vyloučení odpovědnosti a záruk

Tato příručka byla vypracována, aniž by byla dotčena zásada, že k závaznému výkladu právních předpisů EU je příslušný pouze Soudní dvůr Evropské unie.

Rozhodnutí o udělení nebo odepření mezinárodní ochrany by nikdy nemělo být založeno na výsledcích úsilí orgánů EU v oblasti vyhledávání rodinných příslušníků.

Rukopis dokončen v dubnu 2025

Druhé vydání

Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA) a žádná osoba vystupující jejím jménem není zodpovědná za využití níže uvedených informací.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2026

Print ISBN 978-92-9418-228-9 doi:10.2847/2017566 BZ-01-25-003-CS-C

PDF ISBN 978-92-9418-229-6 doi:10.2847/4690239 BZ-01-25-003-CS-N

© Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), 2026

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

K veškerému použití nebo reprodukci prvků, které nejsou ve vlastnictví agentury EUAA, může být nutné získat svolení přímo od příslušných nositelů práv. Agentura EUAA nevlastní autorská práva k těmto prvkům:

- obálka, ilustrace, lolloj © Adobe Stock, 2024,
- strana 59, ilustrace, Imsuniyah © Adobe Stock,
- strana 60, ilustrace, ศิริธัญญา ตันสกุล © Adobe Stock,
- strana 61, ilustrace, neatlynatly © Adobe Stock, ilustrace, Bendix © Adobe Stock.

O této příručce

Proč byla tato příručka vypracována? Posláním Agentury Evropské unie pro otázky azylu (EUAA) je usnadňovat a podporovat činnosti členských států EU a zemí přidružených k Schengenu (země EU+) ⁽¹⁾ při provádění společného evropského azylového systému. V souladu se svým obecným cílem podporovat správné a účinné provádění společného evropského azylového systému a umožnit sbližování vypracovává agentura EUAA společné operativní normy a ukazatele, pokyny a praktické nástroje.

Právní nástroje tvořící společný evropský azylový systém stanoví povinnost členských států Evropské unie vyhledat rodinné příslušníky dospělých osob a dětí bez doprovodu žádajících o mezinárodní ochranu. Po vstupu Paktu o migraci a azylu ⁽²⁾ v platnost je agentura EUAA pověřena přezkumem a sladěním svých operativních norem, ukazatelů, pokynů a protokolů odborné přípravy se společným evropským azylovým systémem. Článek 22 nařízení (EU) 2024/1351 (nařízení o řízení azylu a migrace) ⁽³⁾ konkrétně zdůrazňuje odpovědnost agentury EUAA za vypracování formulářů a pokynů pro vyhledávání rodinných příslušníků, které mají zásadní význam pro účinné uplatňování kritérií rodinných vazeb v rámci mechanismu určování příslušnosti.

Na podporu zemí EU+ při plnění jejich povinnosti zahájit vyhledávání rodinných příslušníků byla aktualizována praktická příručka agentury EUAA z roku 2016 týkající se vyhledávání rodinných příslušníků ⁽⁴⁾ s cílem zajistit soulad s novým právním rámcem a zvýšit jeho účinnost při usnadňování včasného a náležitého úsilí o sloučení rodiny v rámci azylového řízení.

Část I této příručky popisuje komplexní přístup k vyhledávání rodinných příslušníků žadatelů o mezinárodní ochranu, přičemž se zaměřuje na procesy spojené s opětovným sloučením odloučených rodinných příslušníků. Je věnována vyhledávání rodinných příslušníků, které má být prováděno v zemích EU+ a ve třetích zemích.

Část II této příručky slouží jako cenný zdroj pro pracovníky, kteří vyhledávají nebo identifikují rodinné příslušníky v souvislosti s určením příslušnosti k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Prostřednictvím podpory orgánů při stanovování vhodných postupů, určování nezbytných zdrojů a plánování procesů může příručka pomoci stanovit priority a včas identifikovat případné případy týkající se rodiny. Může tak přispět ke zlepšení postupů slučování rodin v zemích EU+. Příručka popisuje hlavní aspekty vyhledávání rodinných příslušníků uvedené v nařízení o řízení azylu a migrace, nezabývá se však specifiky procesu rozhodování.

⁽¹⁾ 27 členských států EU plus Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

⁽²⁾ Evropská komise, Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci, „Pakt o migraci a azylu“, internetové stránky Evropské komise, 21. května 2024, navštíveno 17. ledna 2025, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

⁽³⁾ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1351](#) ze dne 14. května 2024 o řízení azylu a migrace, o změně nařízení (EU) 2021/1147 a (EU) 2021/1060 a o zrušení nařízení (EU) č. 604/2013 (Úř. věst. L, 2024/1351, 22.5.2024).

⁽⁴⁾ EASO, [Practical Guide on Family Tracing](#) (Praktická příručka k vyhledávání rodinných příslušníků), březen 2016.

Jak byla tato příručka vypracována? [Část I](#) vypracovali odborníci z celé EU a přispěly do ní svými hodnotnými podněty také Evropská komise, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a Dětský fond OSN (UNICEF). Vypracování umožnila a koordinovala agentura EUAA. Před dokončením byla příručka konzultována se všemi zeměmi EU+ prostřednictvím sítě VEN agentury EUAA. Agentura EUAA by ráda poděkovala členům pracovní skupiny, kteří revidovali znění této příručky a poskytovali související podporu: Kristina Korsch (Německo), Loraine Buhagiar Bartolo (Malta), Evita Armouti (pobočka Červeného kříže při EU ⁽⁵⁾) a organizace péče o mládež Nidos ⁽⁶⁾.

[Část II](#) vypracovala agentura EUAA s pracovní skupinou odborníků z jednotek dublinského systému v celé Evropě, jejímiž členy byli Vicky Fotou (Řecko), Kristina Korsch (Německo), Franc Kumer (Slovensko), Jan-Jouke Mulder (Nizozemsko), Matteo Tedde (Itálie) a Arune Wallin (Švédsko). V rámci referenční skupiny byly rovněž kontaktovány organizace zapojené do vyhledávání rodinných příslušníků, včetně pobočky Červeného kříže při EU a organizace Safe Passage, jakož i Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky ⁽⁷⁾. Podílela se také Evropská komise, která poskytla počáteční příspěvky a zúčastnila se konzultací. Agentura EUAA vypracování příručky umožnila a koordinovala. Před dokončením byla příručka sdílena se všemi zeměmi EU+ prostřednictvím sítě jednotek dublinského systému agentury EUAA. Pokyny přijala správní rada agentury EUAA v dubnu 2025.

Kdo by měl tuto příručku používat? Tato příručka je určena především pracovníkům zabývajícím se vyhledáváním rodinných příslušníků nebo slučováním rodin, pracovníkům zabývajícím se ochranou dětí, opatrovníkům ⁽⁸⁾, azylovým pracovníkům, tazatelům a osobám s rozhodovací pravomocí. Je určena rovněž pracovníkům, kteří mají na starosti azylovou politiku, vedoucím pracovníkům a hlavním poradcům s cílem pomoci jim při navrhování pracovních postupů a zlepšování interních postupů. Tato příručka je určena také pracovníkům, kteří by mohli identifikovat možné případy sloučení rodiny, jako jsou pracovníci v přední linii, pracovníci podílející se na prověřování, registrační pracovníci, cizinecká policie a pracovníci v přímé práci s klienty. Kromě toho je užitečná pro pracovníky v oblasti kvality, jakož i pro všechny další osoby, které pracují či působí v oblasti mezinárodní ochrany v kontextu EU. Cílovou skupinou této příručky jsou rovněž odpovědní pracovníci v jednotkách podle nařízení o řízení azylu a migrace a právní poradci.

Jak tuto příručku používat? Jedná se o referenční dokument pro odborníky na vyhledávání rodinných příslušníků.

[Část I](#) obsahuje podrobné pokyny, které se týkají vyhledávání rodinných příslušníků jak v zemích EU+, tak ve třetích zemích. Je rozdělena do čtyř kapitol, které se zabývají právním rámcem, postupem vyhledávání rodinných příslušníků z praktického hlediska a přehledem osvědčených postupů a používaných metod. Tyto pokyny je třeba vykládat ve spojení s částí II.

⁽⁵⁾ Upozorňujeme, že dokončená příručka nemusí nutně odrážet postoje pobočky Červeného kříže při EU a jejích členů.

⁽⁶⁾ Nidos, „Nidos and Europe“, internetové stránky Nidos in Europe, nedatováno, navštíveno 4. listopadu 2024, <https://nidosineurope.eu/>.

⁽⁷⁾ Upozorňujeme, že dokončená příručka nemusí nutně odrážet postoje UNHCR.

⁽⁸⁾ V právu EU se pro označení osoby určené k tomu, aby pomáhala a poskytovala podporu dětem bez doprovodu nebo dětem, jejichž rodiče nemohou vykonávat rodičovská práva, používá jak pojem „opatrovník“, tak i „zástupce“. Tyto pojmy se často používají zaměnitelně. Bez ohledu na terminologii zůstává zamýšlený význam stejný. Další podrobnosti naleznete v části „Terminologie“.

Část II sestává z obecného úvodu ke slučování rodin podle nařízení o řízení azylu a migrace, včetně nejdůležitějších definic. Kroky, které popisuje, představují obecný pracovní postup vyhledávání rodinných příslušníků v souvislosti s určením příslušnosti. Uznává se však, že v jednotlivých zemích EU+ mohou existovat rozdíly ve způsobu organizace řízení. Přílohy a tabulky mají usnadnit praktickou spolupráci zúčastněných stran. Dokument obsahuje rámečky s osvědčenými postupy a kontrolní seznamy a uvádí nejdůležitější informace. Je třeba jej číst ve spojení s částí I.

Používání pokynů doplňují formuláře pro vyhledávání rodinných příslušníků ⁽⁹⁾.

Jak se tato příručka vztahuje k vnitrostátním právním předpisům a praxi?

Jedná se o nástroj tzv. měkké konvergence, který je zaměřen na podporu harmonizace postupů zemí EU+ při vyhledávání rodinných příslušníků. Tento nástroj není právně závazný. Odráží společně dohodnuté normy a nepředstavuje právní výklad žádného právního ustanovení ani rozsudku. Příručka nabízí praktická řešení pro provádění ustanovení týkajících se rodiny obsažená v právních předpisech a navrhuje způsoby organizace pracovního postupu. Upozorňuje rovněž na osvědčené postupy, které by mohly pomoci zmírnit určité problémy.

Jak tato příručka souvisí s jinými nástroji agentury EUAA? Toto druhé vydání je platné až od 1. července 2026. Před tímto datem a pro všechny žádosti o mezinárodní ochranu podané před tímto datem je příslušnou příručkou [*Practical Guide on Family Tracing*](#) (Praktická příručka k vyhledávání rodinných příslušníků) úřadu EASO z března 2016. Tato příručka by měla být používána ve spojení s dalšími dostupnými praktickými příručkami a nástroji. Všechny praktické nástroje agentury EUAA jsou veřejně dostupné na internetových stránkách agentury EUAA: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Praktické příručky, nástroje a soudní analýzy agentury EUAA, na něž tato praktická příručka odkazuje, budou v letech 2025 až 2027 postupně aktualizovány. Aktualizace sladí tyto publikace s legislativními nástroji Paktu o migraci a azylu. Po zveřejnění budou aktualizované publikace rovněž k dispozici on-line na výše uvedených internetových stránkách agentury EUAA.

⁽⁹⁾ Viz agentura EUAA, [*Formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků – dospělá osoba*](#), 2025 a agentura EUAA, [*Formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků – dítě*](#), 2025.

Obsah

Seznam zkratek	8
Terminologie.....	10
Rodinný příslušník	14
1. Zachování celistvosti rodiny a práv dětí.....	18
1.1. Vyhledávání rodinných příslušníků – právní rámce	18
1.1.1. Mezinárodní právní rámec	18
1.1.2. Právní rámce EU a vyhledávání rodinných příslušníků	20
1.1.3. Reforma společného evropského azylového systému: Pakt o migraci a azylu.....	20
1.1.4. Povinnosti týkající se vyhledávání rodinných příslušníků.....	21
1.2. Účel vyhledávání rodinných příslušníků.....	26
1.3. Klíčoví aktéři v postupech vyhledávání rodinných příslušníků.....	28
2. Zásady a procesní záruky.....	33
2.1. Zaměření na nejlepší zájem dítěte	33
2.2. Procesní záruky	38
2.2.1. Bezpečnost.....	38
2.2.2. Jmenování opatrovníka	39
2.2.3. Informace poskytované vhodným způsobem	41
2.2.4. Zachování důvěrnosti	42
2.2.5. Ochrana údajů	43
2.2.6. Ověření rodinných vazeb.....	44
2.2.7. Účinná právní ochrana.....	45
2.2.8. Spolupráce mezi orgány a organizacemi.....	46
3. Postup vyhledávání rodinných příslušníků	47
3.1. Před vyhledáváním rodinných příslušníků.....	49
3.2. Samotné vyhledávání rodinných příslušníků	51
3.2.1. Vyhledávání rodinných příslušníků v rámci EU+.....	51
3.2.2. Vyhledávání rodinných příslušníků v zemi původu nebo ve třetí zemi	52
3.3. Výsledek vyhledávání rodinných příslušníků.....	54

3.4. Podpora a následná opatření po vyhledání rodinných příslušníků.....	56
3.4.1. Následná opatření	61
Řízení rizik při vyhledávání rodinných příslušníků	65
4. Osvědčené postupy a metody v rámci vyhledávání rodinných příslušníků	68
4.1. Osvědčené postupy v rámci vyhledávání rodinných příslušníků	68
4.2. Technické nástroje pro vyhledávání rodinných příslušníků	69
4.3. Přehled použitých metod	73
Příloha I. Právní rámec – zaměřeno na práva dětí.....	77

Seznam zkratek

Zkratka	Definice
členské státy	členské státy Evropské unie
EU	Evropská unie
EUAA	Agentura Evropské unie pro otázky azylu
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
jednotka podle nařízení o řízení azylu a migrace	orgán země EU+ (dále jen „jednotka“) odpovědný za vedení řízení o určení země EU+ příslušné k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu v souladu s článkem 52 nařízení o řízení azylu a migrace
kvalifikační nařízení	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1347 ze dne 14. května 2024 o normách, které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU
Listina	Listina základních práv Evropské unie
MVČK	Mezinárodní výbor Červeného kříže
nařízení Dublin III	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepřacované znění)
nařízení o azylovém řízení	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1348 ze dne 14. května 2024 o zavedení společného řízení o mezinárodní ochraně v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU
nařízení o prověřování	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1356 ze dne 14. května 2024, kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích a mění nařízení (ES) č. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/817
nařízení o řízení azylu a migrace	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1351 ze dne 14. května 2024 o řízení azylu a migrace, o změně nařízení (EU) 2021/1147 a (EU) 2021/1060 a o zrušení nařízení (EU) č. 604/2013 (nařízení Dublin III)
OHCHR	Úřad vysokého komisaře pro lidská práva
RFL	síť Restoring Family Links (Síť pro obnovení rodinných vazeb) v rámci Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie

Zkratka	Definice
SEAS	společný evropský azylový systém
směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024)	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1346 ze dne 14. května 2024, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu
směrnice o sloučení rodiny	směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny
Úmluva o uprchlících	Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a protokol z roku 1967 (v právních předpisech EU v oblasti azylu a Soudním dvorem EU označována jako „Ženevská úmluva“)
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
země EU+	členské státy Evropské unie a země přidružené k Schengenu – Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko

Terminologie

Níže jsou definovány nejdůležitější pojmy týkající se vyhledávání rodinných příslušníků, které jsou použity v této příručce.

Učinění žádosti

Přístup ke společnému azylovému řízení by měl být založen na třístupňovém postupu zahrnujícím učinění žádosti, její registraci a podání. Učinění žádosti je prvním krokem, který vede k uplatnění [nařízení (EU) 2024/1348 (nařízení o azylovém řízení)]⁽¹⁰⁾. Má se za to, že státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti učinili žádost, jestliže vyjádřili přání získat mezinárodní ochranu od určitého členského státu. Pokud žádost obdrží orgán, který není příslušný k registraci žádostí, měly by členské státy v souladu se svými vnitřními postupy a organizací uplatnit [nařízení o azylovém řízení], aby byl zajištěn účinný přístup k řízení. Přání získat mezinárodní ochranu od členského státu by mělo být možné vyjádřit v jakékoli formě a jednotlivý žadatel nemusí nutně používat konkrétní slova, jako jsou „mezinárodní ochrana“, „azyl“ nebo „doplňková ochrana“. Směrodatným prvkem by měla být skutečnost, že státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti vyjádří obavy z pronásledování nebo vážné újmy po návratu do země původu nebo, v případě osoby bez státní příslušnosti, do země jejího předchozího obvyklého bydliště. V případě pochybností, zda lze určité prohlášení vykládat jako žádost o mezinárodní ochranu, by státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti měli být výslovně dotázáni, zda si přejí získat mezinárodní ochranu.⁽¹¹⁾

⁽¹⁰⁾ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1348](#) ze dne 14. května 2024 o zavedení společného řízení o mezinárodní ochraně v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU (Úř. věst. L, 2024/1348, 22.5.2024).

⁽¹¹⁾ 27. bod odůvodnění nařízení o azylovém řízení.

Registrace žádosti

Žádost by se měla zaregistrovat okamžitě poté, co byla učiněna. V uvedené fázi by měly příslušné orgány příslušné pro registraci žádostí nebo odborníci vyslaní [agenturou EUAA], kteří jsou jim při plnění tohoto úkolu nápomocni, zaregistrovat žádost spolu s osobními údaji žadatele. Tyto orgány nebo odborníci by měli žadatele informovat o jeho právech a povinnostech a rovněž o důsledcích, které pro něj má případné nedodržení těchto povinností. Tyto informace by měly být schopny poskytnout i organizace, které spolupracují s příslušnými orgány a pomáhají jim. Žadatel by měl obdržet doklad uvádějící, že žádost byla učiněna a zaregistrována. Lhůta pro podání žádosti začíná běžet od okamžiku, kdy je žádost zaregistrována. ⁽¹²⁾

Poznámka: Lhůta pro určení příslušnosti v případech týkajících se rodiny začíná běžet od okamžiku registrace.

Podání žádosti

Podání žádosti je úkonem, jenž formalizuje žádost o mezinárodní ochranu. Žadateli by měly být poskytnuty nezbytné informace o tom, jak a kde má být žádost podána, a měl by dostat skutečnou příležitost tak učinit. V této fázi je žadatel povinen předložit co nejdříve veškeré prvky a dokumenty k opodstatnění a doplnění žádosti, které má k dispozici, jestliže toto nařízení nestanoví jinak. Lhůta pro správní řízení začíná běžet od okamžiku podání žádosti. Krátce po podání žádosti by měl žadatel obdržet doklad, který zahrnuje jeho status žadatele. ⁽¹³⁾

Dítě / nezletilá osoba

Každá osoba mladší 18 let. „Dítě“ a „nezletilá osoba“ se považují za synonyma a v této publikaci se používají oba pojmy. Agentura EUAA však upřednostňuje pojem „dítě“. Pojem „nezletilá osoba“ je použit tehdy, pokud jej výslovně používá právní ustanovení nebo konkrétní článek (například ustanovení *acquis* EU v oblasti azylu).

⁽¹²⁾ 28. bod odůvodnění nařízení o azylovém řízení.

⁽¹³⁾ 29. bod odůvodnění nařízení o azylovém řízení.

Bez doprovodu ⁽¹⁴⁾

Dítě / nezletilá osoba, jež vstupuje na území země EU+ bez doprovodu dospělé osoby, jež za něj/ni podle právních předpisů nebo praxe daného státu odpovídá, a to po dobu, po kterou se skutečně nenachází v péči této osoby/dospělého. To zahrnuje dítě / nezletilou osobu, která je ponechána bez doprovodu po vstupu na území země EU+ ⁽¹⁵⁾.

Dítě odloučené od rodiny

Dítě, které bylo odloučeno od obou rodičů nebo od dosavadní pečující osoby podle zákona či zvykového práva, nikoli však nutně od dalších příbuzných. Může se jednat o děti doprovázené jinými dospělými rodinnými příslušníky ⁽¹⁶⁾.

Pohřešovaná osoba

Ačkoli podle mezinárodního práva právní definice pohřešované osoby neexistuje, Mezinárodní výbor Červeného kříže (MVČK) pokládá za pohřešované osoby jednotlivce, o nichž nemají jejich rodiny žádné zprávy a/nebo kteří byli na základě spolehlivých informací nahlášeni jako pohřešovaní v důsledku ozbrojeného konfliktu (mezinárodního nebo vnitrostátního) nebo jiných případů násilí či jakékoli jiné situace, která by mohla vyžadovat zásah příslušného státního orgánu. Tato definice zahrnuje osoby pohřešované v souvislosti s migrací. Kromě toho definice nepředpokládá, že daná osoba je mrtvá. Na druhé straně se osoba již nepovažuje za pohřešovanou, pokud rodina obdržela dostatečné, spolehlivé a věrohodné informace o jejím osudu a místě pobytu.

⁽¹⁴⁾ Synonymum pojmu „nezletilá osoba bez doprovodu“.

⁽¹⁵⁾ Čl. 3 bod 7 nařízení o azylovém řízení; čl. 2 bod 11 [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1356](#) ze dne 14. května 2024, kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích a mění nařízení (ES) č. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/817 (Úř. věst. L, 2024/1356, 22.5.2024) (nařízení o prověřování); čl. 2 bod 5 [směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1346](#) ze dne 14. května 2024, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (Úř. věst. L, 2024/1346, 22.5.2024) (směrnice o podmínkách přijímání z roku 2024); čl. 3 bod 11 [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1347](#) ze dne 14. května 2024 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU (Úř. věst. L, 2024/1347, 22.5.2024) (kvalifikační nařízení); čl. 2 bod 11 [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1351](#) ze dne 14. května 2024 o řízení azylu a migrace, o změně nařízení (EU) 2021/1147 a (EU) 2021/1060 a o zrušení nařízení (EU) č. 604/2013 (Úř. věst. L, 2024/1351, 22.5.2024) (nařízení o řízení azylu a migrace).

⁽¹⁶⁾ Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR), Dětský fond OSN (UNICEF), [Bezpečně a ve zdraví: Co mohou státy udělat pro zajištění dodržování nejlepšího zájmu dětí bez doprovodu a odloučených dětí v Evropě](#), říjen 2014, s. 22.

**Opatrovník ⁽¹⁷⁾/
zástupce ⁽¹⁸⁾**

V této příručce se v souladu s legislativním rámcem pojmy „zástupce“ a „opatrovník“ používají zaměnitelně. V obou případech se jedná o nezávislou osobu odpovědnou za ochranu nejlepšího zájmu a celkového blaha dítěte.

Osoba nebo organizace jmenovaná příslušnými orgány, aby pomáhala nezletilé osobě bez doprovodu a zastupovala ji v řízeních stanovených [nařízením o řízení azylu a migrace], tak aby byl zajištěn nejlepší zájem dítěte a aby mohla v případě potřeby za nezletilou osobu bez doprovodu činit právní úkony ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ Podle čl. 3 bodu 18 kvalifikačního nařízení se rozumí:

„opatrovníkem“ fyzická osoba nebo organizace, včetně orgánu veřejné správy, určené příslušnými orgány k tomu, aby pomáhaly nezletilé osobě bez doprovodu, zastupovaly ji a jednaly případně jejím jménem s cílem zajistit, aby mohla tato osoba požívat práv a plnit povinnosti podle tohoto nařízení a aby byl zároveň zabezpečen její nejlepší zájem a celkové blaho.

V praxi je opatrovník často postaven na roveň zástupci nebo sociálnímu pracovníkovi.

⁽¹⁸⁾ Pojem „zástupce“ se používá ve směrnici o podmínkách přijímání (z roku 2024), nařízení o azylovém řízení, nařízení o řízení azylu a migrace, nařízení o prověřování a nařízení o Eurodacu III. 25. bod odůvodnění nařízení o prověřování stanoví:

Měl by být jmenován zástupce, který bude zastupovat nezletilou osobu bez doprovodu a pomáhat jí během prověřování, nebo jestliže zástupce jmenován nebyl, měla by být určena osoba vyškolená k ochraně nejlepšího zájmu nezletilé osoby a jejího celkového blaha.

Článek 13 nařízení o prověřování dále upřesňuje, že „[z]ástupce musí disponovat nezbytnými dovednostmi a odbornými znalostmi, včetně těch, jež se týkají zacházení s nezletilými osobami a jejich specifických potřeb.“ Podobné zmínky jsou uvedeny v článku 23 nařízení o azylovém řízení a v čl. 2 bodě 13 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024):

„zástupcem“ [se rozumí] fyzická osoba nebo organizace, včetně orgánu veřejné moci, s nezbytnými dovednostmi a odbornými znalostmi, včetně ohledně zacházení s nezletilými osobami a uspokojování jejich specifických potřeb, kterou jmenují příslušné orgány, aby zastupovala nezletilou osobu bez doprovodu, pomáhala jí a jednala jejím jménem, aby byly zajištěny nejlepší zájmy a blaho této nezletilé osoby bez doprovodu.

Článek 2 nařízení o řízení azylu a migrace definuje zástupce jako:

osobu nebo organizaci jmenovanou příslušnými orgány, aby pomáhala nezletilé osobě bez doprovodu a zastupovala ji v řízeních stanovených tímto nařízením, tak aby byl zajištěn nejlepší zájem dítěte a aby mohla v případě potřeby za nezletilou osobu bez doprovodu činit právní úkony.

Pojem „opatrovník“ se používá v souvislosti s kvalifikačním nařízením (viz poznámka pod čarou 17). Podle příslušných definic budou mít stejnou úlohu, ale odlišné úkoly. V zájmu zajištění kontinuity zastupování nezletilé osoby bez doprovodu však může být opatrovníkem v souvislosti s kvalifikačním nařízením stejná osoba jako zástupce jmenovaný v souvislosti se směrnicí o podmínkách přijímání (z roku 2024) a nařízením o azylovém řízení.

⁽¹⁹⁾ Čl. 2 bod 12 a čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení o řízení azylu a migrace.

Acquis EU v oblasti azylu

Skládá se z tohoto souboru právních nástrojů EU: směrnice Rady 2001/55/ES ⁽²⁰⁾, směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024), kvalifikačního nařízení, nařízení o azylovém řízení, nařízení (EU) 2024/1350 ⁽²¹⁾, nařízení o řízení azylu a migrace, nařízení o prověřování, nařízení (EU) 2024/1349 ⁽²²⁾, nařízení (EU) 2024/1358 (nařízení o Eurodacu III) ⁽²³⁾ a nařízení (EU) 2024/1359 ⁽²⁴⁾.

Vyhledávání rodinných příslušníků

Hledání rodinných příslušníků (včetně příbuzných nebo osob, které pečovaly o děti bez doprovodu nebo děti odloučené od rodiny v minulosti) za účelem obnovení rodinných vazeb a sloučení rodiny, je-li to v nejlepším zájmu dítěte. V této příručce se pojmy „vyhledávání rodinných příslušníků“ a „identifikování rodinných příslušníků“ používají zaměnitelně.

Rodinný příslušník

Nařízení o řízení azylu a migrace ⁽²⁵⁾ a směrnice o podmínkách přijímání ⁽²⁶⁾ obsahují specifické definice rodinných příslušníků, které mají zásadní význam pro právní a správní účely. Pochopení těchto definic pomáhá sladit úsilí o podporu a slučování rodin na základě regulačního rámce.

V souladu s nařízením o řízení azylu a migrace se mohou žadatelé sloučit s „rodinným příslušníkem“, který se oprávněně nachází v jiné zemi EU+, bez ohledu na to, zda rodina vznikla v zemi původu nebo mimo zemi původu, pokud vznikla dříve, než přišla na území země EU+. V případě dítěte bez doprovodu by měl být při možném sloučení rodiny vždy zohledněn nejlepší zájem dítěte. Nařízení o řízení azylu a migrace definuje různé rodinné příslušníky, jak je vysvětleno níže.

⁽²⁰⁾ [Směrnice Rady 2001/55/ES](#) ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími (Úř. věst. L 212, 7.8.2001).

⁽²¹⁾ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1350](#) ze dne 14. května 2024, kterým se zřizuje rámec Unie pro přesídlování a humanitární přijímání a mění nařízení (EU) 2021/1147 (Úř. věst. L, 2024/1350, 22.5.2024).

⁽²²⁾ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1349](#) ze dne 14. května 2024, kterým se zavádí řízení o návratu na hranicích a kterým se mění nařízení (EU) 2021/1148 (Úř. věst. L, 2024/1349, 22.5.2024).

⁽²³⁾ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1358](#) ze dne 14. května 2024 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání biometrických údajů za účelem účinného uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1351 a (EU) 2024/1350 a směrnice Rady 2001/55/ES a za účelem zjištění totožnosti neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti a o žádostech orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/818 a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013.

⁽²⁴⁾ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1359](#) ze dne 14. května 2024 o řešení krizových situací a situací zásahu vyšší moci v oblasti migrace a azylu a o změně nařízení (EU) 2021/1147 (Úř. věst. L, 2024/1359, 22.5.2024).

⁽²⁵⁾ Čl. 2 bod 8 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽²⁶⁾ Čl. 2 bod 3 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024).

Manžel, manželka, nebo partner, partnerka	Manžel či manželka žadatele nebo jejich nesezdaný partner či nesezdaná partnerka, se kterým/ktou žije v trvalém vztahu, „pokud se na nesezdané páry podle práva nebo praxe dotčeného členského státu hledí podle jeho práva o státních příslušnících třetí země jako na páry sezdané“ (čl. 2 bod 8 písm. a) nařízení o řízení azylu a migrace).
Nezletilé dítě výše uvedených párů	(Nesezdané) dítě sezdáných nebo nesezdaných párů nebo žadatele „bez ohledu na to, zda se jedná o dítě manželské, nemanželské nebo osvojené ve smyslu vnitrostátního práva“ (čl. 2 bod 8 písm. b) nařízení o řízení azylu a migrace).
Otec, matka nebo jiná dospělá osoba zodpovědná za dítě	Je-li žadatelem nebo osobou požívající mezinárodní ochrany dítě, které je nesezdané, otec, matka nebo jiná dospělá osoba, která je za dítě zodpovědná „podle práva nebo praxe členského státu, na jehož území se dospělá osoba nachází“, nebo „na jehož území se osoba požívající mezinárodní ochrany nachází“ (čl. 2 bod 8 písm. c) nařízení o řízení azylu a migrace).
Příbuzný	Příbuzný není nejbližším rodinným příslušníkem, ale osobou, s níž může mít dítě bez doprovodu vazbu a s níž může být dítě sloučeno, je-li to v jeho nejlepším zájmu. V čl. 2 bodě 9 nařízení o řízení azylu a migrace se rozumí „příbuzným žadatelova dospělá teta nebo žadatelův dospělý strýc nebo prarodič, pokud se nachází na území některého členského státu, bez ohledu na to, zda se žadatel narodil jako manželské, nebo nemanželské dítě či zda byl žadatel osvojen ve smyslu vnitrostátního práva“.
Sourozenec	Tento pojem není v nařízení o řízení azylu a migrace definován. Země EU+ mohou mít ve vnitrostátním právu své vlastní definice. Dítě bez doprovodu by mohlo být sloučeno se sourozencem v jiném členském státě, je-li to v nejlepším zájmu dítěte. Za sourozence se obvykle považuje bratr nebo sestra, kteří mají s danou osobou společného alespoň jednoho rodiče.
Vztah závislosti	Vztah závislosti je závazným kritériem příslušnosti podle nařízení o řízení azylu a migrace ⁽²⁷⁾ . Vztah závislosti existuje, pokud žadatel závisí na pomoci svého dítěte, sourozence nebo rodiče oprávněně pobývajících na území některého členského státu, nebo pokud se dítě, sourozenec nebo rodič žadatele oprávněně nachází v některém členském státě a závisí na žadateli. Závislost může vzniknout z důvodu těhotenství či nedávného narození dítěte, vážného duševního nebo fyzického onemocnění, vážného postižení, vážného psychického traumatu nebo vysokého věku.

⁽²⁷⁾ Článek 34 nařízení o řízení azylu a migrace.

Zásady a postupy pro vyhledávání rodinných příslušníků v zemích EU+ a ve třetích zemích

Část

1

GUÍA PRÁCTICA SOBRE LOCALIZACIÓN DE FAMILIARES:
2.ª EDICIÓN

Část I: Zásady a postupy pro vyhledávání rodinných příslušníků v zemích EU+ a ve třetích zemích

Březen 2025

1. Zachování celistvosti rodiny a práv dětí

V souvislosti s migrací může k odloučení rodiny dojít za různých okolností, a to i před útekem ze země, během cesty v rámci migrace nebo po příjezdu do cílové země. K tomuto odloučení může dojít také u dětí bez doprovodu, které žádají o mezinárodní ochranu, a u zranitelných osob. Tento oddíl se zabývá potřebou vyhledání rodinných příslušníků a jeho úlohou při prosazování práv žadatelů o mezinárodní ochranu, přičemž se zaměřuje na děti bez doprovodu a závislé dospělé osoby ⁽²⁸⁾.

1.1. Vyhledávání rodinných příslušníků – právní rámce

1.1.1. Mezinárodní právní rámec

Vyhledávání rodinných příslušníků je nezbytné kvůli povinnosti zemí EU+ respektovat právo na rodinný život a zachovat celistvost rodiny, jak je uvedeno v právních předpisech EU. Tyto povinnosti jsou náležitě stanoveny mezinárodními rámci, včetně mezinárodního humanitárního práva ⁽²⁹⁾ a mezinárodního práva v oblasti lidských práv ⁽³⁰⁾. Při vyhledávání rodinných příslušníků dětí bez doprovodu nebo dětí odloučených od rodiny je zásadní zajistit, aby členské státy a země přidružené k Schengenu (země EU+) upřednostnily právo dítěte na rodinný život a zachování celistvosti rodiny. Tato povinnost je odvozena z klíčových právních nástrojů, jako je Úmluva Organizace spojených národů o právech dítěte ⁽³¹⁾, která vyžaduje, aby státy respektovaly právo dítěte udržovat přímý kontakt s jeho rodinou, není-li to v rozporu s jeho nejlepším zájmem.

Podle mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního práva v oblasti lidských práv mají státy tři obecné povinnosti týkající se pohřešovaných osob a jejich rodin.

- Zabránit tomu, aby se lidé pohřešovali, a to i v důsledku nuceného zmizení. To zahrnuje například povinnosti související s předcházením odloučení od rodin a se zajištěním kontaktu mezi zajištěnými osobami a jejich rodinami.
- Objasnit osud a místo pobytu pohřešovaných osob, a to například přijetím všech proveditelných opatření k vypátrání osob nahlášených jako pohřešované a poskytnutím veškerých informací o jejich osudu jejich rodinám.
- Vyšetřovat a stíhat mezinárodní zločiny, včetně válečných zločinů podle mezinárodního humanitárního práva, včetně těch, které vedou k pohřešování osob. Státy musí například přijmout vhodná opatření, aby vyšetřily případy nuceného zmizení a postavily odpovědné osoby před soud a informovaly rodiny o vývoji.

⁽²⁸⁾ Ve smyslu vztahu závislosti, který je podrobně popsán v článku 34 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽²⁹⁾ Mezinárodní výbor Červeného kříže, „[What is international humanitarian law?](#)“, březen 2022.

⁽³⁰⁾ Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR), „[The Core International Human Rights Instruments and their monitoring body](#)“, internetové stránky OHCHR, navštíveno 4. listopadu 2024, <https://www.ohchr.org/en/core-international-human-rights-instruments-and-their-monitoring-bodies>.

⁽³¹⁾ Valné shromáždění OSN, čl. 9 odst. 1 [Úmluvy o právech dítěte](#), 20. listopadu 1989, OSN, série smluv, sv. 1577, s. 3.

Smlouvy o lidských právech neobsahují žádná podrobná ustanovení, která by se konkrétně zabývala pohřešovanými osobami a jejich rodinami (kromě případů nuceného zmizení). Některá ustanovení obsažená v těchto smlouvách však byla vykládána orgány zřízenými smlouvami OSN ⁽³²⁾ a regionálními soudy v tom smyslu, že zakládají závazky států týkající se pohřešovaných osob.

Podle mezinárodního práva v oblasti lidských práv mohou být státy považovány za odpovědné za zásah do práva na život nebo práva na soukromý a rodinný život. Mohou také nést odpovědnost za porušení zákazu mučení, krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání či nuceného zmizení. Státy proto musí vynaložit veškeré úsilí, aby zabránily pohřešování lidí, objasnily jejich osud a místo pobytu v případě pohřešování a řešily důsledky těchto událostí, včetně podpory při identifikaci mrtvých těl a ostatků. Kromě toho je potřeba vyhledání rodinných příslušníků spojena rovněž s humanitární nutností zmírnit lidské utrpení. Odloučení od rodiny může mít závažný dopad na blaho a duševní a tělesný stav dotčených osob. Může být rovněž zdrojem dalších rizik, zejména pro osoby se zvláštními potřebami ochrany (např. děti, starší osoby, osoby se zdravotním postižením nebo zdravotními problémy atd.).

Mezinárodní organizace a akademičtí odborníci poukazují na psychickou zátěž, kterou prožívají rodiny čekající na zprávy o svých pohřešovaných blízkých. Mnozí zažívají „nejasnou ztrátu“ – stav nejistoty, který může mít hluboké psychologické a sociální důsledky a potenciálně vést ke stavům, jako je deprese, alkoholismus nebo jiné nemoci. Tato záležitost by měla být uznána jako významný problém v oblasti veřejného zdraví ⁽³³⁾.

Podle mezinárodního humanitárního práva, zejména Ženevských úmluv ⁽³⁴⁾, mají navíc strany několik klíčových povinností.

Předcházení pohřešování osob: musí být přijata opatření, která zabrání pohřešování osob, včetně zachování celistvosti rodiny a usnadnění komunikace.

Povinnost objasnit osud a místo pobytu: státy musí poskytnout informace o osudu a místě pobytu pohřešovaných osob jejich rodinám.

Vyšetřování a odpovědnost: válečné zločiny, včetně nucených zmizení, musí být vyšetřovány a stíhány.

⁽³²⁾ Valné shromáždění OSN, [Mezinárodní úmluva na ochranu všech osob před nuceným zmizením](#), A/72/280, 3. srpna 2017.

⁽³³⁾ MVČK, „[Missing persons and their families – Legal Factsheet](#)“, prosinec 2023; Mazzarelli, D. a kol., „[Unmantic loss in the current migration crisis: A medico-legal, psychological, and psychiatric perspective](#)“, *Forensic Science International: Mind and Law*, svazek 2, 2021, 100064, ISSN 2666-3538.

⁽³⁴⁾ Ženevské úmluvy a jejich komentáře jsou podrobně uvedeny na internetových stránkách MVČK, navštíveno 22. ledna 2025, <https://www.icrc.org/en/law-and-policy/geneva-conventions-and-their-commentaries>.

Acquis EU v oblasti azylu je jednou z oblastí, kde byl tento závazek posílen právními předpisy paktu, které zavádějí další záruky pro děti bez doprovodu, jež požádaly o mezinárodní ochranu. Jednou z oblastí, kde je zapotřebí zvláštní pozornost a zvláštní reakce, je vyhledávání rodinných příslušníků.

1.1.2. Právní rámce EU a vyhledávání rodinných příslušníků

EU dodržuje mezinárodní závazky týkající se práv dětí prostřednictvím různých právních nástrojů.

- **Listina základních práv Evropské unie** (dále jen „Listina“) ⁽³⁵⁾, konkrétně článek 24, chrání práva dětí na ochranu, péči a celistvost rodiny a uvádí, že při všech činnostech, které se jich týkají, musí být prvořadým hlediskem nejvlastnější zájem dítěte.
- Článek 8 **Evropské úmluvy o lidských právech** ⁽³⁶⁾ dále zakotvuje ochranu rodinného života.
- **Společný evropský azylový systém** (SEAS) zahrnuje nedávné reformy, které vyzdvihují význam vyhledávání rodinných příslušníků, zejména pro nezletilé osoby bez doprovodu. Nařízení o řízení azylu a migrace vyžaduje, aby členské státy identifikovaly a vyhledaly rodinné příslušníky žadatelů o mezinárodní ochranu.
- V souvislosti s vyhledáváním rodinných příslušníků EU zdůrazňuje několik klíčových opatření a práv. **Právo na identitu a celistvost rodiny** zajišťuje, že jednotlivci mají příležitost poznat své rodiny a být v jejich péči. **Právo na sloučení rodiny** se zaměřuje na usnadnění rychlých a humánních postupů pro slučování rodin, zejména v případech týkajících se dětí a nezletilých osob bez doprovodu. Prvořadým hlediskem musí být vždy **nejlepší zájem dítěte**. Kromě toho **právo na informace a ochranu** ukládá státům povinnost poskytovat informace o osudu pohřešovaných osob a zajistit jejich ochranu.

V souladu s těmito zásadami musí členské státy aktivně a náležitě usilovat o vyhledání rodinných příslušníků a zajistit, aby v tomto procesu byl vždy nejdůležitější nejlepší zájem dítěte.

1.1.3. Reforma společného evropského azylového systému: Pakt o migraci a azylu

Pakt o migraci a azylu, který reformuje společný evropský azylový systém, vstoupil v platnost v červnu 2024 a začne se uplatňovat dne 11. června 2026. Cílem paktu je stanovit nová pravidla pro řízení migrace a vytvořit v EU společný azylový systém.

Legislativní akty v rámci paktu jsou založeny na čtyřech hlavních pilířích:

- zajištění bezpečnosti vnějších hranic EU,
- zajištění rychlých a účinných postupů v rámci EU+,

⁽³⁵⁾ Evropská unie, [Listina základních práv Evropské unie](#), 26. října 2012 (Úř. věst. 2012/C 326/02).

⁽³⁶⁾ Rada Evropy, [Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění protokolů č. 11 a 14](#), ETS 5, 4. listopadu 1950.

- zavedení účinného systému odpovědnosti a solidarity,
- začlenění migrace do mezinárodních partnerství.

Celkově je cílem Paktu o migraci a azylu vytvořit koordinovanější a humánnější azylový systém, který vyvažuje potřebu bezpečnosti a kontroly s ochranou základních práv, zejména u zranitelných skupin, jako jsou děti bez doprovodu a rodiny.

1.1.4. Povinnosti týkající se vyhledávání rodinných příslušníků

Díky novému *acquis* EU v oblasti azylu se vyhledávání rodinných příslušníků stalo povinností členských států.

Včasné zahájení vyhledávání rodinných příslušníků

Vyhledávání rodinných příslušníků by mělo být zahájeno **co nejdříve**, pokud možno během počátečního prověřování na vnější hranici. Včasná identifikace možných případů sloučení rodiny umožňuje včasné vyplnění formuláře pro vyhledávání a shromáždění informací, což je v souladu s povinností zemí EU+ upřednostnit v rámci řízení o určení příslušnosti případy týkající se rodiny.

Poskytování informací

Žadatelé **by měli být informováni** o možnostech vyhledávání rodinných příslušníků, včetně podrobností o ustanoveních o zachování celistvosti rodiny v nařízení o řízení azylu a migrace, o právu požadovat a obdržet formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků a o subjektech, které jim mohou pomoci při jeho vyplňování. Měli by být informováni rovněž o vnitrostátních a mezinárodních organizacích, které usnadňují identifikování a vyhledávání rodinných příslušníků ⁽³⁷⁾.

Osobní pohovor

Žadatelé musí obdržet **informace o osobním pohovoru**, zejména o požadavku na předložení informací důležitých pro určení příslušné země EU+ ⁽³⁸⁾. To zahrnuje veškeré podrobnosti, které by mohly pomoci zjistit přítomnost rodinných příslušníků, příbuzných nebo jiných příbuzných v zemích EU+. Kromě toho by žadatelé měli být informováni o způsobech předložení těchto informací a o pomoci, která je k dispozici ze strany země EU+, pokud jde o vyhledávání rodinných příslušníků.

⁽³⁷⁾ Čl. 19 písm. f) nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽³⁸⁾ Čl. 19 písm. g) nařízení o řízení azylu a migrace.

Klíčové aspekty a povinnosti vyplývající z Paktu o azylu a migraci

Důraz na sloučení rodiny. Ve všech fázích postupu by se měl klást větší důraz na prozkoumání rodinných vazeb a místa pobytu rodinných příslušníků, aby se zabránilo příliš dlouhým čekacím dobám a zajistilo se komplexní hodnocení případů.

Upřednostňování případů sloučení rodiny. Dožadující i dožádané země EU+ by měly v průběhu celého postupu upřednostňovat případy sloučení rodiny, aby se zkrátily čekací doby a důkladně přezkoumaly všechny prvky případu.

Včasné zjištění a postoupení případů. Měl by být zaveden postup pro včasné zjištění možných případů sloučení rodiny, který by umožnil rychlé identifikování případu a jeho postoupení jednotce podle nařízení o řízení azylu a migrace s cílem tento proces urychlit.

Poskytování informací. Žadatelé by měli být informováni o významu sdílení informací o rodinných příslušnících, aby se sloučení rodiny usnadnilo. Orgány musí zajistit, aby žadatelé pochopili potřebu včasného a přesného sdílení informací v průběhu celého řízení.

Aktivní přístup. Poskytovatelé informací, tazatelé, odpovědní pracovníci, zástupci a žadatelé by měli v případech sloučení rodiny zaujmout aktivní přístup. To zahrnuje aktivní vyhledávání a podporování poskytnutí informací o rodinných příslušnících a možnostech sloučení rodiny.

Poskytování právních informací. Členské státy musí žadatelům poskytnout přístup k právním informacím, které jim pomohou v procesu slučování rodiny, zajistí, aby porozuměli svým právům a povinnostem, a poskytnou jim informované poradenství ohledně jejich případu.

Spolupráce mezi orgány a organizacemi. Orgány zemí EU+ a příslušné organizace musí spolupracovat při vyhledávání a identifikování rodinných příslušníků žadatelů v zemích EU+. Tato spolupráce zajišťuje přezkoumání všech aspektů případu a zvážení všech názorů pro informované rozhodnutí. To jednoznačně zahrnuje zapojení organizací pro vyhledávání rodinných příslušníků ⁽³⁹⁾.

Přidělování zdrojů. Účinné postupy vyhledávání rodinných příslušníků vyžadují dostatečné lidské, materiální a finanční zdroje v rámci orgánů. Pro ochranu procesních a základních práv a zajištění rychlého procesu sloučení rodiny jsou kromě nezbytných zdrojů a nástrojů velmi důležití také vyškolení pracovníci.

⁽³⁹⁾ Čl. 23 odst. 3 nařízení o řízení azylu a migrace.

Nařízení o řízení azylu a migrace

Ústředním aktem paktu je nařízení o řízení azylu a migrace, které nahrazuje nařízení (EU) č. 604/2013 ⁽⁴⁰⁾. Více informací o nařízení o řízení azylu a migrace a vyhledávání rodinných příslušníků v souvislosti s určováním příslušnosti je uvedeno v [části II](#).

Cílem nařízení o řízení azylu a migrace je vyvážit jasná pravidla týkající se příslušnosti pro žadatele s mechanismy solidarity mezi zeměmi EU+. Nařízení o řízení azylu a migrace **upřednostňuje vyhledávání rodinných příslušníků** a potvrzuje rodinné vazby jako kritérium prvořadého významu při určování členského státu příslušného pro vyřízení žádosti o mezinárodní ochranu ⁽⁴¹⁾. Podle nařízení o řízení azylu a migrace ⁽⁴²⁾ jsou žadatelé **důkladně informováni o svých právech** a dostupných postupech, včetně možnosti sloučení rodiny. Nařízení o řízení azylu a migrace ukládá použití **formuláře pro vyhledávání rodinných příslušníků** ⁽⁴³⁾ a zvláštního osobního pohovoru ⁽⁴⁴⁾. Žadatelé mají mimoto nárok na **bezplatné poskytování právních informací** ⁽⁴⁵⁾, které jim zajistí přístup k informovanému právnímu poradenství v průběhu celého procesu slučování rodiny. Členské státy jsou rovněž povinny tento proces vyhledávání podporovat ve spolupráci s vnitrostátními orgány a příslušnými mezinárodními organizacemi.

Formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků

Podrobné informace o formuláři pro vyhledávání rodinných příslušníků jsou uvedeny v [části II](#). Pokyny, jak jej vyplnit, naleznete ve formuláři.

Článek 22 nařízení o řízení azylu a migrace přiznává žadatelům právo požadovat a obdržet formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků, který pomůže identifikovat rodinné vazby v počáteční fázi postupu podávání žádosti. Doporučuje se, aby formulář a související informace byly poskytnuty co nejdříve po učinění žádosti. Žadatelé o mezinárodní ochranu s rodinnými příslušníky v zemích EU+ by měli formulář vyplnit co nejdříve. Pro děti bez doprovodu je k dispozici zvláštní formulář, který vyplní zástupce dítěte.

Nařízení o Eurodacu III

Údaje uložené v systému Eurodac pomáhají zjistit totožnost těchto dětí a zemím EU+ pomáhají při hledání jejich rodinných příslušníků nebo jakýchkoli vazeb, které mohou mít v jiných zemích. Biometrické údaje lze nyní získat od dětí od 6 let (dříve 14 let), mladší děti jsou však stále vyloučeny. Tyto údaje navíc pomáhají při vyhledávání pohřešovaných dětí, a to i pro

⁽⁴⁰⁾ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 604/2013](#) ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepřelované znění) (Úř. věst. L 180, 29.6.2013).

⁽⁴¹⁾ Článek 25 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁴²⁾ Článek 19 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁴³⁾ Článek 22 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁴⁴⁾ Článek 22 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁴⁵⁾ Článek 21 nařízení o řízení azylu a migrace.

účely vymáhání práva, a doplňují další systémy, jako je Schengenský informační systém ⁽⁴⁶⁾. Pro tyto procesy mají zásadní význam účinné postupy identifikace ⁽⁴⁷⁾.

Nařízení o prověřování

Nařízení o prověřování hraje zásadní úlohu v počátečních fázích azylového řízení. Ukládá povinnost získat předběžné informace při vstupu dané osoby do EU, což je zásadní pro určení jakýchkoli bezprostředních ukazatelů potřeby vyhledání rodinných příslušníků. Tento počáteční sběr údajů zahrnuje mimo jiné osobní údaje, historii cest a případné rodinné vazby v rámci EU, což orgánům umožňuje rychle určit, zda existují důvody pro usilování o sloučení rodiny.

Nařízení o prověřování zajišťuje, aby byly při nejbližší příležitosti zjištěny všechny relevantní informace, a poskytuje základ pro další posouzení a opatření podle rámce nařízení o řízení azylu a migrace. Tato včasná identifikace má zásadní význam pro zajištění toho, aby byla rychle rozpoznána a řešena potřeba vyhledání rodinných příslušníků, což pomůže zajistit blaho a práva osob, zejména zranitelných osob, jako jsou nezletilé osoby bez doprovodu. Pokud se ve fázi prověřování objeví tvrzení ohledně zachování celistvosti rodiny, měli by příslušníci pohraniční stráže tyto případy okamžitě předat příslušným orgánům, aby mohly žádost neprodleně zaregistrovat a postoupit příslušnému orgánu, například jednotce podle nařízení o řízení azylu a migrace, nebo k azylovému řízení.

Pro tato postoupení případů by měly být stanoveny konkrétní lhůty, aby se zajistila včasná následná opatření, která umožní, aby byla rychle rozpoznána a řešena potřeba vyhledání rodinných příslušníků. Tento proces včasné identifikace a postoupení je nezbytný pro ochranu blaha a práv osob, zejména zranitelných skupin, jako jsou nezletilé osoby bez doprovodu a závislé dospělé osoby.

Směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024)

Směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024), která je součástí Paktu o migraci a azylu, obsahuje klíčová ustanovení na podporu vyhledávání rodinných příslušníků a ochrany nezletilých osob. Zejména zdůrazňuje, že prvořadý význam má nejlepší zájem dítěte ⁽⁴⁸⁾, a vyžaduje, aby členské státy zajistily životní úroveň, která bude napomáhat jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, morálnímu a sociálnímu rozvoji. To zahrnuje zvážení možností sloučení rodiny, zajištění blaha a sociální stability nezletilé osoby a ochranu před riziky, jako je násilí nebo vykořisťování. Článek 27 se konkrétně zabývá nezletilými osobami bez doprovodu a ukládá povinnost jmenovat jejich zástupce. Úloha zástupce zahrnuje usnadnění vyhledání rodinných příslušníků a zajištění toho, aby byly nezletilé osoby informovány a podporovány v průběhu celého procesu. Směrnice rovněž ukládá členským státům povinnost zahájit vyhledávání rodinných příslušníků co nejdříve a přijmout vhodná opatření týkající se důvěrnosti s cílem chránit bezpečnost nezletilé osoby a jejich příbuzných ⁽⁴⁹⁾.

⁽⁴⁶⁾ Jak je stanoveno v [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/1862](#) ze dne 28. listopadu 2018 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech, o změně a o zrušení rozhodnutí Rady 2007/533/SVV a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 a rozhodnutí Komise 2010/261/EU (Úř. věst. L 312, 7.12.2018).

⁽⁴⁷⁾ 44. bod odůvodnění nařízení o Eurodacu III.

⁽⁴⁸⁾ Článek 26 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024).

⁽⁴⁹⁾ Čl. 27 odst. 10 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024).

Ustanovení čl. 27 odst. 10 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024)

Členské státy začnou s hledáním rodinných příslušníků nezletilé osoby bez doprovodu s ohledem na nejlepší zájem této osoby co nejdříve poté, co byla učiněna žádost o mezinárodní ochranu, v případě potřeby s pomocí mezinárodních nebo jiných příslušných organizací. V případech možného ohrožení života nebo fyzické integrity nezletilé osoby nebo jejích blízkých příbuzných, zejména pokud tito příbuzní zůstali v zemi původu, musí být při shromažďování, zpracování a předávání informací o těchto osobách dbáno na důvěrnost těchto informací, aby nebyla ohrožena bezpečnost těchto osob.

Řízení na hranicích a vyhledávání rodinných příslušníků

Pokud jde o řízení na hranicích a vyhledávání rodinných příslušníků, klíčovou úlohu hraje proces prověřování.

Prověřování

Shromáždění informací. V souladu s čl. 17 odst. 1 písm. g) nařízení o prověřování musí orgány shromažďovat informace o tom, zda mají státní příslušníci třetích zemí rodinné příslušníky v kterémkoli členském státě. V případě nezletilých osob bez doprovodu jsou poskytnuty zvláštní záruky ⁽⁵⁰⁾, které zajišťují, aby vyškolený zástupce nebo osoba podporovali dítě během prověřování způsobem, který je vstřícný k dětem a je srozumitelný.

Zahájení vyhledávání. V čl. 19 odst. 1 písm. f) nařízení o řízení azylu a migrace se uvádí, že žadatelé musí být informováni o možnostech sloučení rodiny, včetně práva požadovat a obdržet formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků. Tento proces by měl začít co nejdříve. Shromážděné informace by měly být použity pouze pro účely vyhledávání, aniž by to mělo negativní dopad na zúčastněné strany. Žadatel by měl být o této záruce informován.

Azylové řízení na hranicích

Azylové řízení na hranicích se vztahuje na děti bez doprovodu, pokud představují bezpečnostní hrozbu ⁽⁵¹⁾. Lze použít kritéria pro sloučení rodiny podle nařízení o řízení azylu a migrace a členské státy musí urychleně pracovat na identifikování rodinných příslušníků nezletilých osob bez doprovodu a zajistit, aby byl upřednostněn nejlepší zájem dítěte ⁽⁵²⁾. Při vyhledávání mohou pomoci mezinárodní organizace, přičemž všechna opatření respektují důvěrnost a ochranu zúčastněných stran.

⁽⁵⁰⁾ Článek 13 nařízení o prověřování.

⁽⁵¹⁾ Jak je uvedeno v čl. 53 odst. 1 nařízení o azylovém řízení.

⁽⁵²⁾ Článek 23 nařízení o azylovém řízení.

Existují-li pochybnosti o věku dané osoby, může být zapotřebí posouzení věku. Během tohoto posouzení se doporučuje, aby se úsilí o vyhledání rodinných příslušníků dočasně přerušilo, dokud není potvrzen věk dané osoby. Jakmile je věk stanoven, mělo by se vyhledávání rodinných příslušníků neprodleně obnovit a zajistit dodržení příslušných lhůt podle nařízení o řízení azylu a migrace.

Pracovníci, kteří vyřizují případy týkající se nezletilých osob bez doprovodu, musí absolvovat specializovanou odbornou přípravu týkající se zvláštních potřeb těchto dětí a zajistit řádné uplatňování právních předpisů. Je nutné shromáždit potřebné informace včas, neboť pokud se tak neučiní, může to vést ke zmeškání důležitých lhůt pro sloučení rodiny podle nařízení o řízení azylu a migrace ⁽⁵³⁾.

1.2. Účel vyhledávání rodinných příslušníků

Vyhledávání rodinných příslušníků slouží k několika zásadním účelům, a to u všech žadatelů, včetně nezletilých osob bez doprovodu, které jsou obzvláště zranitelnou skupinou.

1. Za prvé pomáhá nalézt rodinné příslušníky, s nimiž žadatel chce nebo by měl být sloučen, ať už v rámci EU+, nebo případně ve třetích zemích nebo zemích původu.
2. Za druhé si klade za cíl obnovit a udržovat kontakt mezi odloučenými rodinnými příslušníky za předpokladu, že s tím všichni souhlasí a že to pro žádného z nich nepředstavuje nebezpečí, a to na základě určení nejlepšího zájmu v případě, že se jedná o děti.
3. Za třetí usnadňuje sloučení rodiny, je-li to v nejlepším zájmu zúčastněných osob, přičemž je opět zajištěna bezpečnost a vzájemný souhlas.

Dětem bez doprovodu je vzhledem k jejich větší zranitelnosti v rámci azylových politik EU věnována zvláštní pozornost, jak je uvedeno ve směrnici o podmínkách přijímání (z roku 2024). Tato směrnice vyžaduje, aby členské státy přijaly veškerá nezbytná opatření k vyhledání rodinných příslušníků ⁽⁵⁴⁾ a upřednostnily přitom nejlepší zájem dítěte ⁽⁵⁵⁾.

Výsledky vyhledávání rodinných příslušníků a příslušné shromážděné informace o situaci v zemi původu dítěte mohou být mimoto užitečné při určování nejlepšího zájmu dítěte, jak je uvedeno v článku 22 Úmluvy o právech dítěte a v obecném komentáři č. 12 Výboru pro práva dítěte:

Děti žádající o azyl mohou rovněž potřebovat účinné hledání rodinných příslušníků a relevantní informace o situaci v zemi původu, aby bylo možné určit jejich nejlepší zájem ⁽⁵⁶⁾

Tyto informace mohou příslušným zúčastněným stranám pomoci určit individuální potřeby dítěte a v závislosti na nich vypracovat a poskytnout odpovídající a individuálně uzpůsobenou ochranu a péči, jakož i určit nejlepší zájem dítěte na základě jeho individuální situace. Vyhledávání

⁽⁵³⁾ Viz [Část II](#).

⁽⁵⁴⁾ Čl. 27 odst. 10 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024).

⁽⁵⁵⁾ Více informací o příslušném právním rámci viz [Příloha I. Právní rámec – zaměřeno na práva dětí](#).

⁽⁵⁶⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No. 12 \(2009\): The right of the child to be heard](#), CRC/C/GC/12, 20. července 2009, bod 124.

rodinných příslušníků je rovněž nástrojem integrace v hostitelské společnosti, neboť zajišťuje znalost prostředí a neformální identifikaci dítěte. Je například velmi důležité znát vzdělání a zdravotní stav, kvalitu mezilidských vztahů s rodiči a jinými příbuznými, historii zneužívání a/ nebo domácího násilí, socioekonomickou situaci rodiny, zdravotní stav rodinných příslušníků a místní společenský rozměr. Účinné vyhledávání rodinných příslušníků je mimoto nezbytné rovněž k tomu, aby se zabránilo osvojení dětí nebo jejich svěřením do pěstounské péče, pokud jsou jejich biologičtí rodiče naživu a přejí si sloučení rodiny, je-li to v nejlepším zájmu dítěte.

Rozsah a metoda vyhledávání rodinných příslušníků se mohou lišit v závislosti na tom, zda je prováděno pro účely určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu v souladu s nařízením o řízení azylu a migrace nebo v širším rámci řízení o mezinárodní ochraně. Níže jsou zdůrazněny hlavní rozdíly mezi vyhledáváním rodinných příslušníků na území EU a v zemi původu nebo ve třetí zemi.

	Vyhledávání rodinných příslušníků za účelem sloučení rodiny v rámci EU+	Vyhledávání rodinných příslušníků v zemi původu nebo ve třetích zemích
Územní působnost	Rodinný příslušník se může nacházet na území země EU+.	Rodinný příslušník se může nacházet v zemi původu dítěte nebo ve třetí zemi.
Účel	• respektování nejlepšího zájmu dítěte • určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu • sloučení rodinných příslušníků, sourozenců nebo příbuzných na území členského státu	• respektování nejlepšího zájmu dítěte • obnovení rodinných vazeb • sloučení dítěte s jeho rodinným příslušníkem: ▪ v hostitelské zemi EU ▪ v zemi původu nebo ve třetí zemi
Právní závazek	• zohlednit a posoudit nejlepší zájem dítěte • zajistit, aby kvalifikovaný zástupce vykonával úkoly svěřené nařízením o řízení azylu a migrace ⁽⁵⁷⁾ • identifikovat rodinné příslušníky, sourozence nebo příbuzné ⁽⁵⁸⁾ • podat žádost o převzetí v souvislosti s nařízením o řízení azylu a migrace, jakmile je určen příslušný členský stát ⁽⁵⁹⁾ • zajistit sloučení rodinných příslušníků, sourozenců nebo příbuzných za předpokladu, že je to v nejlepším zájmu dítěte	• zohlednit a posoudit nejlepší zájem dítěte • zahájit vyhledávání rodinných příslušníků nebo v případě potřeby v tomto procesu pokračovat • zajistit, aby dítě zastupoval a napomáhal mu kvalifikovaný zástupce • posoudit status dítěte (za účelem přípravy na sloučení rodiny)

⁽⁵⁷⁾ Čl. 23 odst. 5 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁵⁸⁾ Čl. 23 odst. 6 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁵⁹⁾ Článek 25 nařízení o řízení azylu a migrace.

Je důležité pochopit, že nalezení rodiny dítěte **nemusí nutně vést ke sloučení rodiny**. Sloučení nemusí být vždy možné nebo vhodné a příslušné orgány musí zvážit další faktory, zejména v případech možného sloučení rodiny.

Děti. V případě dětí se musí všechna rozhodnutí řídit zásadou nejlepšího zájmu a musí být respektováno právo dětí být vyslyšeny, přičemž jejich názorům musí být přikládána odpovídající váha v závislosti na jejich vyspělosti. Pokud dítě nebo rodinný příslušník není ochoten vazby obnovit, měly by být pečlivě přezkoumány důvody. Obnovení rodinných vazeb může někdy napomoci poradenství – poskytované samostatně nebo společně telefonicky, prostřednictvím videokonference nebo jinak. Pokud však dítě nebo rodina nakonec vyjádří přání tyto vazby neobnovovat, mělo by být jejich přání respektováno ⁽⁶⁰⁾.

Dospělí. V případě dospělých je pro sloučení nutný souhlas a prokázané přání ohledně sloučení, zejména v případě manželů/manželek, kteří mohou být rovněž způsobilí pro sloučení rodiny. Je také důležité posoudit a řešit veškerá potenciální rizika, např. v případech domácího násilí, která mohou mít vliv na rozhodnutí o sloučení rodinných příslušníků.

Pokud by však žadatel nebo rodina nakonec nechtěli rodinné vazby obnovit, mělo by být jejich přání respektováno.

1.3. Klíčoví aktéři v postupech vyhledávání rodinných příslušníků

Zapojení různých aktérů do postupu vyhledávání rodinných příslušníků závisí na právním a institucionálním rámci hostitelské země, jakož i na analýze rizikových faktorů a zásadě zachování důvěrnosti v každém jednotlivém případě. Zejména v případě žadatelů nebo uprchlíků může spolupráce s orgány v zemi původu nebo konzulárními úřady v hostitelské zemi vystavit danou osobu újmě, je-li hlavním původcem pronásledování stát. Je třeba postupovat s mimořádnou opatrností, aby se zabránilo vystavení jakémukoli dalšímu riziku, a je třeba provést důkladné posouzení individuální situace. V závislosti na okolnostech daného případu může vyhledávání rodinných příslušníků znamenat identifikování rodinných příslušníků na území EU+ nebo mimo území EU+, v zemi původu nebo ve třetí zemi (např. dítě mohlo opustit své rodiče v uprchlickém táboře). To zahrnuje spolupráci s dalšími vnitrostátními orgány, orgány jiné země EU+ nebo využití zdrojů v zemi původu či ve třetí zemi, pokud to dítě a rodinu neohroží.

⁽⁶⁰⁾ Více informací o právním rámci relevantním pro děti viz [Příloha I. Právní rámec – zaměřeno na práva dětí](#).

Aktéři, kteří by mohli být zapojeni, jsou podrobně popsáni v tabulce.

	Vyhledávání rodinných příslušníků v zemi EU+	Vyhledávání rodinných příslušníků v zemi původu nebo ve třetích zemích
Aktéři	• dítě • zástupce dítěte • orgány ⁽⁶¹⁾ hostitelského členského státu • orgány jiných zemí EU+ • mezinárodní nebo jiné příslušné organizace, včetně organizací pro vyhledávání ⁽⁶²⁾ • rodinní příslušníci dítěte • ostatní	• dítě • zástupce dítěte • orgány ⁽⁶³⁾ v hostitelském státě • velvyslanectví a konzulární služby hostitelského státu • mezinárodní nebo jiné příslušné organizace ⁽⁶⁴⁾ • místní vyhledávací služby • orgány země původu nebo třetí země, pokud to nepředstavuje riziko pro dítě nebo jeho rodinné příslušníky • ostatní

Jak u dětí, tak u závislých dospělých musí být zavedeny vhodné mechanismy na podporu postupu vyhledávání rodinných příslušníků s ohledem na jejich zvláštní potřeby a okolnosti.

Primárním zdrojem informací pro vyhledávání rodinných příslušníků je často žadatel, ať už dítě, nebo závislý dospělý. V případě **dětí** by měly být zavedeny vhodné mechanismy vstřícné k dětem ⁽⁶⁵⁾, které dítěti umožní pochopit účel vyhledávání rodinných příslušníků, daný postup a možné výsledky a důsledky. To zahrnuje zajištění toho, aby o důležitosti jednání s dítětem způsobem vstřícným k dětem, zejména pokud jde o používání jazyka a komunikaci, byli informováni i tlumočníci nebo jazykoví a interkulturní mediátoři, jsou-li zapojeni.

Dítě by mělo být neprodleně informováno a konzultováno ohledně postupu vyhledávání rodinných příslušníků, jakož i o pokroku dosaženém v tomto ohledu. Názory dítěte by měly být zohledňovány ve všech fázích a měly by být prvořadým hlediskem v závislosti na věku a vyspělosti dítěte.

Účast dítěte v tomto postupu by měl usnadnit opatrovník, který může jednat jako spojovací článek mezi dítětem a různými zúčastněnými subjekty. **Opatrovník** dítěte by měl dítě během vyhledávání rodinných příslušníků podporovat a doprovázet. Opatrovník by měl dítě zastupovat a v případě potřeby doplnit způsobilost dítěte k právům a právním úkonům a zajistit, aby veškerá opatření byla prováděna v nejlepším zájmu dítěte. Jmenovaný

⁽⁶¹⁾ To může zahrnovat všechny příslušné zúčastněné strany v oblasti ochrany dětí, jako jsou justiční orgány, místní sociální služby, opatrovníci a zdravotní služby.

⁽⁶²⁾ Více informací viz oddíl „Organizace pro vyhledávání rodinných příslušníků“ v [části II](#).

⁽⁶³⁾ To může zahrnovat všechny příslušné zúčastněné strany v oblasti ochrany dětí, jako jsou justiční orgány, místní sociální služby, opatrovníci a zdravotní služby.

⁽⁶⁴⁾ Je třeba poznamenat, že MVČK a národní společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce nesdílejí výsledky úsilí o vyhledávání rodinných příslušníků se třetími stranami. Informace jsou sdělovány výhradně přímo rodinným příslušníkům, kteří jsou zapojeni do vyhledávání svých pohřešovaných příbuzných.

⁽⁶⁵⁾ Mechanismy vstřícné k dětem jsou systémy nebo postupy, které jsou navrženy tak, aby byly pro děti snadno srozumitelné a přístupné, a zajišťují, aby byly respektovány jejich potřeby a práva. Tyto mechanismy upřednostňují blaho a bezpečnost dětí, pomáhají jim vyjádřit jejich názory a usnadňují jim přístup ke službám a získání vhodné podpory.

opatrovník by měl být informován a konzultován ohledně veškerých opatření přijatých ve vztahu k dítěti. V závislosti na individuálních okolnostech případu se opatrovník může aktivně zapojit do získávání důležitých informací od dítěte.

V případě **dospělých osob**, které mohou rovněž potřebovat podporu v průběhu celého postupu, by měla být zavedena opatření, která jim umožní pochopit cíle a kroky spojené s vyhledáváním rodinných příslušníků. V případech, kdy je schopnost dospělého žadatele plně se podílet na rozhodování omezena z důvodu jeho zranitelnosti, by jej měl doprovázet určený zástupce nebo podpůrná osoba, přičemž je třeba zajistit, aby byla ve všech fázích respektována jeho hlediska a přání. Zástupce by měl být informován a konzultován ohledně veškerých přijatých opatření, měl by se zasazovat o nejlepší zájem závislých dospělých a zároveň jim poskytovat podporu při poskytování příslušných informací v rámci vyhledávání rodinných příslušníků.

Mezi **orgány zemí EU+**, které by mohly být zapojeny do postupu vyhledávání rodinných příslušníků, patří například azylové orgány, imigrační orgány a služby pro ochranu dětí na vnitrostátní a místní úrovni. Zapojeny mohou být také velvyslanectví nebo konzulární služby hostitelského státu v zemi původu nebo ve třetích zemích. V souladu s *acquis* EU v oblasti azylu ⁽⁶⁶⁾ hrají aktivní úlohu při vyhledávání rodinných příslušníků dítěte orgány členských států, má-li se za to, že je to v nejlepším zájmu dítěte. Státy by prostřednictvím svých orgánů pro ochranu dětí a dalších příslušných služeb měly vypracovat postupy vyhledávání rodinných příslušníků a stanovit povinné vyhledávání rodinných příslušníků v případě dětí bez doprovodu, s výjimkou případů, kdy se má za to, že to není v nejlepším zájmu dítěte nebo kdy by to mohlo dítě nebo jeho rodinu ohrozit. Vyhledávání rodinných příslušníků je předpokladem pro zajištění nezbytné ochrany a péče o blaho dítěte ⁽⁶⁷⁾. V souladu s nařízením o řízení azylu a migrace ⁽⁶⁸⁾ musí být pracovníci příslušných orgánů průběžně proškoleni ohledně zvláštních potřeb dětí.

Související nástroj agentury EUAA

Agentura EUAA vypracovala školicí moduly a praktické příručky zaměřené na zvláštní potřeby dětí a dalších zranitelných žadatelů. Více informací naleznete v katalogu odborné přípravy agentury EUAA na jejích internetových stránkách: <https://euaa.europa.eu/training-catalogue>.

Vyhledávání rodinných příslušníků je navíc jednou z oblastí v kontextu azylu, kde země EU+ často spolupracují s **mezinárodními nebo jinými příslušnými organizacemi** a spoléhají se na jejich služby. Některé mezinárodní organizace mají značné zkušenosti a odborné znalosti v oblasti vyhledávání rodinných příslušníků. Tyto organizace vytvořily sítě, nástroje a metodiky usnadňující vyhledávání rodinných příslušníků způsobem, který zajišťuje bezpečnost a nejlepší zájem dítěte. Služby těchto organizací jsou obzvláště důležité, pokud vyhledávání rodinných příslušníků probíhá v zemích původu nebo ve třetích zemích. Mezi organizace, s nimiž země EU+ v tomto ohledu spolupracují, patří UNHCR, Mezinárodní organizace pro migraci, Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a organizace International Social Service.

Členské státy mohou žadateli usnadnit přístup k vyhledávacím službám těchto organizací. V případě potřeby by měly rovněž požádat o pomoc příslušné organizace a orgány s cílem

⁽⁶⁶⁾ Zejména čl. 33 odst. 7 kvalifikačního nařízení, čl. 27 odst. 10 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024) a článek 23 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁶⁷⁾ Zejména články 8, 9 a 10 Úmluvy o právech dítěte.

⁽⁶⁸⁾ Čl. 23 odst. 6 nařízení o řízení azylu a migrace.

pomoci žadateli při vyhledávání rodinných příslušníků za předpokladu, že jsou dodrženy zásady a standardy dotčených organizací ⁽⁶⁹⁾. Před jakýmkoli sdílením informací těmito organizacemi s příslušnými orgány musí být vyžádán souhlas dotčené osoby (dítěte nebo dospělé osoby, pro něž se vyhledávání uskutečňuje) ⁽⁷⁰⁾.

Do postupu vyhledávání rodinných příslušníků mohou být případně zapojeny také **služby a subjekty místních komunitních organizací**, které mají praktické zkušenosti v této oblasti a jsou obeznámeny s komunitními vazbami a se sociálními a náboženskými sítěmi. Při rozhodování o tom, zda zapojit místní služby, je třeba vzít v úvahu důvěrnost, ochranu údajů a bezpečnost, aby se zabránilo ohrožení dítěte, rodinných příslušníků nebo samotných poskytovatelů služeb. Zapojení těchto organizací do vyhledávání by mělo zajistit dodržování jejich zásad a standardů.

V závislosti na situaci v zemi původu nebo ve třetí zemi a po důkladném zvážení bezpečnosti dítěte a rodinných příslušníků, jakož i zásady zachování důvěrnosti, mohou být do vyhledávání rodinných příslušníků zapojeny také **orgány v zemi původu nebo ve třetí zemi nebo diplomatické subjekty v Evropě zastupující tyto země**. To by mělo být vždy prováděno **s mimořádnou péčí**, aby nebyly ohroženy dotčené osoby, integrita azylového řízení, jakož i bezpečnost žadatelů ⁽⁷¹⁾ a jejich rodinných příslušníků.

Je-li **rodinný příslušník dítěte** nalezen, měl by se podílet na ověřování rodinných vazeb, procesu obnovení rodinných vazeb a jakémkoli možném výsledku vyhledávání rodinných příslušníků, je-li to v nejlepším zájmu dítěte. Do procesu by měli být zapojeni další rodinní příslušníci nebo příbuzní, kteří se nacházejí na území EU+, v daném členském státě však nejsou považováni za zodpovědné za dítě, neboť je pravděpodobné, že mají k dispozici důležité informace pro vyhledávání rodinných příslušníků.

Kromě výše uvedených aktérů při vyhledávání rodinných příslušníků mohou svou úlohu hrát také **jiné subjekty**, jako jsou státní zástupci nebo soudci, učitelé a psychologové, vedoucí představitelé náboženských nebo komunitních skupin, jiné osoby, které dítě nebo rodina zná, atd.

Spolupráce mezi těmito subjekty v rámci koordinovaného systému by obecně usnadnila funkční a multidisciplinární postup vyhledávání rodinných příslušníků. Vždy by měly být zavedeny záruky, které zajistí, aby všechny zúčastněné subjekty zohledňovaly nejlepší zájem dítěte jako prvořadé hledisko, zejména bezpečnost dítěte a rodiny.

Kontrolní seznam pro vyhledávání rodinných příslušníků

Tento kontrolní seznam uvádí klíčové aspekty vyhledávání rodinných příslušníků způsobem, který respektuje práva osob, zajišťuje dobrovolnou účast, zachovává důvěrnost a podporuje sloučení rodiny, je-li to bezpečné a vhodné.

⁽⁶⁹⁾ Zejména členů Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Je třeba poznamenat, že MVČK a národní společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce nesdílejí výsledky úsilí o vyhledávání rodinných příslušníků se třetími stranami. Informace jsou sdělovány výhradně přímo rodinným příslušníkům, kteří jsou zapojeni do vyhledávání svých pohřešovaných příbuzných.

⁽⁷⁰⁾ V souladu s čl. 23 odst. 3 a 6 nařízení o řízení azylu a migrace a čl. 27 odst. 10 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024).

⁽⁷¹⁾ V souladu s čl. 33 odst. 7 kvalifikačního nařízení a čl. 27 odst. 10 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024).

- **Oddělení vyhledávání rodinných příslušníků od rozhodnutí o ochraně.** Zajistěte, aby rozhodnutí o udělení nebo odepření mezinárodní ochrany nebylo ovlivněno výsledky úsilí v oblasti vyhledávání rodinných příslušníků ani žádnou z informací shromážděných během vyhledávání rodinných příslušníků.
- **Podpora sloučení rodiny.** Zaměřte se na vyhledávání rodinných příslušníků s cílem umožnit sloučení a zachování celistvosti rodiny a využití ochranné podpory, kterou rodiny poskytují, přičemž je třeba vzít v úvahu ochotu a nejlepší zájmy dané osoby.
- **Vyhýbání se odloučení rodiny.** Rodiny, které žádají o azyl společně, by obecně neměly být odloučeny, s výjimkou mimořádných okolností. V případě odloučení od rodiny zajistěte, aby byl zachován pravidelný kontakt s rodinou, je-li to v nejlepším zájmu dítěte. Postup vyhledávání může pro žadatele a děti znamenat značné emoční vypětí, což zdůrazňuje potřebu odpovídající psychologické podpory. Přítomnost příslušníků širší rodiny nebo pečujících osob je mimoto zásadní pro emoční pohodu dítěte a je třeba se vyvarovat odloučení od těchto osob, pokud nepředstavují riziko pro ochranu dítěte.
- **Používání informací výhradně k vyhledávání.** Zajistěte, aby informace shromážděné pro účely vyhledávání rodinných příslušníků byly využívány výhradně k tomuto účelu. Zachovávejte důvěrnost informací shromážděných během vyhledávání rodinných příslušníků. Zaved'te záruky, které zajistí, že celý postup vyhledávání rodinných příslušníků a shromažďování informací nebude mít na žádnou z dotčených stran negativní dopad.
- **Dobrovolný základ.** Provádějte vyhledávání rodinných příslušníků na dobrovolném základě. Vyhledávání zahajte pouze na žádost zúčastněné strany, a to na základě jejího informovaného rozhodnutí. Odmítnutí sdílet informace o příbuzných by nemělo mít negativní dopad na azylové řízení.
- **Informovaný souhlas.** Získejte informovaný souhlas všech stran před zveřejněním jakýchkoli osobních nebo citlivých informací a před přijetím dalších kroků. Jak tazatel, tak rodinný příslušník, který byl vyhledán, mají právo odmítnout kontakt a neinformovat svého příbuzného o přesném místě pobytu / adrese (pokud již nejsou známy).
- **Posouzení rizik.** Před zahájením postupu vyhledávání a ve všech jeho dalších fázích pečlivě zvažte veškerá potenciální rizika pro všechny rodinné příslušníky, včetně těch, kteří jsou vyhledáváni, a těch, kteří vyhledávání zahájili. Pokud budou v pozdější fázi k dispozici nové informace o rizicích, měl by být plán vyhledávání znovu posouzen s ohledem na tyto informace.
- **Upřednostnění ochrany a nejlepšího zájmu.** Všechna rozhodnutí by měla upřednostňovat ochranu, bezpečnost a nejlepší zájem dítěte.

Rozhodnutí o tom, zda a kde rodinu sloučit, by mělo zohledňovat potřeby, nejlepší zájem, bezpečnost, ochranu a přání všech zúčastněných stran.

2. Zásady a procesní záruky

Při vyhledávání rodinných příslušníků musí být zajištěno blaho zranitelných osob a závislých dospělých, včetně nejlepšího zájmu dětí. To je nezbytné k zajištění toho, aby byla při vyhledávání plně dodržována jejich práva. V zájmu dosažení tohoto cíle podporuje soubor procesních záruk spravedlnost, transparentnost a přístup zaměřený na člověka, přičemž je kladen zvláštní důraz na celistvost rodiny, bezpečnost a blaho.

2.1. Zaměření na nejlepší zájem dítěte

Vyhledávání rodinných příslušníků je klíčové pro naplnění práva dítěte na udržování osobních vztahů a přímého kontaktu s rodinnými příslušníky. Je rovněž důležité, aby členské státy splnily svou povinnost zachovat tyto vztahy, je-li to v nejlepším zájmu dítěte.

Zásada nejlepšího zájmu dítěte je jednou ze čtyř hlavních zásad týkajících se práv dítěte (právo na nediskriminaci, nejlepší zájem, právo na život a rozvoj a právo být vyslyšeno), o něž se opírá Úmluva o právech dítěte ⁽⁷²⁾ a Listina ⁽⁷³⁾. Jak je stanoveno v čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte:

Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými, nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.

Výbor OSN pro práva dítěte objasnil, že nejlepší zájem dítěte by měl být vykládán jako trojí pojem ⁽⁷⁴⁾, který zahrnuje:

- hmotné právo,
- základní výkladovou zásadu a
- procesní pravidlo.

Ve svém obecném komentáři č. 6 (2005) k zacházení s dětmi bez doprovodu a dětmi odloučenými od rodiny mimo jejich zemi původu ⁽⁷⁵⁾ poskytl Výbor OSN pro práva dítěte pokyny, jak zohlednit nejlepší zájem dítěte jako hlavní procesní pravidlo prostřednictvím zvláštních procesních záruk. Jeho postoj k právu dítěte na to, aby byl jeho nejlepší zájem prvořadým hlediskem, je dále rozpracován v obecném komentáři č. 14 (2013) spolu s procesními zárukami ⁽⁷⁶⁾.

⁽⁷²⁾ Články 2, 3, 6 a 12 Úmluvy o právech dítěte.

⁽⁷³⁾ Článek 24 Listiny.

⁽⁷⁴⁾ Viz nejlepší zájem dítěte podle Výboru OSN pro práva dítěte, [General comment No 14 \(2013\) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration \(čl. 3 odst. 1\)](#), 29. května 2013, CRC /C/ GC/14, 29. května 2013.

⁽⁷⁵⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 6 \(2005\) Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin](#), CRC/GC/2005/6, 1. září 2005, body 80–88.

⁽⁷⁶⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 14 \(2013\) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration \(čl. 3 odst. 1\)](#), 29. května 2013, CRC /C/GC/14, 29. května 2013.

Nové nástroje společného evropského azylového systému musí být prováděny v souladu s Listinou i Úmluvou o právech dítěte. Tato povinnost je jasně uvedena ve 25. bodě odůvodnění nařízení o prověřování a v 67. bodě odůvodnění nařízení o azylovém řízení. Tato nařízení zdůrazňují, že při uplatňování nástrojů společného evropského azylového systému musí být pro všechny příslušné orgány prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte. Tento aspekt musí být zachován v průběhu celého azylového řízení. Posouzení nejlepšího zájmu uvedené ve směrnici o podmínkách přijímání (z roku 2024) se navíc vztahuje i na azylové řízení ⁽⁷⁷⁾.

Jedním ze zásadních aspektů zajištění nejlepšího zájmu dítěte je zachování celistvosti rodiny ⁽⁷⁸⁾. Nezletilé osoby by měly pokud možno zůstat se svými rodiči nebo pečujícími osobami. Za tímto účelem zásada celistvosti rodiny vyžaduje ubytování rodin s nezletilými osobami v prostředí, které odpovídá jejich zvláštním potřebám, zabraňuje odloučení a zajišťuje stabilitu. To platí i v případech, kdy existují důvody pro zajištění, jelikož zásada celistvosti rodiny vyžaduje u rodin s nezletilými osobami použití vhodných alternativ k zajištění. Tyto alternativy by měly zajistit, aby rodiny byly ubytovány v prostředí vhodném pro jejich potřeby ⁽⁷⁹⁾.

V kontextu nařízení o řízení azylu a migrace zahrnuje nejlepší zájem dítěte související ustanovení směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024) ⁽⁸⁰⁾. Je naprosto nezbytné plně respektovat nejlepší zájem dítěte a zachování celistvosti rodiny a začlenit je do posouzení nejlepšího zájmu. To znamená, že během všech řízení je třeba co nejvíce zohlednit a zachovat blaho a celistvost rodiny.

Základními složkami tohoto rámce jsou **identifikování a vyhledání rodinných příslušníků**. Cílem je zajistit zachování celistvosti rodiny během řízení o relokační a řízení na hranicích ⁽⁸¹⁾. Orgány musí vynaložit veškeré úsilí k identifikování a vyhledání rodinných příslušníků, aby byla dodržena zásada celistvosti rodiny a nejlepší zájem dítěte. Tento proces nesmí představovat nebezpečí pro dotčené dítě, rodinu nebo subjekty, které budou vyhledávání rodinných příslušníků provádět.

Zatímco probíhá vyhledávání, má zodpovědnost za dítě hostitelský stát. Proto by mělo být provedeno posouzení rizik pro konkrétní účely vyhledávání rodinných příslušníků. Toto posouzení rizik musí být součástí posouzení nejlepšího zájmu provedeného před vyhledáváním vzhledem k tomu, že v rámci posouzení nejlepšího zájmu se analyzují hlediska bezpečnosti jak pro dítě, tak pro rodinu, možnosti obnovení kontaktu s rodinou a/nebo sloučení rodiny, blaho dítěte a názory dítěte s přihlédnutím k jeho věku a vyspělosti. Rovněž je třeba při plném zohlednění bezpečnostních záruk určit konkrétní prostředky pro vyhledání rodinných příslušníků, potenciální subjekty, které by se do vyhledávání mohly zapojit, a možné způsoby shromáždění informací. Dítě může být sloučeno s rodinou pouze tehdy, je-li to v jeho nejlepším zájmu.

⁽⁷⁷⁾ Čl. 22 odst. 2 nařízení o azylovém řízení.

⁽⁷⁸⁾ Celistvost rodiny by měla být pokud možno zachována (čl. 45 odst. 2 a čl. 54 odst. 2 nařízení o azylovém řízení).

⁽⁷⁹⁾ Jak je uvedeno ve 40. bodě odůvodnění směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024), který stanoví, že rodiny s nezletilými osobami musí být ubytovány v přijímacích zařízeních odpovídajících jejich potřebám. Potřeba souladu s požadavky směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024) je rovněž stanovena v čl. 54 odst. 2 nařízení o azylovém řízení.

⁽⁸⁰⁾ 46. bod odůvodnění a čl. 23 odst. 4 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁸¹⁾ To je posíleno ustanoveními 70. bodu odůvodnění, článků 67 a 68 nařízení o řízení azylu a migrace a článku 45 nařízení o azylovém řízení.

Případy sňatků dětí: nejlepší zájem a právní aspekty

Ve všech případech, kdy jsou jedna nebo obě osoby uzavírající sňatek nezletilé, musí posouzení nejlepšího zájmu zohlednit všechny níže uvedené faktory.

Uzavře-li nezletilá osoba bez doprovodu sňatek s dospělou osobou oprávněně pobývajícím v některém členském státě nebo jsou-li oba manželé nezletilí, bude sňatek obecně posuzován na základě vnitrostátních právních předpisů a mezinárodních norem týkajících se ochrany a blaha dítěte. V souvislosti s **vyhledáváním rodinných příslušníků a sloučením rodiny** mohou členské státy považovat sňatek za platný, pouze pokud je v souladu s vnitrostátními právními předpisy o platnosti těchto sňatků a pokud není v rozporu s nejlepším zájmem dítěte.

Pokud se jedná o sňatek nezletilé osoby s dospělou osobou, je nezbytné zohlednit také blaho nezletilé osoby a případnou potřebu její ochrany. Orgány musí pečlivě posoudit, zda vyhledání rodinných příslušníků a následné sloučení rodiny slouží nejlepšímu zájmu nezletilé osoby, zejména pokud v souvislosti se sňatkem mohou existovat obavy z vykořisťování, nátlaku nebo jiných rizik. To zahrnuje zapojení orgánů pro ochranu dětí a příslušných organizací s cílem poskytnout pokyny a zajistit, aby všechna opatření upřednostňovala blaho dítěte.

Pokud jsou oba manželé nezletilí, může být jejich svazek posuzován s obzvláštní opatrností, neboť členské státy obecně kladou větší důraz na ochranu nezletilých než na formalizaci svazků zahrnujících mladé lidi. Vyhledávání rodinných příslušníků a sloučení rodiny se v takových případech zaměřuje na zajištění bezpečných životních podmínek nezletilých osob přiměřených jejich věku a na ochranná opatření, která jsou v souladu s **nejlepším zájmem** každého **dítěte**. I zde se přístup řídí vnitrostátními právními předpisy a zásadami ochrany dětí s jasným zaměřením na zdraví, bezpečnost a osobní rozvoj nezletilých osob, a nikoli na potvrzení rodinného stavu.

Posouzení rizik

Ve všech fázích vyhledávání by měla být zohledněna potenciální rizika pro dítě nebo jeho rodinné příslušníky, aby se zabránilo jakékoli újmě. Za tímto účelem je nezbytné shromáždit všechny příslušné informace o zemi původu a/nebo tranzitu a stanovit potenciální rizika a zmírňující opatření ke snížení jejich dopadu. Přípravy na sloučení dětí s rodinou musí zohledňovat potřebu chránit je před diskriminací, cílenými útoky a dalšími riziky odvety ze strany sítí obchodníků s lidmi (viz příklady níže). Pokud by vyhledávání rodinných příslušníků mohlo dítě nebo jeho rodinné příslušníky ohrozit, měl by být případ postoupen příslušným subjektům, aby posoudily potřebu mezinárodní ochrany ⁽⁸²⁾.

Níže je uveden neúplný seznam některých okolností, které vyžadují zvláštní pozornost.

- **Riziko odvety v případech domácího násilí:** pokud v rodině v minulosti došlo k domácímu násilí, může opětovné navázání kontaktu vystavit dítě další újmě. Prvořadý význam má vyhodnocení rodinné dynamiky a zajištění bezpečného prostředí pro dítě.
- **Zapojení do ozbrojeného násilí:** děti, které se účastnily ozbrojeného násilí proti své vlastní komunitě, čelí specifickým rizikům. Zajištění jejich bezpečnosti vyžaduje pečlivé plánování a zapojení specializovaných organizací.
- **Pronásledování:** pokud dítě nebo jeho rodinní příslušníci čelí v domovské zemi riziku pronásledování, mohlo by je vyhledávání rodinných příslušníků vystavit závažným důsledkům. Před navázáním kontaktu je nezbytné posoudit politické prostředí a potenciální hrozby. Zvýšenému riziku pronásledování mohou čelit například děti a jejich rodiny patřící k marginalizovaným etnickým nebo náboženským skupinám. Úsilí o vyhledání rodinných příslušníků musí tyto faktory zohlednit a upřednostnit bezpečnost a anonymitu dotčených osob.
- **Obchodování s lidmi a vykořisťování:** vyhledávání rodinných příslušníků by mohlo dítě nebo jeho rodinné příslušníky vystavit odvetě ze strany obchodníků s lidmi, zejména pokud dítě vystupovalo jako svědek. V takových případech musí být činnosti v rámci vyhledávání rodinných příslušníků pečlivě vyhodnoceny, aby se zabránilo vystavení rodiny dalšímu nebezpečí. V případech, kdy je dítě obětí obchodování s lidmi, může kontaktování rodiny neúmyslně upozornit obchodníky s lidmi na místo, kde se dítě nachází, a vystavit dítě i jeho rodinu riziku. Je nezbytné provést důkladné posouzení rizik a zapojit organizace zabývající se bojem proti obchodování s lidmi.

⁽⁸²⁾ IOM, UNICEF, strategický rámec spolupráce IOM a UNICEF (2022–2023), [Family tracing and assessment form](#), 2022.

Související publikace

EASO, [Praktická příručka k nejlepšímu zájmu dítěte v azylovém řízení](#), 2019. Tato příručka poskytuje podporu příslušným orgánům zemí EU+ při uplatňování zásady nejlepšího zájmu dítěte a posilování záruk v rámci azylových řízení pro děti. Uvádí základní faktory nejlepšího zájmu dítěte, příslušné záruky, pokyny pro posuzování nejlepšího zájmu v praxi a ukazatele zranitelnosti a rizik.

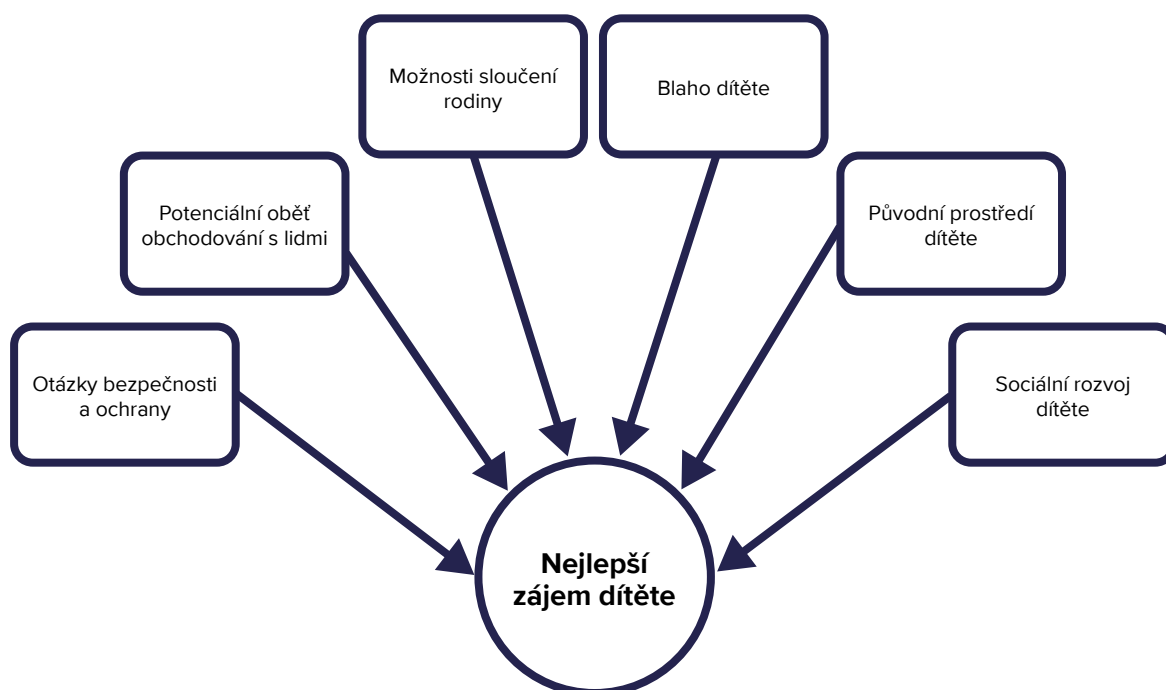
Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA), [Poručenství dětí bez rodičovské péče](#), 30. června 2014. Tato příručka poskytuje opatrovníkům informace o tom, jak provádět posouzení nejlepšího zájmu nebo jak zajistit, aby orgány provádějící posouzení nejlepšího zájmu zohlednily všechny relevantní prvky.

15. bod odůvodnění kvalifikačního nařízení

Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte by orgány členských států měly zejména náležitě zohledňovat zásadu celistvosti rodiny, blaho a sociální vývoj nezletilé osoby, jazykové dovednosti, otázky bezpečnosti a ochrany a přání dané nezletilé osoby s přihlédnutím k jejímu věku a vyspělosti.

Obrázek 1. Složky nejlepšího zájmu dítěte

Nařízení o řízení azylu a migrace vyžaduje, aby orgány **upřednostňovaly** žádosti o mezinárodní ochranu podané osobami s rodinnými příslušníky v zemích EU+. Očekává se, že dožadující i dožádaná země urychlí vyřízení žádosti a přemístění související s celistvostí rodiny, čímž zajistí rychlý přístup k azylovému řízení. Orgány by měly projevít flexibilitu a usilovat o co nejrychlejší sloučení rodinných příslušníků.

2.2. Procesní záruky

Tento oddíl popisuje procesní záruky k zajištění ochrany a blaha zranitelných osob při vyhledávání rodinných příslušníků, včetně dětí bez doprovodu a závislých dospělých. Tyto záruky jsou v souladu s příslušnými právními nástroji a doporučeními „měkkého“ práva. Například úloha opatrovníka nebo zástupce je zásadní jak pro děti, tak pro závislé dospělé (je-li to relevantní) s ohledem na poskytování informací, zastoupení a pomoc, pokud je třeba přezkoumat rozhodnutí týkající se vyhledávání rodinných příslušníků.

K těmto zárukám patří:

1. bezpečnost;
2. opatrovník/zástupce;
3. informace;
4. vyslechnutí názorů dítěte;
5. důvěrnost;
6. ochrana údajů;
7. ověření rodinných vazeb;
8. v případě pochybností rozhodnutí ve prospěch žadatele;
9. účinný opravný prostředek.

Zásada celistvosti rodiny navíc hraje důležitou úlohu při zajištění blaha žadatele. Pro zajištění účinného provádění těchto záruk má zásadní význam spolupráce mezi příslušnými subjekty. Tato procesní opatření zajišťují, že v rámci vyhledávání rodinných příslušníků se usiluje nejen o sloučení rodiny, nýbrž se tak činí způsobem, který plně respektuje a chrání práva dotčených osob.

2.2.1. Bezpečnost

Při vyhledávání rodinných příslušníků zranitelných osob, zejména dětí bez doprovodu a závislých dospělých, je zásadní bezpečnost. Vyhledávání rodinných příslušníků by mělo probíhat s plným přihlédnutím k bezpečnosti ⁽⁸³⁾. Kromě počátečního posouzení rizik musí být bezpečnost průběžně sledována v průběhu celého postupu vyhledávání rodinných příslušníků. To zahrnuje zvážení fyzické a emocionální bezpečnosti žadatelů, jakož i možných rizik pro hledané rodinné příslušníky. To platí zejména v případech, kdy mohou existovat obavy z domácího násilí, obchodování s lidmi nebo jiných forem násilí či zneužívání. V případě dětí bez doprovodu a závislých dospělých musí opatrovník nebo zástupce hrát ústřední roli při

⁽⁸³⁾ Článek 6 Úmluvy o právech dítěte.

zajišťování toho, aby dítě chápalo možná rizika v závislosti na jeho míře vyspělosti, a podporovat je při vyjadřování jakýchkoli obav. Obdobně musí být o možných rizicích přístupným způsobem informováni závislí dospělí, jako jsou osoby s duševní, fyzickou nebo emocionální zranitelností, přičemž jejich zástupce jim pomáhá vyjádřit obavy.

2.2.2. Jmenování opatrovníka

V souladu s mezinárodními úmluvami a nařízeními EU existuje jednoznačná povinnost poskytnout zvláštní ochranu a pomoc každému dítěti, které je dočasně nebo trvale zbaveno rodinného prostředí. To je zdůrazněno zejména v Úmluvě o právech dítěte ⁽⁸⁴⁾, která se zaměřuje konkrétně na ochranu dětí-uprchlíků. Nové právní předpisy EU v oblasti azylu tuto povinnost posilují tím, že během celého azylového řízení vyžadují jmenování zástupce nebo opatrovníka pro nezletilé osoby bez doprovodu.

Agentura FRA, *Poručenství dětí bez rodičovské péče*, 30. června 2014.

Další pokyny týkající se úlohy opatrovníka při vyhledávání rodinných příslušníků lze nalézt v příručce agentury FRA pro děti bez rodičovské péče.

Opatrovník vykonává tři odlišné funkce, pokud dítě nemá rodičovskou péči, jak je znázorněno na obrázku.

Úloha jmenovaného zástupce je zásadní. Zástupce totiž zajišťuje, aby dítě mohlo uplatnit své právo být vyslyšeno. Od počáteční fáze prověřování po celé azylové řízení je zástupce odpovědný za zajištění toho, aby byla nezletilá osoba bez doprovodu dostatečně zastoupena a byla jí poskytnuta pomoc. To zahrnuje jednání v nejlepším zájmu dítěte, výkon jeho způsobilosti k právům a právním úkonům, je-li to nezbytné, a významnou úlohu při hledání rodinných příslušníků za účelem zachování celistvosti rodiny.

Závislí dospělí, kteří nejsou schopni se zastupovat, by rovněž měli obdržet včasnou pomoc od jmenovaného zástupce, jak je stanoveno ve vnitrostátních rámcích. V případě zranitelných skupin, zejména závislých dospělých, musí procesní záruky zohlednit zvláštní potřeby a složitost. Pro závislé dospělé mohou být zapotřebí:

- **přizpůsobená komunikace** – informace by měly být poskytovány přístupným způsobem s přihlédnutím ke kognitivním, smyslovým nebo jazykovým problémům,

⁽⁸⁴⁾ Článek 20 a čl. 22 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte.

- **podpora při rozhodování** – zástupci by měli závislým dospělým napomáhat při rozhodování, zejména co se týká pochopení důsledků vyhledávání rodinných příslušníků nebo souhlasu s konkrétními kroky,
- **pravidelné kontroly a úpravy** – k zajištění blaha závislého dospělého mohou být vyžadována průběžná hodnocení, s případnými úpravami podpůrných mechanismů.

V případech, kdy závislí dospělí nejsou ochotni se vyhledávání rodinných příslušníků zúčastnit, je třeba jejich přání pečlivě zvážit. Může se stát, že zástupce bude muset vyvážit autonomii dané osoby a ochranná opatření, přičemž se bude řídit zásadou nejlepšího zájmu, podobně jako v případě dětí bez doprovodu.

Podle nového Paktu o migraci a azylu by k zajištění účinnosti jejich úlohy neměli být jmenováni zástupci, jejichž zájmy jsou v rozporu se zájmy nezletilé osoby nebo kteří by případně mohli takový střet zájmů mít ⁽⁸⁵⁾. Zástupci musí mít navíc odpovídající kvalifikaci a odborné znalosti. Musí rovněž absolvovat pravidelnou odbornou přípravu, aby byli průběžně informováni a byli schopni poskytnout nezbytnou podporu ⁽⁸⁶⁾. Důležitá je navíc kontinuita zastoupení ⁽⁸⁷⁾ a podpory nezletilých osob bez doprovodu. Ustanovení o přezkumu a případném nahrazení zástupců, kteří nevykonávají řádně své povinnosti, jsou obsažena v legislativním rámci ⁽⁸⁸⁾.

Úkoly zástupce jsou rozsáhlé a posílené v rámci společného evropského azylového systému. Zahrnují pomoc při registraci a podávání žádostí o azyl, přípravu na osobní pohovory a účast na nich a poskytování nezbytných informací o azylovém řízení. Zástupce kromě toho hraje důležitou úlohu při vyhledávání rodinných příslušníků a zajišťuje, aby se usilovalo o sloučení nezletilé osoby s jejími rodinnými příslušníky, je-li to možné. Podle kvalifikačního nařízení má opatrovník rovněž povinnosti související s odnětím statusu a trvalou pomocí při vyhledávání rodinných příslušníků ⁽⁸⁹⁾.

V neposlední řadě je důležité zavést spolehlivé mechanismy pro sledování a dohled nad činností zástupce. Zásadní význam má pravidelný dohled správních nebo justičních orgánů. Veškeré stížnosti podané nezletilými osobami bez doprovodu na jejich zástupce musí být důkladně přezkoumány. To vyžaduje zajištění toho, aby nezletilé osoby mohly důvěrně a bezpečně podávat stížnosti na své zástupce, jak je uvedeno v příslušných člancích směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024), kvalifikačního nařízení, nařízení o azylovém řízení a nařízení o řízení azylu a migrace ⁽⁹⁰⁾.

Související publikace agentur EUAA/FRA

Agentury EUAA a FRA, [Practical Tool for Guardians – The asylum procedure](#), říjen 2023, oddíl 2.3 „Lodging an application for international protection“.

⁽⁸⁵⁾ Čl. 27 odst. 2 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024); čl. 23 odst. 2 třetí pododstavec nařízení o azylovém řízení; čl. 33 odst. 1 čtvrtý pododstavec kvalifikačního nařízení; čl. 14 odst. 1 třetí pododstavec nařízení o Eurodacu III; čl. 13 odst. 4 nařízení o prověřování.

⁽⁸⁶⁾ Čl. 23 odst. 9 nařízení o azylovém řízení, podpořený čl. 26 odst. 6 směrnice o podmínkách přijímání, čl. 23 odst. 2 nařízení o řízení azylu a migrace a čl. 33 odst. 2 písm. a) kvalifikačního nařízení.

⁽⁸⁷⁾ 25. bod odůvodnění a čl. 13 odst. 4 nařízení o prověřování.

⁽⁸⁸⁾ Čl. 27 odst. 8 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024), čl. 23 odst. 9 druhý pododstavec nařízení o azylovém řízení.

⁽⁸⁹⁾ Čl. 33 odst. 2 písm. b) a c) kvalifikačního nařízení.

⁽⁹⁰⁾ Čl. 27 odst. 5 písm. a) směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024); čl. 33 odst. 4 kvalifikačního nařízení; čl. 23 odst. 5 písm. a) nařízení o azylovém řízení; čl. 19 odst. 1 písm. r) nařízení o řízení azylu a migrace.

2.2.3. Informace poskytované vhodným způsobem

Zajištění toho, aby děti a závislí dospělí byli během postupu vyhledávání rodinných příslušníků odpovídajícím způsobem informováni o svých právech a povinnostech, jakož i o jakémkoli pokroku a výsledcích, má zásadní význam pro jejich účinnou účast. To zahrnuje přímou komunikaci nebo poskytování informací s podporou opatrovníka nebo zástupce podle vnitrostátních postupů a schopnosti dané osoby jim porozumět.

Dětem by měly být informace poskytovány ve formátu, který je vhodný pro jejich věk a který je pro ně srozumitelný. Jak je zdůrazněno v obecném komentáři č. 6 k Úmluvě o právech dítěte:

Je nezbytné, aby byly dětem bez doprovodu a dětem odloučeným od rodiny mimo jejich zemi původu poskytovány veškeré důležité informace týkající se například jejich nároků, dostupných služeb, včetně komunikačních prostředků, azylového řízení, vyhledávání rodinných příslušníků a situace v zemi původu, aby dítě mohlo vyjádřit své názory a přání na základě všech informací. ⁽⁹¹⁾

Nový Pakt o migraci a azylu zavádí aktualizované požadavky na informování nezletilých osob. Ustanovení čl. 8 odst. 1 a 2 nařízení o azylovém řízení a článku 5 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024) stanoví, že informace musí být poskytovány v jazyce, kterému dítě rozumí nebo o němž lze důvodně předpokládat, že mu rozumí. Tyto informace musí být rovněž poskytovány způsobem vstřícným k dětem a za účasti zástupce dítěte, aby byla zajištěna jasnost a srozumitelnost ⁽⁹²⁾.

Nařízení o azylovém řízení dále stanoví, že informace by měly být poskytovány prostřednictvím letáků a materiálů určených speciálně pro nezletilé osoby ⁽⁹³⁾. Tento přístup má zlepšit povědomí dítěte o řízení o mezinárodní ochraně a podpořit účinné shromažďování příslušných informací od dítěte.

U dospělých osob by informace měly být přizpůsobeny jejich kognitivním a emocionálním potřebám. To může zahrnovat zjednodušení jazyka nebo použití alternativních formátů v závislosti na případných mentálních, smyslových nebo jazykových problémech. Měly by být rovněž zohledněny názory zranitelných osob s ohledem na jejich věk, vyspělost a schopnosti.

Všechny zranitelné osoby, včetně dětí bez doprovodu, mají právo svobodně vyjadřovat své názory ve všech záležitostech, které se jich týkají. Názorům dítěte by měla být věnována náležitá pozornost s ohledem na jeho věk a vyspělost ⁽⁹⁴⁾. Názory dítěte na samotný postup vyhledávání rodinných příslušníků, jakož i na možné výsledky (ověření rodinných vazeb, obnovení kontaktu, sloučení s rodinnými příslušníky atd.) by měly být náležitě zohledněny s přihlédnutím k věku a vyspělosti dítěte. Ustanovení čl. 23 odst. 3 nařízení o řízení azylu a migrace zdůrazňuje, že se celého řízení musí účastnit zástupce nezletilé osoby bez

⁽⁹¹⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 6 \(2005\) Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin](#), CRC/GC/2005/6, 1. září 2005, bod 25.

⁽⁹²⁾ Čl. 5 odst. 2 směrnice o podmínkách přijímání (z roku 2024); 30. bod odůvodnění a čl. 8 odst. 2 a čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení o azylovém řízení; čl. 20 odst. 3 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁹³⁾ Čl. 8 odst. 2 písm. a) a písm. d) nařízení o azylovém řízení.

⁽⁹⁴⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 12 \(2009\). The right of the child to be heard](#), CRC/C/GC/12, 20. července 2009, 1. července 2009.

doprovodu. Podrobně popisuje úlohu zástupce při napomáhání nezletilé osobě tím, že jí poskytuje informace důležité pro posouzení nejlepšího zájmu dítěte, zajišťuje právo nezletilé osoby být vyslyšena a podporuje její spolupráci s dalšími aktéry, jako jsou například organizace pro vyhledávání rodinných příslušníků. Toto zapojení musí respektovat povinnost týkající se zachování důvěrnosti vůči nezletilé osobě.

Existují různé způsoby, jak může dítě vyjádřit své názory na postup vyhledávání rodinných příslušníků, a nemělo by být v žádném okamžiku řízení zbytečně omezováno v tom, aby tak učinilo. V závislosti na vnitrostátním uspořádání a okolnostech daného případu může dítě vyjádřit svůj názor během pohovoru, v písemných prohlášeních nebo jinak, a to buď samo, nebo tak může jménem dítěte učinit jeho zástupce. Pohovory s nezletilými osobami bez doprovodu a případně s nezletilými osobami s doprovodem musí vést osoby s nezbytnými znalostmi o právech a zvláštních potřebách nezletilých osob. Tyto pohovory by měly být vedeny způsobem citlivým k potřebám dětí a přiměřeným okolnostem, s přihlédnutím k věku a vyspělosti dítěte. Během těchto pohovorů je vyžadována přítomnost zástupce a případně právního poradce nezletilé osoby, aby byla zajištěna ochrana nejlepšího zájmu nezletilé osoby ⁽⁹⁵⁾.

K zajištění toho, aby dítě postup vyhledávání náležitě pochopilo a přijalo, je nezbytná častá komunikace vedená způsobem vstřícným k dětem, kdy je vysvětlen postup vyhledávání a aktivně se naslouchá dítěti a jeho obavám. To může vést k získání **informovaného souhlasu dítěte**. Toto přijetí by se mělo promítnout do aktivní spolupráce dítěte ve všech krocích a postupech vyhledávání. Je rovněž zásadní pro přijetí výsledků vyhledávání bez ohledu na to, jaké budou, a pro usnadnění účasti dítěte v příslušných dalších postupech, jako je obnovení kontaktu s rodinou nebo sloučení rodiny.

Má-li se za to, že vyhledání rodinných příslušníků je v nejlepším zájmu dítěte, avšak dítě s ním nesouhlasí, mohl by souhlas s vyhledáním případně udělit opatrovník/zástupce. Zástupce to však musí dítěti náležitě vysvětlit, aby nebyla ohrožena jejich vzájemná důvěra ⁽⁹⁶⁾.

Závislí dospělí by rovněž měli mít možnost vyjádřit svá přání, zejména pokud se týkají vyhledávání rodinných příslušníků a sloučení rodiny. Co nejvíce by měla být respektována autonomie dané osoby, přičemž rozhodnutí by se měla řídit jejím nejlepším zájmem, a v případě potřeby by ji měl podpořit zástupce. Tento přístup spočívající v aktivním naslouchání a zohlednění názorů zranitelných osob zajišťuje, aby byli účastníci postupu vyhledávání rodinných příslušníků informováni a respektováni. Podporuje také jejich zapojení do následných kroků, jako je obnovení kontaktu s rodinou nebo sloučení rodiny, a sladění postupu s jejich právy a nejlepším zájmem.

2.2.4. Zachování důvěrnosti

Důvěrnost se týká zacházení s informacemi. Je-li s informacemi nakládáno jako s důvěrnými, mohou být sdíleny pouze se souhlasem subjektu informací, nebo pokud to umožňují vnitrostátní právní předpisy, s oprávněnými stranami. Rozsah sdělovaných informací je omezen pouze na informace, které tyto subjekty potřebují pro plnění svých úkolů. Pokud to právní

⁽⁹⁵⁾ Čl. 22 odst. 4 nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽⁹⁶⁾ UNHCR, *Safe and Sound: What States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe*, říjen 2014.

předpisy neumožňují, bude držitel informací potřebovat souhlas dotyčné osoby s předáním informací jiné straně. Před zveřejněním citlivých informací je třeba požádat žadatele o souhlas se sdílením informací, a to způsobem přiměřeným jeho věku.

Zásada důvěrnosti je ze své podstaty spjata s bezpečnostními ohledy. Jako důležité záruky v postupu vyhledávání rodinných příslušníků musí být zavedeny záruky bezpečnosti a důvěrnosti, zejména pokud dítě bez doprovodu může potřebovat mezinárodní ochranu.

Pravidlo zachování důvěrnosti při vyhledávání rodinných příslušníků se vztahuje nejen na informace týkající se dítěte, nýbrž také na osobní údaje osob, které jsou tímto postupem dotčeny (hledání rodinní příslušníci atd.). Jak je zdůrazněno v obecném komentáři č. 6 k Úmluvě o právech dítěte:

zvláštní pozornost je třeba věnovat tomu, aby nedošlo k ohrožení blaha osob nacházejících se stále v zemi původu, zejména rodinných příslušníků dítěte. ⁽⁹⁷⁾

Tento aspekt nabývá na významu při vyhledávání rodinných příslušníků v zemi původu dítěte, které je žadatelem o mezinárodní ochranu. Posouzení nejlepšího zájmu by mělo vždy předcházet zahájení vyhledávání rodinných příslušníků, jakož i v případě jakéhokoli rozhodnutí o výsledku vyhledávání rodinných příslušníků, zejména pokud se zvažuje obnovení rodinných vazeb.

Jak je zdůrazněno v obecném komentáři č. 6 k Úmluvě o právech dítěte, při provádění činností zaměřených na vyhledávání by se nemělo odkazovat na postavení dítěte jako žadatele nebo uprchlíka ⁽⁹⁸⁾. Bezpečnost rodinných příslušníků dítěte, kteří zůstávají v zemi původu, může být ohrožena, pokud není dodržena zásada důvěrnosti a dítě se může stát uprchlíkem „sur place“ ⁽⁹⁹⁾.

Nepříznivé důsledky porušení zásady důvěrnosti informací shromážděných v rámci řízení o mezinárodní ochraně, včetně informací shromážděných při vyhledávání rodinných příslušníků, mohou mít vážný dopad nejen na konkrétní dítě a jeho rodinu, ale také na integritu azylového systému.

2.2.5. Ochrana údajů

Podle práva EU mohou být osobní údaje zpracovávány pouze za přísných podmínek. Organizace shromažďující a spravující osobní údaje musí zajistit, aby byly údaje chráněny před zneužitím a aby s nimi bylo nakládáno v souladu s právy osob, jichž se údaje týkají. Vyhledávání rodinných příslušníků je proces, který je založen na zpracování osobních údajů, a v mnoha případech jsou zpracovávány údaje citlivé nebo jejich zneužití může ohrozit osoby zapojené do tohoto procesu.

⁽⁹⁷⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 6 \(2005\) Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin](#), CRC/GC/2005/6, 1. září 2005, bod 30.

⁽⁹⁸⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 6 \(2005\) Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin](#), CRC/GC/2005/6, 1. září 2005, bod 80.

⁽⁹⁹⁾ Uprchlíkem *sur place* je osoba, která opouští svou zemi původu z důvodů nesouvisejících s mezinárodní ochranou a která po svém odchodu přesto může mít opodstatněné obavy z pronásledování nebo vážné újmy ve své zemi.

Postup vyhledávání rodinných příslušníků by měl probíhat důvěrně a při plném dodržování klíčových zásad stanovených právními předpisy EU o ochraně údajů ⁽¹⁰⁰⁾.

Děti a jejich opatrovníci/zástupci by měli být informováni o údajích, které budou shromažďovány, a o příslušném vnitrostátním právním rámci, který tuto problematiku upravuje.

2.2.6. Ověření rodinných vazeb

Ověření pravosti rodinných vazeb je rozhodující zárukou pro děti bez doprovodu a závislé dospělé zapojené do vyhledávání rodinných příslušníků. Zajištění toho, aby postupy ověřování byly důkladné a zároveň respektovaly situaci dané osoby, pomáhá chránit její nejlepší zájem a zároveň prosazovat její práva.

K ověření rodinných vazeb lze použít různé metody, od shromažďování důkazů až po testování DNA, a to **jako krajní možnosti**. Pokud totiž existují dostatečné důkazy, nemělo by být k ověření vyžadováno testování DNA nebo jiné invazivní metody. Podle nařízení o řízení azylu a migrace ⁽¹⁰¹⁾ by měly postačovat nepřímé důkazy, pokud jsou „ucelené, ověřitelné a dostatečně podrobné pro určení příslušnosti k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu“.

Jaké důkazy lze shromažďovat?

- **Písemné doklady.** To zahrnuje rodné listy, doklady týkající se složení rodiny a cestovní pasy, které označují rodinné vztahy.
- **Nepřímé důkazy.** Prohlášení žadatele a rodinných příslušníků mohou poskytnout kontext a podpořit ověření. Příkladem jsou písemná a/nebo ústní prohlášení, pohovory s rodinnými příslušníky (např. vytvoření společného rodokmenu během souběžných pohovorů) nebo vyšetřování situace v zahraničí. Prohlášení dítěte by mohla být potvrzena podpůrnými důkazy, jako jsou doklady, audiovizuální materiály, jakékoli dokumenty nebo fyzické důkazy (např. diplomy, fotografie a doklad o převodu peněz) nebo znalost konkrétních skutečností.
- **Záznamy a fotografie.** Jako důkaz mohou sloužit také úřední záznamy ze zemí EU+, fotografie, důkazy o kontaktu a svědecké výpovědi ⁽¹⁰²⁾.

Při ověřování rodinných vazeb je důležité zvážit **zmírnění rizik**. To znamená, že zkoumání vybraných rodinných vazeb nesmí ohrozit dítě / dospělou osobu ani rodinné příslušníky. Například kontaktování orgánů v zemi původu nemusí být vhodné v případě uprchlíka nebo osoby, která žádá o mezinárodní ochranu. Pokud existují obavy ohledně možných rizik pro dítě nebo rodinné příslušníky, jako je obchodování s lidmi nebo jiná nebezpečí, je tomu třeba věnovat zvláštní pozornost, aby se zabránilo jejich vystavení těmto hrozbám.

⁽¹⁰⁰⁾ ⁽¹⁰⁰⁾ Více informací o ochraně údajů viz FRA, *Handbook on European Data Protection Law*, 25. května 2018.

⁽¹⁰¹⁾ 54. bod odůvodnění nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽¹⁰²⁾ 54. bod odůvodnění nařízení o řízení azylu a migrace.

Dalším důležitým aspektem je zásada „**rozhodnout v případě pochybností ve prospěch žadatele**“. Pokud žadatelé nemohou předložit písemné doklady o rodinných vztazích, musí vnitrostátní orgány zvážit jejich prohlášení a jiné dostupné důkazy. Orgány nemohou odmítnout existenci rodinných vazeb pouze na základě chybějících písemných dokladů: musí být uplatněna zásada „rozhodnout v případě pochybností ve prospěch žadatele“. V tomto ohledu se odkazuje na směrnici o sloučení rodiny ⁽¹⁰³⁾, která poskytuje vodítko k podmínkám, jež je třeba uplatnit pro sloučení rodiny osob požívajících mezinárodní ochrany. Podle pokynů Evropské komise pro používání směrnice o sloučení rodiny ⁽¹⁰⁴⁾ jsou členské státy v takových případech povinny zohlednit jiné důkazy o existenci rodinných vztahů. „Jiné důkazy“ je nutno posuzovat v souladu s vnitrostátním právem a členské státy by měly přijmout jasná pravidla týkající se těchto požadavků na předložení důkazů.

Ani při uplatnění zásady „rozhodnout v případě pochybností ve prospěch žadatele“ by však úsilí o ověření rodinných vazeb nemělo být zcela nahrazeno. Je nutno přijmout **vyvážený přístup** s použitím různých metod k potvrzení rodinných vazeb, jako jsou písemné doklady, prohlášení žadatele a rodinných příslušníků, pohovory a veškeré relevantní nepřímé nebo kontextové informace.

2.2.7. Účinná právní ochrana

V souvislosti s vyhledáváním rodinných příslušníků právo EU výslovně nestanoví samostatné právo na odvolání proti rozhodnutím o vyhledávání rodinných příslušníků, které by bylo odděleno od rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu. Použijí se tedy vnitrostátní pravidla. Mimoto neexistuje konkrétní právní závazek zahájit nebo ukončit postup vyhledávání rodinných příslušníků písemným rozhodnutím. V praxi však může být vydáno rozhodnutí o zahájení či nezahájení vyhledávání rodinných příslušníků po posouzení nejlepšího zájmu dítěte. Výsledky vyhledávání rodinných příslušníků jsou obvykle zohledněny při posuzování nejlepšího zájmu v rámci žádosti o mezinárodní ochranu.

Ačkoli samostatné odvolání nelze podat, procesní záruky s ohledem na napadení rozhodnutí v rámci řízení o mezinárodní ochraně (včetně rozhodnutí o přemístění podle nařízení o řízení azylu a migrace ⁽¹⁰⁵⁾) se vztahují i na postupy vyhledávání rodinných příslušníků ⁽¹⁰⁶⁾. Účinnou právní ochranu v této souvislosti zajišťují následující záruky.

- Všem osobám, včetně dětí bez doprovodu a jejich opatrovníka/zástupce, musí být poskytnuty právní a procesní informace o napadení výsledku vyhledávání rodinných příslušníků nebo rozhodnutí o přemístění.
- Rozhodnutí musí být zdůvodněna (včetně skutkových okolností a právního odůvodnění), opodstatněna a vysvětlena. V případech týkajících se dětí by rozhodnutí měla jasně odkazovat na příslušné prvky posouzení nejlepšího zájmu a na to, jak byly zváženy s cílem určit nejlepší zájem dítěte.

⁽¹⁰³⁾ [Směrnice Rady 2003/86/ES](#) ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. L 251, 3.10.2003).

⁽¹⁰⁴⁾ [Sdělení Komise](#) Radě a Evropskému parlamentu o pokynech pro používání směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny, Brusel, COM/2014/0210 final, 2014.

⁽¹⁰⁵⁾ Čl. 19 písm. k) nařízení o řízení azylu a migrace.

⁽¹⁰⁶⁾ Další pokyny viz Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 14 \(2013\) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration \(čl. 3 odst. 1\)](#), 29. května 2013, CRC /C/GC/14, 29. května 2013.

- Přiměřená lhůta by měla žadatelům umožnit, aby uplatnili své právo na účinnou právní ochranu. Orgány by měly poskytnout informace o podmínkách a lhůtách pro podání odvolání nebo žádosti o přezkum.
- Právní pomoc a zastoupení by měly být poskytovány bezplatně v souladu s platnými postupy.

Tlumočení by mělo být v případě potřeby poskytováno bezplatně.

2.2.8. Spolupráce mezi orgány a organizacemi

Do postupu vyhledávání rodinných příslušníků mohou být na vnitrostátní úrovni zapojeny různé institucionální subjekty, jako je rozhodující orgán, orgán/útvár odpovědný za řízení podle nařízení o řízení azylu a migrace, přijímací orgán/útvár, sociální služby atd. Spolupráce má zásadní význam pro účinné vyhledávání rodinných příslušníků a pro zajištění plného zohlednění nejlepšího zájmu dítěte.

Navzdory rozdílným mandátům mohou vnitrostátní orgány požádat o pomoc rovněž mezinárodní mezivládní a nevládní organizace nebo jiné příslušné organizace se zkušenostmi v oblasti vyhledávání rodinných příslušníků ⁽¹⁰⁷⁾. Velmi přínosné může být zapojení organizací pro vyhledávání rodinných příslušníků nebo mezinárodních organizací do procesu sloučení rodiny. Tyto organizace jsou často schopny navázat kontakt s rodinnými příslušníky účinněji. Pokud nelze místo pobytu rodinného příslušníka ihned zjistit, mohou využít své sítě a spolupracovat s partnerskými organizacemi v dané zemi, aby pomohly při pátrání. Tyto organizace navíc hrají zásadní úlohu při budování důvěry jak s dítětem, tak s rodinnými příslušníky, což je nezbytné pro úspěšné sloučení rodiny. Členské státy mohou dále zajistit nebo usnadnit přístup nezletilé osoby ke službám vyhledávání rodinných příslušníků v rámci těchto organizací ⁽¹⁰⁸⁾.

Vyhledávání rodinných příslušníků by mělo být rovněž založeno na spolupráci a sdílení povinností mezi zeměmi EU+ a v některých případech zeměmi původu a tranzitu, pokud to neohrozí tazatele a dotčené rodinné příslušníky. Společný přístup, větší soudržnost a větší spolupráce mezi zeměmi EU+ a třetími zeměmi je v souladu s obecnou politikou EU.

⁽¹⁰⁷⁾ Další pokyny viz Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 14 \(2013\) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration \(čl. 3 odst. 1\)](#), 29. května 2013, CRC /C/GC/14, 29. května 2013.

⁽¹⁰⁸⁾ Čl. 23 odst. 3 nařízení o řízení azylu a migrace.

3. Postup vyhledávání rodinných příslušníků

Tato kapitola analyzuje základní fáze postupu vyhledávání rodinných příslušníků. Postup vyhledávání rodinných příslušníků lze prozkoumat ze dvou hledisek:

- je-li prováděn v rámci řízení podle nařízení o řízení azylu a migrace a v zemích EU+ a
- je-li prováděn v zemi původu nebo ve třetí zemi v souvislosti s řízením o mezinárodní ochraně nebo v návaznosti na toto řízení.

V této příručce je popsán postup vyhledávání rodinných příslušníků v rámci nařízení o řízení azylu a migrace s cílem poskytnout přehled o různých možnostech, samotný postup je však podrobněji popsán v [části II](#).

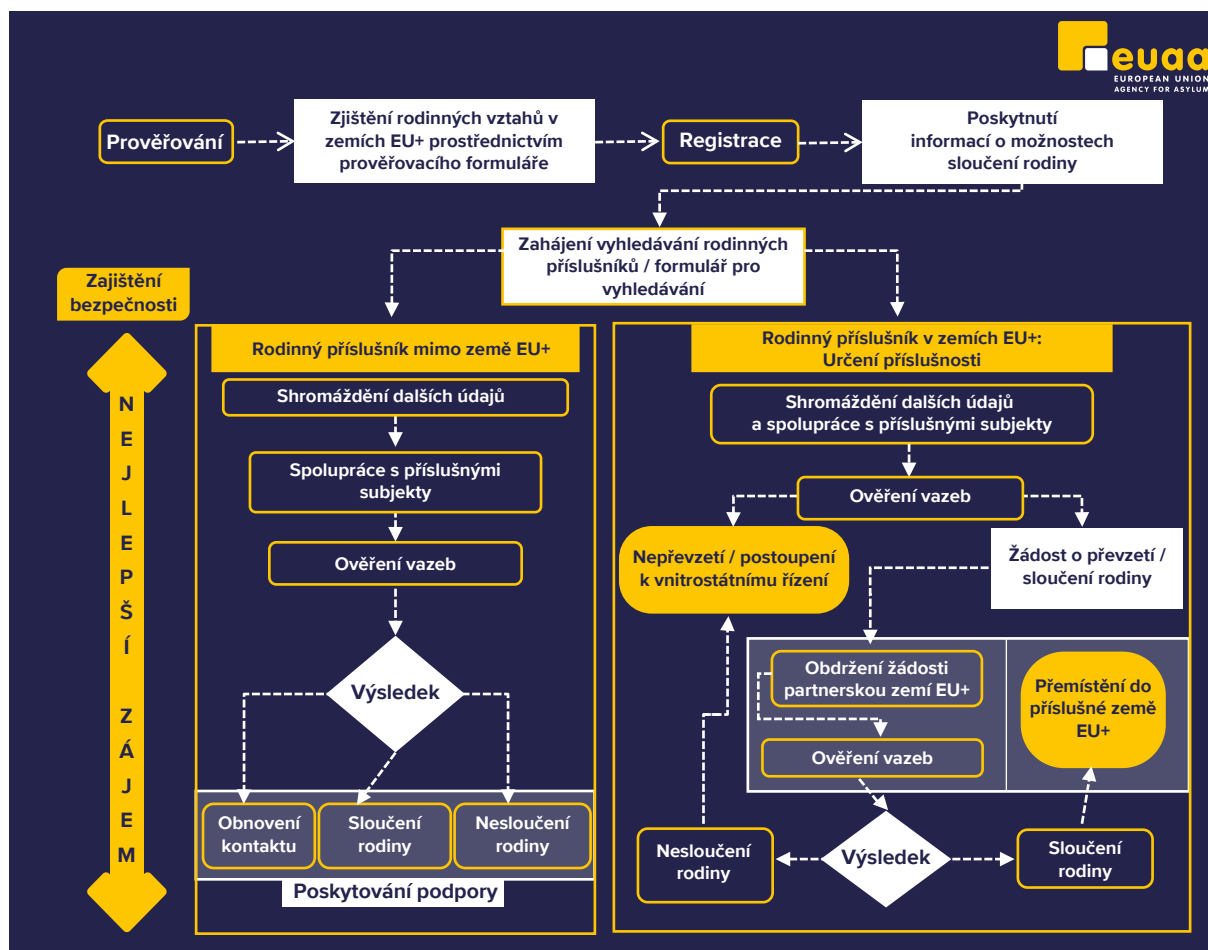
Klíčovým aspektem ve všech fázích postupu vyhledávání rodinných příslušníků a sloučení rodiny je potřeba koordinace a plánování na úrovni členských států. To zahrnuje meziodvětvové plány materiální, finanční a technické podpory pro všechny fáze vyhledávání rodinných příslušníků.

Vývojový diagram postupu vyhledávání rodinných příslušníků

Vyhledávání rodinných příslušníků je nedílnou součástí celkového řízení případu žadatele, zejména pokud se jedná o dítě. V takových případech by orgány pro ochranu dětí měly hrát aktivní úlohu, aby zajistily lepší koordinaci celkového řízení případu. Jejich zapojení pomáhá prosazovat nejlepší zájem dítěte, který je základem každého přijatého opatření. Tato příručka se však zaměřuje výhradně na postup vyhledávání rodinných příslušníků jako takový, přičemž uznává, že tento postup je jednou ze součástí širšího rámce řízení případů, který vyžaduje spolupráci různých zúčastněných stran. Vývojový diagram popisuje postup vyhledávání rodinných příslušníků v rámci řízení o mezinárodní ochraně obecně.

Obrázek 2. Vývojový diagram postupu vyhledávání rodinných příslušníků

Postup vyhledávání rodinných příslušníků se skládá z vzájemně propojených, byť odlišných fází, které na sebe navazují v rámci souvislého postupu, jenž zahrnuje různé důležité aspekty. Od počátečního rozhodnutí o zahájení vyhledávání rodinných příslušníků, jež je přijato, pokud osoba žádá o mezinárodní ochranu, až po aktivní vyhledávání a jeho konečný výsledek, jsou všechny kroky součástí komplexního přístupu zaměřeného na zajištění blaha dítěte.

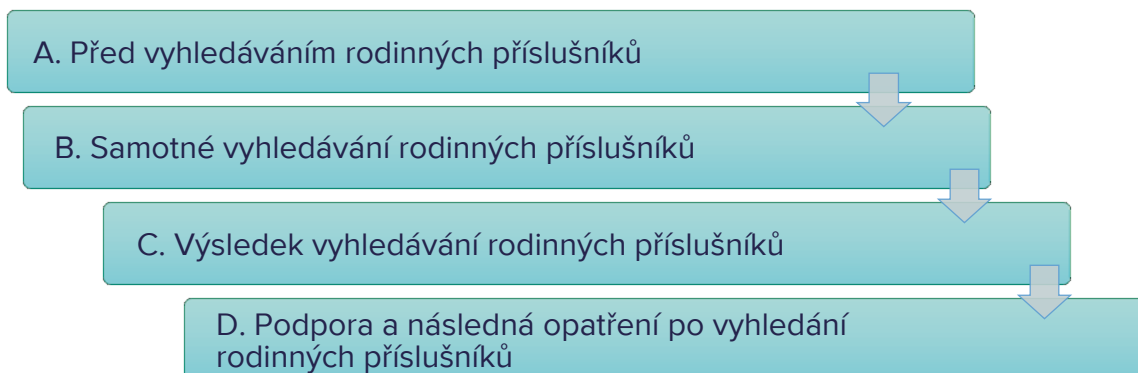
V počátečních fázích musí orgány před vyhledáváním rodinných příslušníků zajistit, aby byly podniknuty veškeré nezbytné kroky k informování a přípravě dítěte, přičemž je třeba věnovat pozornost jeho názorům, věku a vyspělosti. Tato příprava je základem pro složitější postup vyhledávání rodinných příslušníků, a to buď v zemích EU+, nebo v zemi původu či ve třetích zemích.

Jakmile je vyhledávání rodinných příslušníků zahájeno, mohou se metody a zúčastněné subjekty lišit v závislosti na místě, kde se rodinní příslušníci nacházejí. Ať už k vyhledávání dochází v rámci nařízení o řízení azylu a migrace v zemích EU+, nebo zahrnuje mezinárodní spolupráci se třetími zeměmi, má v celém postupu ústřední význam dodržování obecných zásad a záruk a nejlepší zájem dítěte.

Zatímco procesní podrobnosti se mohou lišit v závislosti na tom, kde se rodinní příslušníci nacházejí, celý postup má jediný cíl: sloučení dítěte s rodinou způsobem, který respektuje jeho práva a podporuje jeho dlouhodobé blaho. Přípravné kroky i aktivní vyhledávání rodinných

příslušníků jsou neoddělitelnými prvky širšího postupu vyhledávání rodinných příslušníků. Níže jsou uvedeny ideální kroky, které je třeba dodržet.

3.1. Před vyhledáváním rodinných příslušníků

Tato příručka se zabývá konkrétně vyhledáváním rodinných příslušníků v souvislosti s žadateli o mezinárodní ochranu. Podle nařízení o řízení azylu a migrace postačuje k zahájení vyhledávání rodinných příslušníků registrace žádosti o mezinárodní ochranu.

V případě zranitelných osob by se rozhodnutí zahájit vyhledávání rodinných příslušníků mělo vždy řídit jejich nejlepším zájmem. Toto rozhodnutí se obvykle přijímá ve spolupráci se zástupcem dotyčné osoby (opatrovníkem nebo zákonným zástupcem), vnitrostátními orgány a příslušnými organizacemi. Zvláštní aspekty v případě závislých dospělých zahrnují respektování jejich autonomie, soukromí a případných zvláštních potřeb souvisejících s jejich zranitelností. V případě dětí rozhoduje o zahájení vyhledávání rodinných příslušníků obvykle zástupce dítěte ve spolupráci s vnitrostátními orgány a příslušnými organizacemi.

Pokud zranitelný žadatel, jako je dítě bez doprovodu nebo závislý dospělý, požádá o mezinárodní ochranu, použijí se následující body.

1. Žadatel by měl být předán příslušným orgánům pro vyřízení žádosti o mezinárodní ochranu, a to buď pro účely nařízení o řízení azylu a migrace, nebo k posouzení žádosti jakožto příslušný stát.
2. Mělo by být zajištěno jmenování zástupce ⁽¹⁰⁹⁾.
3. Žadatel by měl být co nejdříve informován o postupu vyhledávání rodinných příslušníků. Informace by měly být přizpůsobeny úrovni porozumění a měly by být zohledněny názory dětí i dospělých. V závislosti na vnitrostátním uspořádání mohou informace poskytovat vnitrostátní orgány, pověřené organizace nebo zástupce žadatele.
4. Je však na státu, aby zajistil, že žadatel plně rozumí postupu vyhledávání rodinných příslušníků. Pokud je žadatel informován o tomto postupu a rozumí mu, pomůže mu to poskytnout informace potřebné k zahájení vyhledávání rodinných příslušníků.

⁽¹⁰⁹⁾ Čl. 13 odst. 3 nařízení o prověřování.

5. Během prvotních schůzek, například při prvním kontaktu a při učinění žádosti, odpovědný pracovník obvykle shromáždí informace, které budou užitečné dále v procesu. Prostřednictvím prověřovacích formulářů ⁽¹¹⁰⁾ a zvláštního formuláře ⁽¹¹¹⁾ mohou být shromážděny informace o rodinných příslušnících, aby se usnadnilo postoupení případu.

Jmenovaný **zástupce nebo opatrovník** hraje důležitou úlohu při zajišťování toho, aby výše uvedené kroky byly učiněny především s ohledem na nejlepší zájem dítěte a při dodržení zvláštních procesních záruk vztahujících se na děti bez doprovodu v rámci řízení o mezinárodní ochraně. Hrají rovněž klíčovou úlohu při poskytování informací a při podpoře žadatele při shromažďování informací nezbytných pro účely vyhledávání rodinných příslušníků, a to vždy s ohledem na jeho nejlepší zájem.

Je důležité, aby v počátečních fázích řízení o mezinárodní ochraně a před zahájením vyhledávání rodinných příslušníků byly plně zohledněny **názory žadatele** s přihlédnutím k jeho věku a vyspělosti. Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte by měly být zohledněny názory dítěte a porovnány s různými prvky a měly by pomoci určit, zda by mělo být zahájeno vyhledávání rodinných příslušníků.

Pokud jsou orgány informovány o rodinných příslušnících v jiném členském státě, avšak dítě bez doprovodu nebo závislý dospělý nesouhlasí s tím, aby bylo zahájeno vyhledávání rodinných příslušníků, měly by být jejich názory pečlivě zváženy s přihlédnutím k jejich věku, vyspělosti a nejlepšímu zájmu. Ačkoli se vyhledávání rodinných příslušníků doporučuje na podporu blaha a celistvosti rodiny, mělo by respektovat autonomii a přání dané osoby, zejména pokud by vyhledávání mohlo mít negativní dopad na její blaho. V takových případech by měl jmenovaný zástupce nebo opatrovník ve spolupráci s vnitrostátními orgány posoudit důvody této neochoty s přihlédnutím k případným souvisejícím rizikům, citlivosti nebo konkrétním druhům zranitelnosti.

U dětí i závislých dospělých je zásadní komplexní posouzení nejlepšího zájmu, včetně příspěvků od příslušných organizací, aby bylo možné určit, zda by vyhledávání rodinných příslušníků mělo probíhat způsobem, který respektuje přání dané osoby a chrání její práva. Ačkoli vyhledávání rodinných příslušníků v konečném důsledku podporuje celistvost rodiny, rozhodnutí o dalším postupu by se mělo vždy řídit nejlepším zájmem dané osoby. Pokud by vyhledávání rodinných příslušníků mohlo být pro danou osobu přínosné, ale tato osoba stále váhá, mohou orgány zvážit, že se k této možnosti vrátí později, až se její situace nebo pohled na věc změní, a zajistit, aby veškeré snahy o vyhledání byly v souladu s postupy pro zachování důvěrnosti, ochrannými opatřeními a zvláštními potřebami dané osoby.

Informace je často třeba sdílet ⁽¹¹²⁾ s různými aktéry, aby byl zajištěn přístup dítěte k řízení o mezinárodní ochraně a vhodné podmínky přijetí a aby bylo zahájeno vyhledávání rodinných příslušníků. Při sdílení informací by měla být plně zohledněna zásada **zachování důvěrnosti**

⁽¹¹⁰⁾ Článek 17 nařízení o prověřování.

⁽¹¹¹⁾ Viz agentura EUAA, [Formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků – dospělá osoba](#), 2025 a agentura EUAA, [Formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků – dítě](#), 2025.

⁽¹¹²⁾ Informace by měly být sdíleny v souladu s platnými vnitrostátními právními předpisy a právními předpisy EU o ochraně osobních údajů, zejména s [nařízením Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2018/1725](#) ze dne 23. října 2018 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení nařízení (ES) č. 45/2001 a rozhodnutí č. 1247/2002/ES (obecným nařízením o ochraně osobních údajů) (Úř. věst. L 295, 21.11.2018).

a s veškerými informacemi sdílenými v souvislosti s azylem by se mělo zacházet opatrně s ohledem na bezpečnost dítěte a dalších zúčastněných osob (rodinných příslušníků).

3.2. Samotné vyhledávání rodinných příslušníků

Územní působnost, zapojené subjekty, použité metody a účel postupu vyhledávání rodinných příslušníků se mohou lišit v závislosti na tom, kde se rodinní příslušníci nacházejí. Tento oddíl zkoumá různé scénáře. Je možné, že je třeba vyhledat více rodinných příslušníků, a podle jejich místa pobytu může být nutné provést několik postupů současně.

Konkrétní metody použité při vyhledávání rodinných příslušníků závisejí na vnitrostátních právních předpisech, institucionálních rámcích a okolnostech každého případu. Tyto metody mohou zahrnovat aktivní účast zástupce dítěte, sociálních služeb státu, sociálních služeb jiných zemí EU+ nebo sociálních služeb v zemi původu. Neocenitelnou pomoc mohou navíc poskytnout mezinárodní, mezivládní a nevládní organizace, zejména pokud k vyhledávání rodinných příslušníků dochází v zemi původu nebo ve třetí zemi. Tato pomoc může zahrnovat kontaktování rodinných příslušníků, vedení pohovorů, je-li to možné, a další nezbytná opatření.

3.2.1. Vyhledávání rodinných příslušníků v rámci EU+

Pokud se rodinný příslušník nachází v zemi EU+, je vyhledání rodinných příslušníků podle nařízení o řízení azylu a migrace důležité pro zajištění toho, aby osoby žádající o azyl byly spojeny se svými příbuznými, kteří se již nacházejí na území EU+. Žadatelé musí požádat o azyl v první zemi EU, do které vstoupí, a zůstat tam až do rozhodnutí o tom, který členský stát je pro jejich případ příslušný. Prvořadým kritériem jsou rodinné vazby, přičemž prioritou je sloučení žadatelů s rodinnými příslušníky usazenými v EU. Úkolem orgánů je poskytovat informace o vyhledávání rodinných příslušníků, pomáhat nezletilým osobám bez doprovodu a upřednostňovat sloučení rodiny s cílem zajistit účinné azylové řízení.

K hlavním povinnostem patří:

- informování žadatele o možnostech vyhledávání rodinných příslušníků a o jeho právu požádat o formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků ⁽¹¹³⁾ a o dostupné podpoře ze strany vnitrostátních a mezinárodních organizací,
- poskytnutí podrobných údajů o osobním pohovoru s důrazem na potřebu předložit informace důležité pro určení příslušné země EU+, zejména pokud jde o rodinné vazby,
- uspořádání osobního pohovoru s žadatelem s cílem prozkoumat jeho rodinné vazby, místo pobytu rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi,
- poskytování pomoci nezletilým osobám bez doprovodu a/nebo závislým dospělým při spolupráci s organizacemi pro vyhledávání rodinných příslušníků a shromažďování nezbytných informací k posouzení jejich nejlepšího zájmu.

⁽¹¹³⁾ Podle čl. 22 odst. 1 druhého a třetího pododstavce nařízení o řízení azylu a migrace je agentura EUAA pověřena vypracováním formulářů a pokynů k vyhledávání rodinných příslušníků v zájmu uplatňování kritérií rodinných vazeb stanovených v člancích 25 až 28 a článku 34 nařízení o řízení azylu a migrace. Viz agentura EUAA, [Formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků – dospělá osoba](#), 2025 a agentura EUAA, [Formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků – dítě](#), 2025.

Ačkoli země EU+ nejsou povinny zapojit organizace třetích stran, nařízení o řízení azylu a migrace požaduje, aby orgány usnadnily přístup k organizacím pro vyhledávání rodinných příslušníků a poskytly formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků. Zásadní je včasné zjištění případů sloučení rodiny a jejich upřednostnění, pokud možno od okamžiku prověřování. Včasná identifikace umožňuje rychlé shromáždění informací a vyplnění formulářů a zajišťuje, aby byly v řízení o určení příslušnosti upřednostněny případy týkající se rodiny. Další informace o vyhledávání rodinných příslušníků v souladu s nařízením o řízení azylu a migrace jsou uvedeny v [části II](#).

3.2.2. Vyhledávání rodinných příslušníků v zemi původu nebo ve třetí zemi

V případech týkajících se dětí a/nebo nezletilých osob bez doprovodu, kdy existují náznaky, že se rodinní příslušníci nacházejí ve třetí zemi, a bylo vyhodnoceno, že je v nejlepším zájmu dítěte zahájit vyhledávání rodinných příslušníků, se použijí následující kroky.

1. Od dítěte jsou získány další informace. Osobní pohovor lze považovat za hlavní příležitost k získání dodatečných informací potřebných k vyhledávání rodinných příslušníků, jakož i k dalšímu posouzení budoucích kroků a toho, zda jsou konečné výsledky v nejlepším zájmu dítěte. Během pohovoru lze získat konkrétní informace, jako je poslední místo pobytu dítěte, místo, kde dítě naposledy spatřilo své rodiče, jména nebo popisy rodinných příslušníků a jakékoli významné události nebo místa související s odloučením od rodiny. Tyto podrobnosti jsou důležité pro vytvoření jasné představy o prostředí, z něhož dítě pochází, a pro řízení postupu vyhledávání rodinných příslušníků. V případě potřeby mohou být uspořádány další schůzky s cílem shromáždit doplňující informace, které by mohly napomoci vyhledávání, a zajistit, aby všechna přijatá rozhodnutí byla v souladu s nejlepším zájmem dítěte.
2. Může být rovněž možné získat důležité informace od jiných subjektů. Pokud dítě cestuje se sourozenci nebo příbuznými (kteří nejsou v členském státě považováni za zodpovědné za dítě), mohou poskytnout další informace, jimiž dítě nedisponuje. Je možné, že dítě sdílelo informace s jinými osobami, s nimiž cestovalo nebo pobývalo. Informace od třetích stran by však měly být získány obezřetně a s ohledem na práva dítěte a jeho nejlepší zájem.
3. Na získávání nezbytných informací se mohou podílet i další subjekty. Může se jednat o vnitrostátní orgány, jako je velvyslanectví země EU+ ve třetí zemi nebo jiné organizace, které pomáhají při vyhledávání rodinných příslušníků. Tito aktéři mohou usnadnit vyhledávání rodinných příslušníků a další kroky v rámci postupu, jako je ověřování rodinných vazeb. Proto je velmi důležitá dobře koordinovaná **spolupráce**, aby se zajistilo, že úsilí bude vyvíjeno účinným způsobem a při plném dodržování práv dítěte. V této souvislosti musí být důsledně dodržovány zásady **zachování důvěrnosti** a **ochrany údajů**, a to vzhledem k tomu, že dítě je žadatelem o mezinárodní ochranu a porušení těchto zásad by mohlo potenciálně ohrozit rodinné příslušníky nebo dítě.

Jakmile jsou rodinní příslušníci nalezeni, musí vnitrostátní orgány učinit následující kroky.

1. Ověření rodinných vazeb. To může být provedeno na základě písemných dokladů, jsou-li k dispozici, včetně prohlášení dítěte a jeho rodinných příslušníků, která byla shromážděna prostřednictvím návštěv rodiny uskutečněných různými subjekty, přímého kontaktu atd. V případě potřeby mohou být jako krajní možnost použity i jiné důkazy, včetně testování DNA nebo krevních testů.
2. Při posuzování dalších kroků a výsledku vyhledávání rodinných příslušníků je třeba vzít v úvahu především nejlepší zájem dítěte. Pokud byly vazby ověřeny, může být toto posouzení provedeno v rámci řízení o mezinárodní ochraně a zohledněno v procesu rozhodování o žádosti o mezinárodní ochranu.

Etické aspekty a výzvy při vyhledávání rodinných příslušníků

Etika dobrovolné účasti

Vyhledávání rodinných příslušníků je nezbytnou součástí azylového řízení, zejména za účelem sloučení odloučených rodin. Stanovení vyhledávání rodinných příslušníků jako povinného administrativního úkolu však může představovat etické dilema. Organizace, jako je síť Restoring Family Links (Síť pro obnovení rodinných vazeb (RFL)) v rámci Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce⁽¹⁴⁾, vycházejí ze zásady, že by hledání rodinných příslušníků mělo být založeno na žádosti dotčených osob a jejich přání objasnit osud a místo pobytu jejich příbuzných, a to i v případech týkajících se nezletilých osob, s přihlédnutím k jejich nejlepšímu zájmu. Podle této zásady má postup vyhledávání respektovat autonomii a informovaný souhlas všech zúčastněných stran. Omezení sítě RFL při jednání s orgány EU v souvislosti s vyhledáváním rodinných příslušníků se řídí jejich humanitárními cíli, pracovními postupy a dodržováním základních zásad a standardů. Je důležité, aby orgány respektovaly tyto etické aspekty a zajistily, že účast na vyhledávání je vždy založena na výslovném informovaném souhlasu (případně s ohledem na míru vyspělosti dítěte) nebo na náležitém určení nejlepšího zájmu. Vyhledávání rodinných příslušníků v rámci azylového řízení je složitý a citlivý úkol, který vyžaduje porovnání etických hledisek s praktickými potřebami.

⁽¹⁴⁾ Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce, *Extension of the Restoring Family Links Strategy for the International Red Cross and Red Crescent Movement 2020-2030*, říjen 2024, odůvodnění s. 2–3, navštíveno 8. listopadu 2024, https://rcrcconference.org/app/uploads/2023/11/CoD24_RFL-Draft-Elements-EN.pdf a *Restoring Family Links code of conduct on data protection*, 2016, navštíveno 8. listopadu 2024, <https://www.icrc.org/en/document/rfl-code-conduct>.

Řešení potřeby zvláštní ochrany při vyhledávání

Stanovení priorit a naléhavost případů týkajících se vyhledávání rodinných příslušníků musí zohledňovat potřeby ochrany jak žadatele, tak jeho rodinných příslušníků. Zvláštní pozornost by měla být věnována nezletilým osobám, osobám se zdravotním postižením nebo složitými zdravotními problémy a dalším zranitelným skupinám. Například dospělá osoba, která hledá dítě odloučené od rodiny, by měla mít stejnou prioritu jako dítě nalezené bez doprovázející dospělé osoby. Ve velmi zranitelném postavení je také dospělá osoba, která se z nějakého důvodu (věk, zdravotní stav, zdravotní postižení) nemůže o sebe postarat sama. Posouzení by mělo být důkladné a mělo by zohledňovat bezprostřední bezpečnost a dlouhodobé blaho všech zúčastněných stran. Zajištění toho, aby byly tyto případy řešeny s potřebnou citlivostí a naléhavostí, má zásadní význam pro ochranu zranitelných osob.

Vyhledávání se zapojením příslušníků širší rodiny a pečujících osob

Pokud dítě přijíždí s příslušníky širší rodiny nebo pečujícími osobami, je nezbytné zvážit emocionální a psychologický dopad jejich odloučení. I když tyto osoby nejsou nejbližšími rodinnými příslušníky, mohou dítěti poskytnout nezbytnou emocionální podporu a stabilitu. Neexistují-li významná rizika pro ochranu dítěte, je třeba se vyhnout jeho odloučení od těchto pečujících osob. Prvořadým hlediskem by vždy mělo být blaho dítěte, aby se zajistilo, že dítě bude mít během azylového řízení podpůrné prostředí.

Důležitost přesného vyhledání rodinných příslušníků v případě osvojení

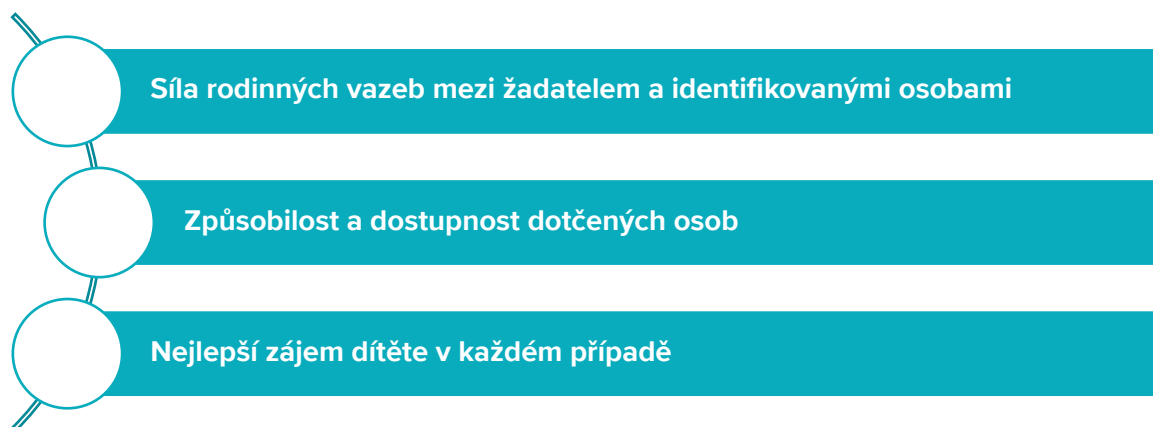
Účinné vyhledávání rodinných příslušníků je obzvláště důležité, aby se zabránilo osvojení dětí, pokud jsou jejich biologičtí rodiče nebo jiní rodinní příslušníci naživu a chtějí se s nimi sloučit. Chyby při vyhledávání mohou vést k dlouhodobým důsledkům pro děti, včetně trvalé ztráty rodinných vazeb. Orgány proto musí uskutečnit důkladné a přesné vyhledávání rodinných příslušníků, aby zajistily, že děti nebudou zbytečně osvojovány nebo zařazovány do systémů, pokud nebyly vyčerpány všechny prostředky vyhledávání a má se za to, že je to v nejlepším zájmu dítěte. Tento proces by měl zahrnovat ověřování statusu a záměrů biologických rodičů a dalších příbuzných a zajistit, aby ve všech rozhodnutích byl respektován nejlepší zájem dítěte.

3.3. Výsledek vyhledávání rodinných příslušníků

V případech týkajících se dětí se rozhodnutí o výsledku vyhledávání rodinných příslušníků (zda povede ke sloučení rodiny, obnovení rodinných vazeb, nebo ke zkontaktování a sloučení rodiny nepovede) řídí důkladným posouzením nejlepšího zájmu. Toto rozhodnutí obvykle přijímá zástupce dítěte v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány a příslušnými organizacemi.

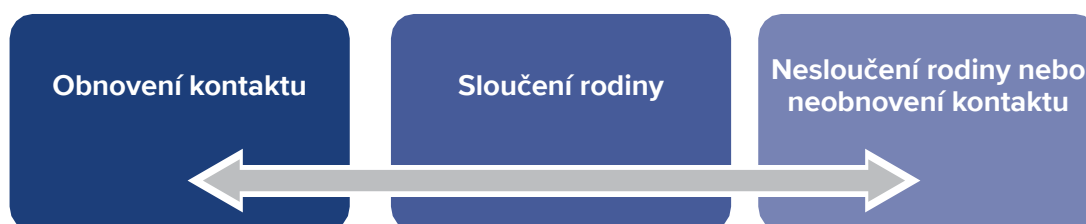

Je třeba posoudit následující záležitosti.

Posouzení nejlepšího zájmu nevyžaduje formalizovaný postup, ale:

1. musí je provádět vyškolení pracovníci ⁽¹¹⁵⁾;
2. jeho výsledek je třeba zdokumentovat a informace musí být zpřístupněny subjektům, které je potřebují k další podpoře dítěte v tomto procesu;
3. dítě musí být vyzváno, aby se aktivně zapojilo do tohoto procesu, a to sdělením svého stanoviska a názorů ohledně možného sloučení rodiny.

Ke sloučení rodiny by v závislosti na konkrétních okolnostech mohlo dojít v zemi EU+, kde se dítě nachází. Tak tomu může být například v případě, kdy je sloučení rodiny uplatněno po rozhodnutí o přiznání mezinárodní ochrany dítěti.

Sloučení rodiny se může uskutečnit také v jiné zemi EU+. Může být například shledáno, že je v nejlepším zájmu dítěte sloučení s rodinným příslušníkem, sourozencem nebo příbuzným oprávněně pobývajícím v jiném členském státě, který by pak byl považován za členský stát příslušný k posouzení žádosti dítěte ⁽¹¹⁶⁾.

Sloučení rodiny by se rovněž mohlo uskutečnit v **zemi původu nebo ve třetí zemi**, v níž se rodinný příslušník nachází, jakmile je řádně určen nejlepší zájem a svědčí o tom, že sloučení je v nejlepším zájmu dítěte.

⁽¹¹⁵⁾ Posouzení nejlepšího zájmu se provádí po konzultaci s opatrovníkem/zástupcem a s dalšími subjekty zapojenými do postupu vyhledávání (služby vyhledávání, subjekty, které mohly být v kontaktu s rodinou v zemi původu, atd.).

⁽¹¹⁶⁾ V souladu s článkem 22 Úmluvy o právech dítěte právo týkající se „vyhledávání rodičů nebo jiných členů rodiny dítěte-uprchlíka s cílem získat informace potřebné k jeho sloučení s rodinou“; a čl. 10 odst. 3 písm. a) směrnice o sloučení rodiny stanoví, že členské státy „povolí vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny jeho nejbližším příbuzným v přímé vzestupné linii, aniž se použijí podmínky stanovené v čl. 4 odst. 2 [této směrnice]“. Ustanovení čl. 10 odst. 3 písm. b) stanoví, že toto povolení se může vztahovat na „jeho [opatrovníka] nebo každého jiného rodinného příslušníka, pokud uprchlík nemá příbuzné v přímé vzestupné linii nebo pokud tyto příbuzné není možno zjistit“.

Podobně jako v případě dětí je rozhodnutí o výsledcích vyhledávání rodinných příslušníků v případech týkajících se závislých dospělých (ať už vede ke sloučení rodiny, nebo obnovení rodinných vazeb, nebo ke zkontaktování nevede) založeno na komplexním posouzení jejich nejlepšího zájmu a zvláštních potřeb. Toto rozhodnutí se přijímá v koordinaci mezi zástupcem dospělé osoby, vnitrostátními orgány a příslušnými organizacemi a zajišťuje, aby byla v co největší míře respektována autonomie a přání dospělé osoby.

3.4. Podpora a následná opatření po vyhledání rodinných příslušníků

Postup vyhledávání rodinných příslušníků může žadatele dostat do obtížné situace během již tak stresujícího období. Žadatelé, kteří žádají o ochranu na území EU+, mají často za sebou mnoho těžkých okamžiků, jako je opuštění domova, odloučení od rodiny a přátel a problémy během cesty. Jmenovaný zástupce nebo opatrovník je klíčovou osobou, pokud jde o podporu dítěte nebo případně závislého dospělého během vyhledávání rodinných příslušníků a po jeho skončení. Takové jmenování představuje hlavní procesní záruku ⁽¹⁷⁾.

Děti jsou pozoruhodně přizpůsobivé. Po prožitých náročných situacích nebo událostech se mohou zotavit a být silnější a znovu šťastné. Následující oddíly popisují různé přístupy a pokyny pro poskytování podpory a zajišťování řádných následných opatření se zaměřením na prosazování blaha dítěte a jeho dlouhodobého zotavení.

Psychosociální podpora poskytovaná dítěti během vyhledávání rodinných příslušníků

Děti, které procházejí postupem vyhledávání rodinných příslušníků, se často ocitají v situaci, kdy si nejsou jisty, kde se jejich rodinní příslušníci nacházejí nebo zda jsou ještě naživu. Mohou také pociťovat úzkost ohledně výsledku vyhledávání a toho, co bude následovat. Mohou se u nich projevovat známky úzkosti, pocity strachu, beznaděje a izolace. Poskytování podpory v oblasti duševního zdraví a psychosociální podpory od počátečních fází jejich cesty může pomoci vytvořit pocit bezpečí a útěchy, který těmto dětem umožní lépe se orientovat v nové realitě. Je důležité, aby se během tohoto procesu necítily opuštěné ani samy.

⁽¹⁷⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [General comment No 6 \(2005\) Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin](#), CRC/GC/2005/6, 1. září 2005, bod 21.

Kontrolní seznam: psychologická podpora během vyhledávání rodinných příslušníků

Pokud se pečující osoby a odborníci budou řídit tímto kontrolním seznamem, mohou podpořit děti v tíživé situaci a pomoci jim zvládat náročné situace s odolností a emoční stabilitou.

Budujte vztah založený na důvěře

- ☐ Vybudujte důvěru, aby se děti cítily bezpečně a měly pocit podpory.
- ☐ Vytvořte prostředí, v němž se děti cítí komfortně při sdělování svých zážitků a pocitů.

Podporujte zdravé mechanismy zvládání stresu

- ☐ Podporujte děti při zvládání stresu a udržování emoční stability (např. praktikováním upřené vědomé pozornosti).
- ☐ Využívejte strategie, jako je regulace emocí a humor, k podpoře pozitivního přístupu.
- ☐ Podpořte vyjadřování pozitivních emocí pomocí různých přístupů, jako jsou tvůrčí činnosti.
- ☐ Poskytněte dětem příležitost vyjádřit se, aniž byste je nutili znovu prožívat negativní zážitky (např. psaním básní).

Podpořte přijetí situace

- ☐ Pomáhejte dětem porozumět jejich situaci a konstruktivně se s ní vypořádat.
- ☐ Zdůrazněte, že přijetí znamená vyrovnaní se se situací, nikoli rezignaci.

Podporujte pocit naděje

- ☐ Povzbuzujte děti, aby se těšily na lepší budoucnost a zároveň měly realistická očekávání.
- ☐ Najděte rovnováhu mezi pěstováním naděje do budoucna a usměrněním očekávání na základě skutečné situace. Tato rovnováha by měla být pečlivě zachovávána, aby bylo zajištěno, že naděje bude i nadále vycházet z toho, co je reálně možné.
- ☐ Využijte naději jako nástroj, který dětem pomůže se zotavit a po nepříznivé události znovu najít štěstí.

Komunikujte opatrně a citlivě

- ☐ **Respektujte hranice.** Nenuťte děti, aby hovořily o nepříjemných tématech, a respektujte, že potřebují čas, pokud nejsou připraveny se svěřit.
- ☐ **Jednejte s respektem.** Projevte stejnou míru respektu a upřímnosti jako u dospělých. Vyhněte se nerealistickým slibům.
- ☐ **Buďte citliví.** Používejte laskavý tón a jednoduchý jazyk, kterému děti snadno porozumí.
- ☐ **Pozorujte a identifikujte známky úzkosti.** Sledujte známky úzkosti nebo znepokojujícího chování, které mohou vyžadovat odbornou pomoc.
- ☐ **Zajistěte vhodnost z hlediska věku a kultury.** Přizpůsobte své jednání věku a kulturnímu zázemí dítěte a uvědomte si, že i děti, které se zdají být zralé, potřebují emocionální reakce odpovídající jejich věku ⁽¹¹⁸⁾. Zvažte možnost zaměstnat interkulturní mediátory, kteří budou fungovat jako mosty mezi dětmi a úřady a budou napomáhat komunikaci a porozumění tím, že budou tlumočit nejen jazyk, ale i kulturní nuance. Jejich zapojení může významně posílit komunikaci tím, že odstraní jazykové bariéry a zajistí kulturní citlivost.

V případech podpory a následných opatření po vyhledání rodinných příslušníků vyžadují závislí dospělí pomoc, která je pečlivě přizpůsobena jejich zvláštním potřebám, přičemž se uznává, že univerzální přístup nemusí být účinný. Poté, co opustili známé podpůrné systémy, komunity a někdy i širší rodiny, čelí výzvě začlenit se do nové společnosti a zároveň nést emocionální břemeno dlouhodobého odloučení od rodiny.

Doporučuje se jmenovat podpůrného odpovědného pracovníka nebo sociálního pracovníka, který může společně s opatrovníkem poskytovat individuální poradenství, aby se každý člověk cítil skutečně podporován. Psychosociální podpora přizpůsobená individuálním emocionálním, duševním a kulturním potřebám může posílit odolnost. Toho je dosaženo prostřednictvím uznání jejich individuálních zkušeností a reakcí na ně, což pomáhá zmírnit pocity úzkosti, izolace a nejistoty. Tento personalizovaný přístup založený na kulturně citlivé komunikaci a strategiích zvládání situací podporuje postupný pocit stability a pohody a umožňuje závislým dospělým lépe reagovat na danou situaci.

⁽¹¹⁸⁾ Agentura EUAA, [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II – for those working in the first line](#), 2024.

Praktický tip

Vizuální nástroje pro emocionální projev

S cílem pomoci dětem orientovat se v jejich pocitech a zmírnit jejich zmatenost je nezbytné používat vizuální pomůcky a vést rozhovory co nejvíce přizpůsobené dětem. Tyto metody nejenže usnadňují komunikaci, ale pomáhají také dětem bezpečně a strukturovaně zpracovávat emoce. Níže je uvedeno několik návrhů, jak toho dosáhnout.

1. **Mapa rodinné sítě.** Společně s žadatelem vytvořte mapu rodinné sítě. Toto vizuální znázornění může zahrnovat kresby nebo fotografie rodinných příslušníků a příbuzných, které žadateli pomohou vizualizovat strukturu jeho rodiny. Může to být utěšující připomínka blízkých osob a způsob, jak hovořit o pocitech souvisejících s odloučením od rodiny nebo jejím sloučením.
2. **Vytvoření životopisu/biografie.** Spolupracujte s žadatelem na vytvoření životopisu nebo biografie. To může zahrnovat klíčové události v jeho životě, významné vzpomínky a milníky. Tato aktivita poskytuje dítěti prostor k tomu, aby hovořilo o pohřešovaných rodičích a o emocích spojených s těmito vzpomínkami. Může to být neocenitelný nástroj pro uznání a potvrzení jeho pocitů.
3. **Kola nebo karty emocí.** Používejte kola nebo karty emocí, které žadateli pomohou rozpoznat a vyjádřit jeho pocity. Tyto nástroje mohou být užitečné zejména pro menší děti nebo pro děti, kteří mají potíže s verbálním vyjádřením emocí. Tím, že děti ukážou nebo vyberou obrázky, které představují různé emoce, mohou snáze sdělit své pocity.
4. **Vyprávění příběhů a arteterapie.** Povzbudte žadatele, aby se podělili o své příběhy nebo vytvořili umělecká díla, která odrážejí jejich zážitky a emoce. Toto tvůrčí vyjádření pro ně může být účinným způsobem, jak zpracovat složité pocity a zážitky, jako je ztráta, strach a naděje.
5. **Interaktivní deníky.** Poskytněte žadateli interaktivní deník, kde může malovat, psát nebo používat nálepky, čímž vyjádří své myšlenky a pocity. Může se jednat o soukromý prostor pro sebereflexi nebo o společnou činnost s opatrovníkem nebo poradcem.

Začlenění fyzických aktivit a zvládání stresu

Emocionální pohodu dětí může podpořit také začlenění fyzických aktivit a technik zvládání stresu.

1. **Sportovní a hudební aktivity.** Usnadněte zápis do sportovních nebo hudebních kroužků nebo účast na těchto aktivitách jako formu rozptýlení a fyzického uvolnění. Vysvětlete, jak tyto aktivity mohou pomoci zmírnit stres, zlepšit náladu a přinést pocit úspěchu.

2. **Upření vědomé pozornosti a relaxační cvičení.** Vytvořte povědomí o důležitosti a užitečnosti relaxačních technik a významu pěstování upření vědomé pozornosti. Tyto praktiky mohou dětem pomoci zvládat stres a úzkost a poskytnout jim nástroje, které mohou použít v náročných situacích.
3. **Jóga a pohybové hry.** Zaveďte jógu nebo pohybové hry, které kombinují fyzickou aktivitu s relaxací. Tyto aktivity mohou být zábavné i prospěšné, neboť pomáhají uvolnit nahromaděnou energii a zklidnit mysl.

Kulturní a náboženské mechanismy pro zvládání náročných situací

Pomoc dětem při udržování kulturních a náboženských zvyklostí může být důležitým zdrojem útěchy a odolnosti.

1. **Kulturní vyprávění a tradice.** Zapojte děti do vyprávění příběhů nebo kulturních tradic z jejich prostředí. To jim může pomoci cítit spojení se svým dědictvím a poskytnout jim pocit identity a kontinuity.
2. **Podpora náboženských praktik.** Pomáhejte dětem praktikovat jejich náboženské vyznání, ať už prostřednictvím modliteb, účasti na bohoslužbách, nebo jiných rituálů. Pochopení a respektování těchto praktik může poskytnout stabilní základ a pocit sounáležitosti, zejména v novém prostředí.
3. **Vyvažování kultur.** Pomáhejte dětem vyvážit jejich původní kulturní zvyky s kulturou nové společnosti. To může zahrnovat diskusi o tom, jak mohou spojit tradice a zvyky z obou kultur způsobem, který je pro ně příjemný a smysluplný.

Mějte na paměti, že ačkoli jsou všechny výše uvedené činnosti cenné, měly by je provádět pouze osoby s **odpovídající úrovní odborných znalostí**. Aktivita, jako jsou sport, hudební lekce nebo jednoduché kreativní úkoly, mohou vést členové komunity nebo poradci. Specializovanější činnosti, jako jsou arteterapie nebo intervence zaměřené na trauma, však musí provádět **vyškolení odborníci**. Zapojení do činností, které přesahují rámec odborných znalostí, může potenciálně způsobit újmu, zejména pokud dítě prožívá krizi. Pro zajištění bezpečnosti a pohody dětí je nezbytné dodržovat tyto pokyny.

Související publikace agentury EUAA

Podrobnější informace naleznete v dokumentu agentury EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection*, [Part II – for those working in the first line](#) a [Part III – Toolbox to support those working in the first line](#), 2024.

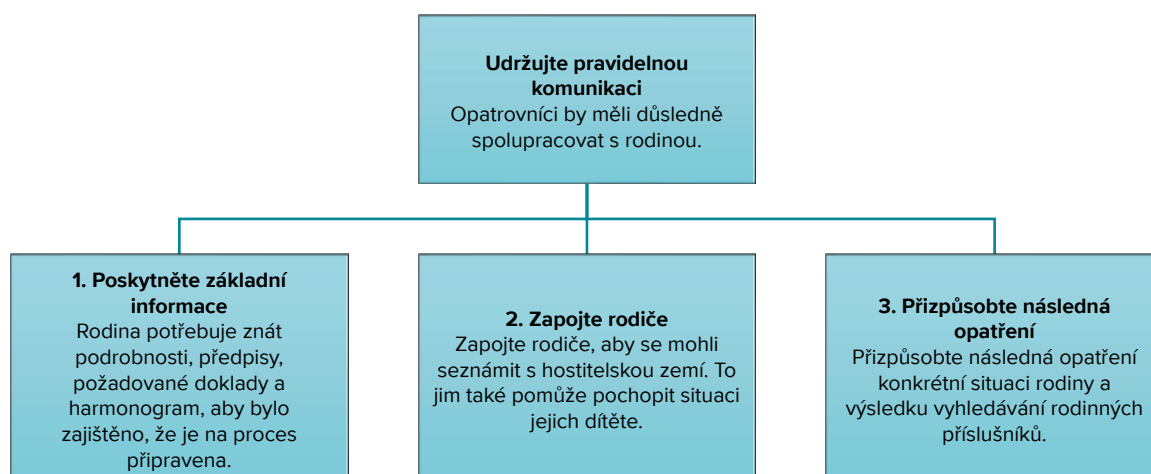
3.4.1. Následná opatření

Pro účinná následná opatření je důležité poskytování trvalé podpory a zajištění jasné komunikace s žadatelem a jeho rodinou ohledně dalších kroků v procesu. Ze zkušeností vyplývá, že pravidelný kontakt mezi opatrovníkem nebo zástupcem a rodinnými příslušníky během vyhledávání rodinných příslušníků nebo slučování rodiny může mít významný pozitivní vliv na výsledek. Zapojení rodiny do těchto postupů může snížit tlak na žadatele a pomoci řešit očekávání rodiny. Pokud byly narušeny obvyklé komunikační prostředky, lze využít celosvětovou síť RFL Červeného kříže a Červeného půlměsíce ⁽¹¹⁹⁾.

Následná opatření musí být každopádně přizpůsobena potřebám konkrétního případu, a to na základě:

- i. situace žadatele;
- ii. rodiny a
- iii. výsledku vyhledávání rodinných příslušníků.

Obrázek 3. Následná opatření – hlavní opatření

Druhy opatření, která lze přijmout za účelem **přizpůsobení** podpory na základě různých situací, jsou podrobně popsány níže.

Je-li rozhodnuto o sloučení rodiny ve třetí zemi

Jasně sdělení dalších kroků. Je vhodné, aby členský stát jasně informoval o postupu a krocích, které budou podniknuty za účelem přemístění a po příjezdu. Poskytování podrobných informací o dalších krocích – a jejich sdělení s danou osobou a její rodinou – může výrazně snížit úzkost a nejistotu. Informace o situaci dané osoby, včetně činností a zásahů, které zažila v místě

⁽¹¹⁹⁾ Adresář národních společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce, navštíveno 7. listopadu 2024, <https://www.ifrc.org/national-societies-directory>. MVČK, „Contact us“ (Kontaktujte nás), internetové stránky MVČK, nedatováno, navštíveno 7. listopadu 2024, <https://familylinks.icrc.org/directory>.

svého současného pobytu, by ji měly doprovázet během přechodu k sloučení s rodinnými příslušníky. To zajišťuje, aby přijímající orgány byly informovány o případných zvláštních potřebách, které daná osoba může mít, a byla tak poskytnuta vhodná péče a podpora.

Informování dítěte o procesu přemístění. Pokud má zástupce informace o tom, co se stane, jakmile dítě / rodinný příslušník přijede do třetí země, měl by je žadateli a jeho rodině sdělit. Budou-li vědět, co mohou očekávat, pomůže jim to cítit se jistěji a být lépe připraveni na změnu.

Příprava žadatele na změnu. Připravte žadatele na nové prostředí. To znamená praktickou i emocionální připravenost. Zástupce může žadateli pomoci pochopit kulturní rozdíly, případné jazykové bariéry a to, co může očekávat v novém domově. Tato příprava může zahrnovat modelové situace, seznámení se se zvyky a postupy nové země a řešení případných obav nebo starostí.

Integrace a sociální podpora. Uspadnění integrace žadatele do nového rodinného prostředí má zásadní význam pro jeho dlouhodobé blaho. Zástupce může spolupracovat s místními organizacemi na zajištění společenských aktivit, vzdělávací podpory a skupin vrstevníků, které mohou dítěti pomoci vybudovat si pocit sounáležitosti a komunitu v novém prostředí.

Monitorování a hodnocení. Zásadní význam má pravidelné monitorování a podávání zpráv o pokroku a blahu dítěte. Tím se zajistí, že jakékoli problémy budou okamžitě řešeny a že žadatel bude i nadále dostávat potřebnou podporu. Zástupce by měl být v kontaktu s příslušnými orgány a organizacemi zapojenými do péče o dítě.

Je-li rozhodnuto o sloučení rodiny v hostitelské zemi dítěte

Jasně sdělení dalších kroků. Je důležité, aby opatrovník nebo zástupce informoval o postupu a opatřeních, která budou přijata po příjezdu rodiny. Poskytování podrobných informací o tom, co je zapotřebí a co bude dále, může výrazně snížit úzkost a nejistotu dítěte. Je například nutné informovat rodinu o veškerých předpisech, požadovaných dokladech, nákladech

a očekávané době trvání řízení. Díky vedení a podpoře rodinných příslušníků se navíc dítě cítí méně zatížené tím, že vše musí zvládnout samo, což zmírňuje jakýkoli potenciální pocit odpovědnosti, který by mohlo pociťovat s ohledem na případné obtíže, s nimiž se rodina může setkat.

Příprava žadatele / rodinného příslušníka na změnu. Připravte žadatele na změny, k nimž v jeho životě dojde po příjezdu jeho rodinného příslušníka. Opatrovník nebo zástupce může dítěti pomoci pochopit, že jeho vlastní míra integrace v dané zemi se může zcela lišit od míry integrace jeho rodiny po příchodu do nové společnosti. Rodina se bude muset seznámit se zcela novou kulturou a společností, zatímco dítě například již může hovořit místním jazykem, znát pravidla a mít nové přátele. To bude mít dopad na dynamiku v rámci rodiny. Tato příprava může zahrnovat modelové situace a řešení jakýchkoli obav nebo starostí, které by dítě mohlo mít. Aby se co nejvíce zmenšila „propast v integraci“ mezi dítětem a jeho rodinnými příslušníky po sloučení v hostitelské zemi, může být rovněž užitečné zapojit rodiče do rozvoje jejich

dítěte, je-li to v nejlepším zájmu dítěte. Toto zapojení pomáhá rodině i žadateli seznámit se s tradicemi a hodnotami hostitelské země, včetně procesu integrace.

Pokračující emocionální podpora. Emocionální podpora by neměla být ukončena po příjezdu rodinného příslušníka (rodinných příslušníků) do hostitelské země. Podpora opatrovníka nebo zástupce během určitého přechodného období (např. několika týdnů/měsíců) může být užitečná pro náležité vypořádání se s novou rodinnou dynamikou. Toho lze dosáhnout organizováním počátečních videohovorů nebo krátkých návštěv v prvních několika měsících.

Monitorování a hodnocení. Zásadní význam má pravidelné monitorování a podávání zpráv o pokroku a blahu. Tím se zajistí, že jakékoli problémy budou okamžitě řešeny a že žadatel bude i nadále dostávat potřebnou podporu. Opatrovník nebo zástupce by měl být v kontaktu s příslušnými orgány a zúčastněnými organizacemi.

Je-li rozhodnuto o obnovení kontaktu s rodinou bez sloučení

Usnadnění komunikace. Je nezbytné usnadnit pravidelnou komunikaci mezi žadatelem a jeho rodinou. To lze provést prostřednictvím telefonních hovorů, videochatů a dopisů. Zástupce by měl pomoci vytvořit a udržovat tyto komunikační kanály.

Emocionální podpora a poradenství. Žadatel může potřebovat trvalou emocionální podporu, aby se vypořádal se složitostí udržování kontaktu se svou rodinou, zatímco je od ní fyzicky odloučen. Je důležité poskytnout pokyny, jak udržovat smysluplné vztahy navzdory vzdálenosti, a pomoci dítěti zpracovat jakékoli smíšené pocity, které může mít.

Prozkoumání budoucích možností. Zástupce může rovněž pomoci při zkoumání případných budoucích možností sloučení rodiny nebo návštěv, čímž dítěti dodá naději a dlouhodobou perspektivu. To může zahrnovat informování o jakýchkoli změnách v situaci rodiny nebo jejím právním postavení, které by mohly umožnit budoucí sloučení.

Není-li možné sloučení rodiny ani obnovení kontaktu

Vytvoření podpůrné sítě. Je velmi důležité zaměřit se na vytvoření silné podpůrné sítě pro dítě v místě, kde se právě nachází. To zahrnuje navázání kontaktů s místními sociálními službami, vzdělávacími institucemi a komunitními skupinami, které mohou poskytnout podporu a stabilitu.

Vytvoření pocitu sounáležitosti. Orgány by měly usilovat o to, aby žadateli pomohly rozvíjet pocit sounáležitosti a identity v jeho novém prostředí. To může zahrnovat účast na kulturních a rekreačních aktivitách, navazování přátelství a spolupráci s místními komunitami.

Plánování dlouhodobé péče. Zásadní význam má zajištění jasného plánu dlouhodobé péče. To zahrnuje spolupráci s příslušnými orgány za účelem zajištění právního postavení žadatele, opatření v oblasti péče včetně ubytování, vzdělávacích příležitostí a přístupu ke zdravotní péči a dalším nezbytným službám.

Psychologická a emocionální podpora. Je nanejvýš důležité poskytovat neustálou psychologickou a emocionální podporu. Žadatel může potřebovat poradenství nebo terapii, aby mohl zpracovat své zážitky a vyrovnat se s nedostatečným kontaktem se svou rodinou. Důležité je usnadnit přístup k těmto službám a poskytovat neustálou emocionální podporu.

Zaměření na vyhledávání rodinných příslušníků: zjistí-li se, že rodinný příslušník zemřel

Jestliže se zjistí, že hledaný rodinný příslušník zemřel, je důležité zacházet s touto situací s empatií, důstojností a v souladu s mezinárodně uznávanými standardy. Tento oddíl obsahuje pokyny ohledně nezbytných kroků, které je třeba v takových případech učinit, a zajistit při tom, aby se rodinám dostalo potřebné podpory a aby identifikace zesnulého proběhla profesionálně a eticky.

1. Citlivá komunikace s rodinami

Rodiny musí být v případě zjištění totožnosti zesnulého rodinného příslušníka neprodleně a ohleduplně informovány. Komunikace by měla být vedena odborníky, měla by být jasná, soucitná a citlivá z hlediska ochrany a měla by zajistit, aby rodiny pochopily další kroky. To zahrnuje poskytnutí podrobných informací o možnosti repatriace ostatků a respektování přání rodiny v tomto těžkém období.

2. Uznání práv a potřeb rodin

Rodiny zesnulých by měly být podpořeny a okamžitě předány specializovaným pracovníkům. Je třeba upřednostnit jejich emocionální a právní potřeby a zavést postupy pro poskytování specializované podpory. To může zahrnovat usnadnění přístupu k vízům, aby rodinní příslušníci mohli přijet na návštěvu, vzdát zesulé osobě úctu a zúčastnit se klíčových procesů, přičemž je vždy třeba zajistit, aby byla plně a neustále dodržována jejich práva.

3. Administrativní podpora a právní uznání

Aby se snížila administrativní zátěž rodin, měly by vnitrostátní orgány vydávat potvrzení o nepřítomnosti, zmizení či předpokládaném úmrtí, která jsou uznávána na přeshraničním základě. To může rodinám pomoci zorientovat se ve složitých právních postupech a pokročit bez zbytečných prodlev a překážek, zejména v případech, kdy je právní uzavření případu zásadní pro jejich psychologické zotavení.

4. Nadnárodní spolupráce v oblasti ochrany rodiny

Pro podporu rodin zesnulých osob má zásadní význam mezinárodní spolupráce. Tato nadnárodní spolupráce musí upřednostňovat humanitární potřeby a chránit osobní údaje a důstojnost zesnulých a jejich rodin.

Řízení rizik při vyhledávání rodinných příslušníků

Během vyhledávání rodinných příslušníků se mohou objevit různá rizika pro dítě, které čeká na výsledek. Pro ochranu blaha dítěte během tohoto období jsou nezbytné účinné strategie řízení rizik. V následující tabulce jsou shrnuty hlavní rizikové faktory a příslušná opatření k jejich zmírnění. S ohledem na jedinečnost každého případu by mělo být před vyhledáváním provedeno řádné posouzení rizik, které lze upravit, pokud se objeví nová rizika.

Tabulka 1. Řízení rizik při vyhledávání rodinných příslušníků

Rizikový faktor	Popis	Řízení
Psychický stres	Nejistota a úzkost ohledně výsledku vyhledávání rodinných příslušníků mohou u dítěte vést ke značnému psychickému stresu.	Důležité je zajistit, aby měl žadatel k dispozici důvěryhodnou osobu, jako je opatrovník, která mu může poskytovat neustálou podporu a emocionální jistotu. Zajistěte rovněž přístup k činnostem, které podporují duševní zdraví a pohodu a posilují emocionální jistotu. Poskytujte pravidelnou psychosociální podporu a případně poradenství. Vytvořte stabilní a uklidňující prostředí.
Neúmyslně nesprávné informace	Žadatel může obdržet nepřesné nebo zavádějící informace o postupu vyhledávání rodinných příslušníků, což vede k falešné naději (nebo naopak – neochotě účastnit se postupu vyhledávání) či k úzkosti.	Udržujte transparentní a upřímnou komunikaci. Zajistěte, aby veškeré poskytnuté informace byly správné a ověřené, a připravte žadatele na všechny možné výsledky. Je nezbytné důkladně ověřit všechny informace a transparentně komunikovat se všemi zúčastněnými stranami. Je rovněž důležité, aby pracovníci přiznali, že určité informace nemají k dispozici. V takových případech by to měli jednoznačně uvést a zároveň se zavázat, že přijmou opatření a poskytnou nezbytné informace, jakmile budou k dispozici. Dodržování těchto závazků je zásadní, neboť posiluje důvěru v průběhu celého procesu.
Nedostatečná důvěrnost	Během vyhledávání mohou být odhaleny citlivé informace žadatele, což vede k narušení soukromí a možné újmě.	Informujte žadatele o zásadě zachování důvěrnosti. Zaveďte důsledná opatření na ochranu údajů s cílem zabezpečit veškeré osobní údaje. Pravidelně kontrolujte a aktualizujte bezpečnostní postupy s cílem zabránit neoprávněnému přístupu.

Rizikový faktor	Popis	Řízení
Diskriminace a stigmatizace	Žadatel může ve svém současném prostředí čelit diskriminaci nebo stigmatizaci, zejména pokud se zjistí jeho původ nebo situace.	Podporujte inkluzivní a podpůrné prostředí. Poučte všechny zúčastněné strany, včetně vrstevníků, o důležitosti vzájemného respektu, empatie a důstojnosti. Prostřednictvím pravidelných setkání s dětmi vytvářejte povědomí o negativním dopadu stigmatizace.
Emoční izolace	Žadatel se může během čekání cítit izolovaný a osamělý, zejména je-li v novém a neznámém prostředí.	Podporujte sociální interakci a vytváření podpůrných vztahů mezi vrstevníky. Poskytujte příležitosti k zapojení do komunitních činností a budujte kontakty.
Fyzická bezpečnost – obchodování s lidmi a vykořisťování	Děti a závislé dospělé osoby mohou být zranitelné s ohledem na obchodování s lidmi a vykořisťování, zejména pokud nemají během čekání na výsledky vyhledávání rodinných příslušníků odpovídající dohled. Jejich vystavení fyzickému nebezpečí se navíc zvyšuje, pokud osoby se zlými úmysly, jako jsou obchodníci s lidmi nebo pronásledovatelé, zjistí jejich místo pobytu nebo totožnost.	Až do přijetí rozhodnutí o sloučení rodiny zachovávejte důvěrnost informací o místě pobytu a totožnosti žadatele. Jsou-li zjištěna rizika, jako je útěk, obchodování s lidmi nebo vykořisťování, spolupracujte se zařízeními představujícími bezpečné útočiště, kde lze počkat na sloučení rodiny. Zajistěte trvalý dohled a monitorování a zároveň spolupracujte s organizacemi zabývající se bojem proti obchodování s lidmi s cílem poskytnout další ochranu, včetně informačních schůzek týkajících se rizik, jako je obchodování s lidmi a vykořisťování.
Narušení vzdělávání	Nejistota ohledně budoucnosti může narušit proces vzdělávání a učení dítěte.	Udržujte vzdělávací rutinu dítěte a v případě potřeby mu poskytněte další podporu v rámci vzdělávání, zejména pokud se integruje do nového jazykového prostředí. Zajistěte, aby byly vzdělávací potřeby dítěte uspokojeny bez ohledu na probíhající postup vyhledávání rodinných příslušníků. Promluvte si s jeho učiteli a informujte je o stresujícím období, kterému dítě v současné době čelí.

Rizikový faktor	Popis	Řízení
Zdravotní problémy	Stres a nejistota mohou mít negativní dopad na fyzické zdraví, což vede k problémům, jako je špatná výživa, poruchy spánku nebo psychosomatické příznaky.	Nezbytné jsou pravidelné zdravotní prohlídky a přístup k lékařské péči. Podporujte zdravý životní styl s vyváženou stravou, fyzickou aktivitou a přiměřeným odpočinkem.

4. Osvědčené postupy a metody v rámci vyhledávání rodinných příslušníků

4.1. Osvědčené postupy v rámci vyhledávání rodinných příslušníků

Účinné vyhledávání rodinných příslušníků a úsilí o sloučení rodiny v praxi vyžaduje uplatňování osvědčených postupů, které zajistí důkladnou a koordinovanou reakci se zapojením řady zúčastněných stran. Pracovníci azylového orgánu často spoléhají na zásadní podporu nevládních organizací. Tato partnerství umožňují sdružování zdrojů, poznatků a odborných znalostí, čímž se zvyšuje celková účinnost úsilí o vyhledání rodinných příslušníků. Díky vzájemné spolupráci mohou tyto organizace nabídnout lépe koordinovanou a komplexní reakci, která nakonec povede k úspěšnějším výsledkům, pokud jde o sloučení rodin a obnovení stability v životě vysídlených osob.

Služby sítě RFL ⁽¹²⁰⁾ poukazují na význam ochrany humanitárního mandátu mise sítě RFL. To zachovává důvěrnost v případě rodin, které využívají služby sítě RFL. Při vyhledávání rodinných příslušníků a sloučení rodiny je třeba klást důraz na zapojení rodinných příslušníků a respektovat jejich vůli. Síť RFL rovněž podporuje pravidelnou komunikaci mezi dítětem a jeho rodinou v souladu s dostupnými prostředky a zájmy/potřebami stran, a to v rámci přípravy na sloučení rodiny.

Velmi důležitým osvědčeným postupem je také **poskytování přizpůsobené právní a logistické podpory**. Osvědčeným postupem je informování žadatele o službách UNHCR v oblasti sloučení rodiny ⁽¹²¹⁾, které poskytují nezbytnou **právní pomoc** a provázejí jej často složitým procesem slučování rodiny a zároveň úzce spolupracují s vnitrostátními vládami s cílem tyto případy urychlit. Dalším osvědčeným postupem je využívání specializovaných přeshraničních odborných znalostí, jak dokládá příklad organizace International Social Service (ISS) ⁽¹²²⁾, která poskytuje **holistické služby**, včetně právního poradenství, sociální práce a zastupování, zejména pro rodiny rozdělené státními hranicemi.

Důležité je začlenění **logistické a praktické podpory**, jak to dělá Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) ⁽¹²³⁾. Mezi osvědčené postupy IOM patří nabízení služeb vyhledávání rodinných příslušníků, koordinace cestovních záležitostí a poskytování nezbytné právní a logistické pomoci s cílem účinně sloučit rodiny.

⁽¹²⁰⁾ Více informací je k dispozici na internetových stránkách Mezinárodního výboru Červeného kříže, navštíveno 8. listopadu 2024, <https://familylinks.icrc.org/>.

⁽¹²¹⁾ Více informací je k dispozici na internetových stránkách UNHCR, nedatováno, navštíveno 8. listopadu 2024, <https://help.unhcr.org/faq/how-can-we-help-you/family-reunification/>.

⁽¹²²⁾ Více informací je k dispozici na internetových stránkách ISS, nedatováno, navštíveno 8. listopadu 2024, <https://iss-ssi.org/>.

⁽¹²³⁾ Více informací je k dispozici na internetových stránkách IOM, nedatováno, navštíveno 8. listopadu 2024, <https://www.iom.int/movement-assistance>.

4.2. Technické nástroje pro vyhledávání rodinných příslušníků

Pokud se zaměříme konkrétně na nástroje a platformy určené žadatelům, cílem je řešit specifické výzvy, kterým čelí, jako je odloučení od rodiny během migrace, ztráta kontaktu v důsledku vysídlení a složitost právních postupů pro sloučení rodiny. V souvislosti s mezinárodní migrací se informace nacházejí v různých zemích, což ztěžuje úsilí o vyhledání pohřešovaných osob. Platformy pro shromažďování údajů čelí problémům, jako jsou dospělí, kteří nezveřejňují své místo pobytu, nebo děti bez doprovodu, které zmizí z azylových zařízení. Mezinárodní organizace, jako je Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a Červený kříž, jsou obezřetné, pokud jde o sdílení citlivých informací, které by mohly ohrozit bezpečnost. Chybějící právní rámec pro sdílení údajů mezi státními a nestátními subjekty navíc brání identifikování pohřešovaných osob, zejména v případech týkajících se neidentifikovaných těl, kdy forenzní experti potřebují ke sdílení informací soudní povolení.

Síť RFL, koordinovaná Ústřední agenturou pro pátrání MVČK, nabízí bezplatné a důvěrné služby osobám, které hledají pohřešované příbuzné nebo chtějí informovat své rodiny o místě svého pobytu. Síť využívá ke správě případů a vyhledávání pohřešovaných osob digitální nástroje a platformy.

V roce 2021 spustil Interpol databázi I-Familia ⁽¹²⁴⁾, která rodinám umožňuje poskytovat vzorky DNA, a to za přísných záruk.

Níže jsou uvedeny hlavní nástroje a platformy, které jsou pro žadatele obzvláště důležité.

⁽¹²⁴⁾ Interpol, „I-Familia“, internetové stránky Interpolu, nedatováno, navštíveno 7. listopadu 2024, <https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/I-Familia>.

Organizace	Platforma	Popis	Hlavní funkce
Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce (síť RFL)	Restoring Family Links (Síť pro obnovení rodinných vazeb), https://familylinks.icrc.org/	MVČK a národní společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce provozují tuto platformu s cílem pomoci žadatelům o azyl a uprchlíkům znovu navázat kontakt s rodinnými příslušníky odloučenými v důsledku konfliktu, migrace nebo katastrof. Platforma jim umožňuje najít nejbližší kancelář MVČK pro přístup k síti RFL a/nebo přístup k on-line službám, jsou-li k dispozici. Síť RFL v mnoha situacích nabízí službu zasílání důležitých dokumentů z jedné země do druhé, což může být velmi důležité v rámci přípravy na sloučení rodiny. Tato platforma rovněž zahrnuje službu „Trace the Face“, která je určena pro migranty a žadatele o azyl.	Globální dosah: působí v řadě zemí, díky čemuž je přístupná žadatelům o azyl po celém světě. Personalizovaná podpora: místní společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce nabízejí přímou pomoc při vyhledávání rodinných příslušníků a slučování rodin. Soukromí a bezpečnost: upřednostňuje bezpečnost a důvěrnost žadatelů o azyl, což má zásadní význam ve zranitelných situacích.
	Služba „Trace the Face“ (Vyhledej obličej), https://tracetheface.familylinks.icrc.org/?lang=en	Osoby, které hledají své blízké, mohou na internetových stránkách zveřejnit svou fotografii, aby je jejich rodinní příslušníci poznali a navázali kontakt prostřednictvím kanceláře MVČK.	

Organizace	Platforma	Popis	Hlavní funkce
Refugees United	REFUNITE, https://refunite.org/	REFUNITE je mobilní on-line platforma, která je speciálně navržena tak, aby pomohla uprchlíkům a žadatelům o azyl najít pohřešované rodinné příslušníky. Uživatelé mohou vytvořit anonymní profil a vyhledávat rodinné příslušníky pomocí dostupných informací, jako jsou jména, místa pobytu a další identifikační údaje.	Dostupnost: optimalizovaná pro mobilní zařízení a oblasti s nízkou šířkou pásma, díky čemuž je dostupná pro žadatele o azyl, kteří mohou mít omezený přístup k internetu. Anonymita: chrání totožnost uživatelů a umožňuje žadatelům o azyl vyhledávat rodinné příslušníky, aniž by byla ohrožena jejich bezpečnost. Služby založené na SMS poskytují možnost vyhledávání na základě SMS, což je obzvláště užitečné v regionech s omezeným připojením k internetu.

Organizace	Platforma	Popis	Hlavní funkce
Interpol	I-Familia, https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/I-Familia	I-Familia je inovativní databáze DNA, kterou v roce 2021 spustil Interpol s cílem pomoci identifikovat pohřešované osoby pomocí porovnání DNA rodinných příslušníků.	Porovnání DNA rodinných příslušníků: umožňuje příbuzným pohřešovaných osob poskytnout vzorky DNA pro srovnání s neidentifikovanými lidskými ostatky. Globální dosah: k dispozici donucovacím orgánům po celém světě pro účely identifikace pohřešovaných osob a obětí katastrof. Soukromí a bezpečnost: funguje s přísnými zárukami na ochranu citlivých genetických údajů. Doplňkovost se stávajícími systémy: databáze je založena na spolupráci s dalšími platformami a používá se k řešení případů, kdy nejsou k dispozici přímé profily DNA pohřešovaných osob, lze však identifikovat rodinné příslušníky.

4.3. Přehled použitých metod

Tato tabulka poskytuje neúplný přehled metod používaných při vyhledávání rodinných příslušníků a uvádí hlavní zúčastněné strany a výhody a problémy spojené s jednotlivými přístupy.

Metody	Zúčastněné strany (včetně nestátních subjektů)	Výhody	Nevýhody
Pohovor s dítětem	Sociální pracovníci, pracovníci zabývající se ochranou dětí, opatrovník/zástupce, psychologové, nevládní organizace, mezivládní organizace a mezinárodní vládní organizace.	Přímý přehled o zkušenostech dítěte; buduje důvěru.	Dítě může být emocionálně negativně ovlivněno nebo může mít potíže s vybavováním si nebo poskytováním podrobných informací. Proto je třeba usilovat o omezení počtu pohovorů, které by mohly být pro dítě případně traumatické.
Pohovor s rodinnými příslušníky	Sociální pracovníci, pracovníci zabývající se ochranou dětí, opatrovník/zástupce, psychologové, nevládní organizace, mezivládní organizace.	Poskytuje podrobnou rodinnou historii a kontext. Zavádí přímou komunikaci. Umožňuje okamžité ověření informací.	Nalezení rodinných příslušníků může být obtížné. Existuje riziko, že budou poskytnuty neúplné nebo neobjektivní informace. Musí být pečlivě posouzena potenciální rizika související s ochranou dítěte, aby byla zajištěna bezpečnost a blaho dítěte. Je třeba pečlivě zvážit.
Používání vnitrostátních databází / záznamů v hostitelské zemi	Vládní agentury, imigrační orgány, donucovací orgány, nevládní organizace.	Dostupné a často komplexní; užitečné pro potvrzení právního postavení a historie.	Mohou se na něj vztahovat omezení týkající se ochrany osobních údajů. Nemusí zahrnovat všechny relevantní informace. Postupy pro získání přístupu k databázím/ záznamům mohou být zdlouhavé.
Používání databází/ záznamů v jiných zemích EU+	Vládní agentury, donucovací orgány, orgány EU, nevládní organizace.	Křížové odkazy zvyšují šance na úspěch; je možné sledovat pohyb přes hranice.	Omezení týkající se sdílení údajů mezi státy; možné jazykové bariéry; nemusí zahrnovat všechny relevantní informace.

Metody	Zúčastněné strany (včetně nestátních subjektů)	Výhody	Nevýhody
Používání databází/ záznamů v zemi původu / záznamů v jiných zemích	Vládní agentury, mezinárodní organizace, velvyslanectví, konzuláty, nevládní organizace.	Rozšiřuje vyhledávání v celosvětovém měřítku. Je užitečné v případech diaspory.	Třebaže je cenné, mohou nastat byrokratické prodlevy a může se stát, že země původu nebude spolupracovat. V případech týkajících se žádostí o azyl je nezbytné postupovat obezřetně, aby se zajistilo, že s citlivými informacemi bude zacházeno co nejopatrněji, a aby se zabránilo jakýmkoli činnostem, které by mohly ohrozit bezpečnost nebo ochranu žadatele o azyl. Je třeba pečlivě zvážit.
Zapojení sociálních služeb v zemi původu	Sociální služby poskytované vládou, nevládní organizace, mezivládní organizace, komunitní organizace.	Může poskytnout kulturní kontext. Podporuje dlouhodobé sloučení.	Problémy s koordinací a různá kvalita služeb v závislosti na místních zdrojích; potenciální rizika pro dítě nebo rodinu. Je třeba pečlivě zvážit, zda zapojení těchto služeb neúmyslně nevystaví dítě nebo rodinu další újmě, zejména v případech týkajících se azylu nebo ochrany. Je třeba pečlivě zvážit.

Metody	Zúčastněné strany (včetně nestátních subjektů)	Výhody	Nevýhody
Zapojení sítě International Social Service / mezivládních organizací / nevládních organizací	UNHCR, IOM, Červený kříž, Save the Children, další humanitární organizace.	Přístup ke specializovaným odborným znalostem a celosvětovým sítím; holistický přístup ke slučování rodin. Koordinace mezi více organizacemi může podpořit inovativní řešení.	Kvůli zapojení více organizací může být dlouhá doba reakce, což může zpozdit sloučení rodiny. Mimoto existuje riziko reviktimizace, neboť tyto organizace se mohou spoléhat na informace získané přímo od dítěte a/ nebo rodinných příslušníků. Kromě toho může důsledné dodržování humanitárních mandátů ze strany těchto organizací omezit množství informací, které jsou ochotny sdílet s orgány, neboť jejich hlavní úlohou je jednat jménem rodiny v rámci postupu vyhledávání rodinných příslušníků.
Zapojení náboženských organizací	Církev, mešity, chrámy, náboženské nevládní organizace.	Důvěryhodnost v komunitách; lze rychle zmobilizovat místní podporu; mohou mít přístup k místním záznamům a sítím.	Omezené zdroje a odborné znalosti pro řešení složitých nebo citlivých případů, zejména těch, které se týkají ochrany dětí nebo traumatu. Potenciální rizika, pokud předpojatost založená na náboženské příslušnosti ovlivní nestrannost nebo inkluzivnost podpory, což by mohlo ovlivnit bezpečnost a blaho zranitelných osob. Je třeba pečlivě zvážit.

Metody	Zúčastněné strany (včetně nestátních subjektů)	Výhody	Nevýhody
On-line platformy	Platformy sociálních médií, specializované internetové stránky pro vyhledávání rodinných příslušníků.	Široký dosah, který umožňuje rychlé šíření informací a přeshraniční propojení; dostupnost po celém světě a širší možnosti vyhledávání.	Zásadní význam mají otázky soukromí a bezpečnosti, zejména při nakládání s citlivými údaji, které by mohly ohrozit bezpečnost osob, pokud by nebyly řádně chráněny. Rozdíly v přístupu k technologiím nebo internetu mohou vyloučit některé zranitelné osoby, omezit jejich schopnost účastnit se postupu vyhledávání a případně je ponechat bez potřebné ochrany. Je třeba pečlivě zvážit.
Poskytovatelé technologií	Společnosti nabízející technologická řešení, jako jsou databáze, rozpoznávání obličeje a komunikační nástroje.	Nabízejí inovativní nástroje, které zvyšují účinnost vyhledávání, jako jsou databáze a rozpoznávání obličeje; mohou poskytovat bezpečná a škálovatelná řešení.	Vysoké náklady a nároky na zdroje mohou omezit přístup k důležitým technologiím, zejména v prostředí s nízkými zdroji, kde mohou být zranitelné osoby ponechány bez potřebné podpory. Technologie také nemusí plně řešit celkovou bezpečnost a blaho dotčené osoby. Je třeba pečlivě zvážit.
Vedoucí představitelé komunit	Místní stařešinové, náčelníci kmenů, starostové vesnic, respektované osobnosti komunity.	Hluboká znalost místní situace a kulturní dynamiky; respektované osobnosti mohou usnadnit důvěru a spolupráci.	Existuje riziko zaujatosti nebo předpojatosti, zejména v oblastech zasažených konfliktem, což by mohlo ohrozit spravedlnost a bezpečnost poskytované podpory. Jejich zapojení může být omezeno na konkrétní regiony nebo skupiny. Je třeba pečlivě zvážit.

Příloha I. Právní rámec – zaměřeno na práva dětí

Některé děti se pohybují přes hranice, aniž by se o ně starala odpovědná dospělá osoba, nebo mohou být po vstupu na evropské území či před ním ponechány bez doprovodu. Riziko ztráty rodiny je vysoké. K odloučení od rodiny může dojít náhodně, například v důsledku krizových situací nebo omezení svobody pohybu. Nechat děti samotné může být také ochranným opatřením ze strany rodičů a/nebo dětí ke zvládnutí situace, pokud dojde k ohrožení života a zdroje jsou vyčerpány.

Vzhledem ke své přirozené zranitelnosti jsou děti, které cestují samy přes neznámé země, vystaveny vyššímu riziku násilí a zneužívání. V některých případech by jejich zranitelnost mohly dále zvýšit jiné faktory, jelikož dítě může být bez dokladů, bez státní příslušnosti nebo může potřebovat mezinárodní ochranu.

Strategie EU pro práva dítěte ⁽¹²⁵⁾ má za cíl posílit závazek EU (jak je zakotveno v Lisabonské smlouvě ⁽¹²⁶⁾ a v Listině) podporovat, chránit a naplňovat práva dítěte ve všech příslušných politikách a opatřeních EU.

Tento závazek je posílen různými nástroji, včetně těch, které jsou podrobně popsány níže.

Evropská záruka pro děti ⁽¹²⁷⁾. Tato iniciativa zajišťuje, aby děti, které potřebují pomoc, měly přístup k základním službám, jako je zdravotní péče, vzdělávání, péče o děti a ubytování.

Sdělení Komise o ochraně migrujících dětí (COM/2017/211) ⁽¹²⁸⁾. Toto sdělení se zabývá zvláštními potřebami migrujících dětí a zdůrazňuje jejich potřeby v oblasti ochrany a integrace.

Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027 (COM/2020/758) ⁽¹²⁹⁾. Tento plán popisuje opatření na podporu integrace a začlenění migrantů a osob, které potřebují mezinárodní ochranu, včetně dětí, do společností v EU.

Tyto rámce společně usilují o ochranu práv a blaha dětí a zajišťují, aby byly uspokojeny jejich zvláštní potřeby a aby byly chráněny po celou dobu jejich cesty i po příjezdu do EU.

Listina zaručuje, že děti mají nárok na ochranu a péči nezbytnou pro jejich blaho. Zajišťuje také, aby měly děti právo svobodně vyjadřovat své názory na záležitosti, které se jich týkají, přičemž jejich názory se náležitě zohledňují s přihlédnutím k jejich věku a vyspělosti. Článek 7 Listiny navíc zdůrazňuje význam respektování rodinného života, což je základní zásada, kterou se řídí úsilí o sloučení rodiny. Tento závazek chránit celistvost rodiny a práva dítěte je

⁽¹²⁵⁾ Evropská komise, *Strategie EU pro práva dítěte*, 24. března 2021, navštíveno 22. ledna 2024, https://commission.europa.eu/document/86b296ab-95ee-4139-aad3-d7016e096195_en.

⁽¹²⁶⁾ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007, <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/lis/sign>.

⁽¹²⁷⁾ Evropská komise, *Evropská záruka pro děti*, 24. března 2021, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=en>.

⁽¹²⁸⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Ochrana migrujících dětí, COM(2017) 211 final ze dne 12. dubna 2017, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52017DC0211>.

⁽¹²⁹⁾ European Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027, COM(2020) 758 final ze dne 24. listopadu 2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0758>.

ústředním bodem politik EU a zajišťuje, aby všechna opatření upřednostňovala nejlepší zájem dítěte a zachovávala integritu rodinného života.

Zásada nejlepšího zájmu dítěte zakotvená v Úmluvě o právech dítěte ⁽¹³⁰⁾ je znovu potvrzena v Listině, v níž se uvádí, že při všech činnostech týkajících se dětí, ať už uskutečňovaných veřejnými orgány, nebo soukromými institucemi, musí být prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte.

Jak uznává preambule Úmluvy o právech dítěte, rodina je „základní jednotka společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech jejích členů, a zejména dětí“ ⁽¹³¹⁾ a musí být chráněna a podporována. Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte by měla být zohledněna zásada celistvosti rodiny, která je dále uznána v Evropské úmluvě o lidských právech (článek 8). V souladu s čl. 24 odst. 3 Listiny je součástí tohoto posouzení celistvost rodiny, jakož i blaho a rozvoj nezletilé osoby, její bezpečnost a ochrana a názory nezletilé osoby s přihlédnutím k jejímu věku a vyspělosti.

Kromě nejlepšího zájmu dítěte přichází v konkrétním kontextu vyhledávání rodinných příslušníků při posuzování tohoto vyhledávání v úvahu řada dalších práv zakotvených v Úmluvě o právech dítěte.

- Právo na **jméno, státní příslušnost a rodičovskou péči** ⁽¹³²⁾.

*1. Každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud to je možné, **právo znát** své rodiče a **právo na jejich péči**.*

- Právo na **zachování totožnosti, včetně státní příslušnosti, jména a rodinných svazků** ⁽¹³³⁾. Totožnost dítěte zahrnuje genderovou identitu, sexuální orientaci, náboženské vyznání, přesvědčení, kulturní identitu, osobnost a právo na přístup k informacím o jeho biologické rodině v souladu s právními předpisy dané země.
- Právo na **zachování rodinného prostředí a udržování osobních vztahů** a přímý kontakt s rodiči dítěte ⁽¹³⁴⁾. Článek 9 Úmluvy o právech dítěte stanovuje, že:

1. [...] zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. [...]

3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte.

⁽¹³⁰⁾ hUNValné shromáždění, Úmluva o právech dítěte, 20. listopadu 1989, usnesení Valného shromáždění č. 44/25, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>.

⁽¹³¹⁾ Valné shromáždění OSN, Úmluva o právech dítěte, 20. listopadu 1989, OSN, série smluv, sv. 1577, preambule, s. 1.

⁽¹³²⁾ Článek 7 Úmluvy o právech dítěte.

⁽¹³³⁾ Článek 8 Úmluvy o právech dítěte.

⁽¹³⁴⁾ Podobný obsah lze nalézt v čl. 24 odst. 3 Listiny.

- Právo na **sloučení rodiny** je stanoveno v článku 10 Úmluvy o právech dítěte:
 1. [...] státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, posuzují žádosti dítěte nebo jeho rodičů o vstup na území státu, který je smluvní stranou úmluvy, nebo o jeho opuštění pozitivním, humánním a urychleným způsobem. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, dále zabezpečí, aby podání takové žádosti nemělo žádné nepříznivé důsledky pro žadatele nebo členy jeho rodiny.
 2. Dítě, jehož rodiče pobývají v různých státech, má až na výjimečné okolnosti právo udržovat pravidelné osobní kontakty a přímé styky s oběma rodiči. [...]

Článek 22 Úmluvy o právech dítěte dále stanoví, že:

2. [...] státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, podporují, [...], součinnost v úsilí [...] k ochraně a pomoci takovému dítěti a k vyhledávání rodičů nebo jiných členů rodiny dítěte-uprchlíka s cílem získat informace potřebné k jeho opětovnému spojení s rodinou.

Pokud jde o děti-uprchlíky, čl. 10 odst. 3 směrnice Rady 2003/86/ES (směrnice o sloučení rodiny) ⁽¹³⁵⁾ stanoví, že členské státy:

- (a) povolí vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny jeho nejbližším příbuzným v přímé vzestupné linii, aniž se použijí podmínky stanovené v čl. 4 odst. 2 písm. a);
- (b) mohou povolit vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny jeho [opatrovníkovi] nebo každému jinému rodinnému příslušníkovi, pokud uprchlík nemá příbuzné v přímé vzestupné linii nebo pokud tyto příbuzné není možno zjistit.

- Respektování **názorů dítěte** ⁽¹³⁶⁾. Všechny děti mají právo svobodně vyjadřovat své názory. Názorům dítěte se musí věnovat patřičná pozornost ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, odpovídající jeho věku a vyspělosti. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká.
- Ochrana před zasahováním do **soukromého života, rodiny, domova a korespondence** ⁽¹³⁷⁾. Toto právo chrání soukromý život dětí před svévolným zasahováním ze strany veřejných orgánů a soukromých organizací, např. sdělovacích prostředků. Tato ochrana se vztahuje na čtyři samostatné oblasti: soukromý život, rodinný život, domov a korespondenci.
- Zvláštní pomoc a ochrana **dětí dočasně nebo trvale zbavených rodinného prostředí** je stanovena v článku 20 Úmluvy o právech dítěte:
 1. Dítě dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo dítě, které ve svém vlastním zájmu nemůže být ponecháno v tomto prostředí, má právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem.
 2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí takovému dítěti v souladu se svým vnitrostátním zákonodárstvím náhradní péči.

⁽¹³⁵⁾ [Směrnice Rady 2003/86/ES](#) ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. L 251, 3.10.2003).

⁽¹³⁶⁾ Článek 12 Úmluvy o právech dítěte; podobné ustanovení je uvedeno v čl. 24 odst. 1 Listiny.

⁽¹³⁷⁾ Článek 16 Úmluvy o právech dítěte.

- **Ochrana a humanitární pomoc** pro děti z řad uprchlíků nebo žadatelů o azyl, pokud žádají o **postavení uprchlíka** nebo jim bylo přiznáno postavení uprchlíka, **a právo vyhledat své rodinné příslušníky s cílem získat informace potřebné k jejich sloučení s rodinou** ⁽¹³⁸⁾.

Zejména pokud jde o děti-uprchlíky, uznává Úmluva o právech dítěte ⁽¹³⁹⁾ nejen právo na potřebnou ochranu a humanitární pomoc, ale také právo vyhledat své rodiče nebo jiné rodinné příslušníky. Uznává rovněž právo na poskytnutí stejné ochrany jako každému jinému dítěti z jakéhokoli důvodu trvale nebo přechodně zbavenému rodinného prostředí. Toto právo, které je základem vyhledávání rodinných příslušníků dětí bez doprovodu, které potřebují mezinárodní ochranu, bylo široce uznáno v *acquis* EU v oblasti azylu.

V souladu se závazkem EU chránit práva dětí zahrnuje pakt výše uvedené nástroje, jako je **Strategie EU pro práva dítěte** a jeho nedílná součást **Evropská záruka pro děti, sdělení Komise o ochraně migrujících dětí a Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027**. Tyto nástroje zajišťují, že při všech činnostech je zohledněn nejlepší zájem dětí, a posilují ochranu a péči nezbytnou pro jejich blaho, jak je uvedeno v článku 24 Listiny.

⁽¹³⁸⁾ Článek 22 Úmluvy o právech dítěte.

⁽¹³⁹⁾ Článek 22 Úmluvy o právech dítěte.

Úřad pro publikace
Evropské unie

